

โครงการวิจัย
เรื่อง “ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย”

บทที่ 1
รวมทุกกลุ่มชาติพันธุ์

บทที่ 1

รวมทุกกลุ่มชาติพันธุ์

บทที่ 1

คำแนะนำเชิงวิเคราะห์ (analytical overvies) ต่อ ประมวลกล่าวสรุปให้เห็นภาพรวมไปที่ละกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลต่างๆ

1.0 AAA การใช้รหัสตัว AAA (A 3 ตัว)

การใช้รหัส AAA ไม่ได้ไปถึงกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก (ซึ่งใช้รหัส AA) แต่เป็นการไปถึงชั้นงานที่กล่าวถึงเรื่องราวด้านต่างๆ ของกลุ่มชนหลายกลุ่มชนที่ต่างตระกูลภาษา กัน รวมอยู่ในเล่มเดียวกันนั้น งานลักษณะนี้พบมากในศตวรรษที่สิบเก้า โดยมากเป็นรายงานการเดินทางของข้าราชการ พ่อค้า และนักบวชในศาสนาคริสต์ต่างๆ นักายที่ได้เดินทางไปในถิ่นทุรกันดารและได้พบกับบรรดาชนกลุ่มน้อย จึงจดบันทึกเรื่องราวและวัฒนธรรมตลอดจนเรื่องราวต่างๆ ของชนกลุ่มน้อยไว้ให้เราได้อ่านกัน

งานประเภทที่ลรหัส AAA คืองานที่กล่าวถึงชนกลุ่มน้อยตั้งแต่สองเผ่าขึ้นไปคละกันนี้มีความแตกต่างกันในเรื่องคุณภาพของงาน กล่าวคือชั้นงานที่นักบวชเป็นคนเขียนส่วนมากจะพรรณนาละเอียดดี เพราะคริสตจักรทั้งทางคาทอลิกและโปรเตสแตนท์มักมีนโยบายให้บาทหลวงและสาธุคุณของเขาแต่ละท่านมีความเชี่ยวชาญในเรื่องของชนเผ่าใดเผ่าหนึ่งเป็นพิเศษ จึงให้ประจำอยู่กับชนเผ่านั้นเลย ส่วนงานของข้าราชการ พ่อค้า และนักเดินทางต่างๆ มักไม่ให้ข้อมูลที่ดีขึ้น เพราะเดินทางผ่านไปผ่านมาเพียงชั่วระยะเวลาไม่นานนัก ตัวอย่างงานของนักเดินทางที่กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยก็มีเช่นงานของนา Henri Mouhot (1863) ตัวอย่างงานของสาธุคุณโปรเตสแตนท์ที่เป็นที่รู้จักกันดีคืองานของ William C. Dodd (1923 แปลเป็นไทยโดยนายชวดหลี หุตะโกวิท)

กล่าวถึงคนไทยในภาคเหนือของประเทศไทยและที่กล่าวบรรยายไว้มากคือคนไทยที่อยู่อย่างชนกลุ่มน้อยในประเทศจีน ถึงแม้ว่าโครงการวิจัยเรื่อง "ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย" จะจำกัดขอบเขตไม่กล่าวถึงเรื่องของคนไทยที่มีความเป็นอยู่เป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศอื่น แต่ก็จำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงงานของสาธุคุณ William C. Dodd ไว้ด้วยเพราะเป็นชั้นงานที่เป็นที่รู้จักกันดีมากในวงการผู้ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไท เนื่องจากเป็นชั้นงานที่พิมพ์เผยแพร่ทั้งในภาษาอังกฤษและภาษาไทย และตีพิมพ์ออกมาในระยะเวลาที่ไม่ใครมีผู้แต่งเกี่ยวกับเรื่องนี้

งานลักษณะที่กล่าวคละกันไปเรื่องชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ที่เป็นที่รู้จักกันดีในระยะเวลาอันเป็นปัจจุบันร่วมสมัยกับเราแรกที่ควรกล่าวถึงคือเรื่อง "สามสิบชาติในเชียงรายได้" โดยบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2493) ผู้แต่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย มีความรอบรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มต่างๆ ในจังหวัดเชียงรายอย่างยิ่ง แต่ไม่ได้ศึกษาวิชามานุษยวิทยาหรือภาษาศาสตร์หรือวิชาอื่นใดที่นักวิชาการปัจจุบันที่ศึกษาเรื่องชนกลุ่มน้อยมักศึกษา อย่างไรก็ตามงานของบุญช่วย ศรีสวัสดิ์เป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้ศึกษาเรื่องชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยจะละเลยเสียมิได้ ข้อมูลที่ให้แม้จะเป็นข้อมูลเก่าก็เป็นประโยชน์มากและแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งได้เดินทางไปในดินแดนของชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นอย่างแท้จริง เช่นเรื่องที่พรรณนาวิถีที่ขึ้นรถต๋อรถขึ้นไปจนถึงหมู่บ้านลีซอในสมัยนั้น เป็นต้น

งานของ O. Gordon Young เรื่อง The Hill Tribes of Northern Thailand พิมพ์ครั้งแรก ค.ศ. 1961 และต่อมาได้ตีพิมพ์อีกหลายครั้งโดยสยามสมาคมก็เป็นชั้นงานที่เราจะละเลยมิได้เมื่อต้องการศึกษา

เรื่องชาวเขาในประเทศไทย ถึงแม้ว่าข้อมูลบางอย่างเช่นจำนวนประชากร อาชีพ วิธีการดำเนินชีวิต ฯลฯ ที่กล่าวไว้ในเรื่องนี้จะเปลี่ยนแปลงไป แต่หนังสือเล่มนี้ก็บรรยายให้เราทราบว่าเดิมเป็นอย่างไร ก่อนสมัยที่ความเจริญและนักท่องเที่ยวจะขึ้นไปหาเขาเขา

งานที่เขียนในทศวรรษที่ '60 ที่เด่นมากคือเล่มของ Lebar, Frank M., Gerald C. Hickey และ John K. Musgrave เรื่อง Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia (1964) หนังสือเล่มนี้ไม่ได้กล่าวเฉพาะชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย แต่กล่าวทั่วไปทั้งอาณาบริเวณเอเชียอาคเนย์ กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทั้งกลุ่มน้อยและกลุ่มใหญ่ แล้วก็กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทยด้วย วิธีการพรรณนาใช้ระบบเดียวกันทั้งหมด คือเริ่มต้นด้วยการอภิปรายเรื่องชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของถิ่นที่อยู่ ประชากร ความสัมพันธ์ด้านภาษา ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ เครือญาติ ครอบครัว การแต่งงาน ฯลฯ ด้วยเหตุที่ผู้แต่งทั้งสามคนเป็นนักมานุษยวิทยา และการค้นคว้าวิจัยทางมานุษยวิทยาในทศวรรษที่ '60 นั้น มักเน้นเรื่องการศึกษาชนกลุ่มน้อย เครือญาติและครอบครัว หนังสือเล่มนี้จึงมักให้ตัวอย่างคำเครือญาติ (Kinship terms) ในภาษาของชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ด้วย แต่เขียนคำอ่านคำเครือญาติด้วยอักษรโรมันธรรมดา ไม่ได้ใช้สัทอักษร (phonetic alphabet)

ใน ค.ศ. 1964 นี้เองปรากฏงานสำคัญอีกเล่มหนึ่งคือเรื่อง "ชาติวงศ์วิทยาว่าด้วยชนชาติเผ่าต่างๆ ในประเทศไทย" ซึ่ง เอ. คาร์ และพันตรี อี. ไฮเดนฟาเดนเป็นผู้แต่ง ผู้แต่งทั้งสองเป็นชาวต่างประเทศที่เข้ามาทำงานอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน เราไม่ทราบประวัติของคาร์แต่ทราบว่าไฮเดนฟาเดนเป็นชาวเดนมาร์กซึ่งเข้ามารับราชการเป็นตำรวจอยู่ในประเทศไทย ทั้งสองคนมีความสนใจเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยเป็นอันมาก และทำงานอย่างใกล้ชิดให้กับสมาคมค้นคว้าทางวิชาการของไทย คือสยามสมาคม แต่เนื่องจากผู้แต่งทั้งสองมิได้มีใครได้รับการศึกษาอย่างมีระบบในวิชามานุษยวิทยา สังคมวิทยา ฯลฯ หรือวิชาอื่นใด การอ่านหนังสือเล่มนี้จึงต้องอ่านด้วยความระมัดระวังและตรวจสอบกับหนังสืออื่นที่มีความเป็นปัจจุบันมากกว่า

ในระบอบที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาทำสงครามในประเทศเวียดนาม และมีความสนใจในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์เป็นพิเศษ มีเอกสารเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ตีพิมพ์ออกมาหลายเล่ม บางเล่มก็ไม่เป็นที่เปิดเผย ใช้เฉพาะในราชการของกระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกา เล่มที่รู้จักกันดีได้แก่ Ethnographic Study Series. Minority Groups in Thailand ซึ่งจัดทำโดย The Cultural Information Analysis Center และ Center for Research in Social Systems ในกองทัพบกของสหรัฐอเมริกา (1970) หนังสือเล่มนี้ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทยจำนวนทั้งสิ้น 18 กลุ่ม และมีการทำบรรณานุกรมไว้อย่างละเอียดดีมาก

นอกจากงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการทหารและการรักษาความปลอดภัยที่กระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกาเป็นผู้สนับสนุนรายใหญ่แล้ว งานที่เกี่ยวข้องกับองค์การระหว่างประเทศ เช่น SEATO (South East Asia Treaty Organization) ก็มีอยู่บ้าง เช่นงานรวบรวมพจนานุกรมภาษาม้งขาว (สุริยา รัตนกุล, 2515) งานของพัทยา สายหู งานของอดิน รพีพัฒน์ เป็นต้น

ส่วนคริสต์จักรซึ่งได้กล่าวแล้วว่าสนใจที่จะเผยแพร่ศาสนาในหมู่ชนกลุ่มน้อยมาเป็นเวลานานตั้งแต่ศตวรรษที่สิบเก้าแล้ว ในระยะต่อมาทำงานในมิติทางสังคมเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยด้วย มีผลงานที่ตีพิมพ์ออกมา

เช่นเรื่อง Refugee Relief Programmes ซึ่งเป็นผลงานของ The Church of Christ in Thailand (1987) ได้รายงานเกี่ยวกับผู้อพยพลาวและญวน เขมร และกะเหรี่ยง

กลุ่มนักวิชาการเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัย มีการวิจัยเรื่อง "การศึกษาของชาวไทยใหญ่ จีนฮ่อ ลัวะ และกะเหรี่ยง (2513) ซึ่งเป็นรายงานผลการวิจัยทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีคณะและสถาบันต่างๆ ในมหาวิทยาลัยที่มีการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง เช่นคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะอักษรศาสตร์และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา และปัตตานี ฯลฯ ซึ่งคณะและสถาบันเหล่านี้ส่วนมากมีรายการชื่อผลงานวิจัยของหน่วยงานให้ผู้สนใจได้ถามได้ทราบ สำหรับวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตในสาขาวิชาต่างๆ นั้น ส่วนมากไม่ทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มไว้ในเล่มเดียวกัน วิทยานิพนธ์ส่วนมากศึกษาลงลึกไปในเรื่องกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่ง มีที่นำมาเปรียบเทียบกันระหว่างชนสองกลุ่มบ้างแต่ไม่มากนัก ไม่ใคร่พบที่กล่าวถึงกลุ่มชนหลายกลุ่มในการศึกษาเพื่อเขียนวิทยานิพนธ์นั้นๆ

1.1 AA การใช้รหัสตัว AA (A 2 ตัว)

การใช้รหัส AA บ่งถึงกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูล Austroasiatic กลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกในประเทศไทยในปัจจุบันมีอยู่ถึง 8 สาขา รวมเป็นพูดภาษาต่างๆ กันถึง 17 ภาษา (สุริยารัตนกุล 2531 : 150) ได้แก่ มอญ ญัฮกุร ละว้า ละเมิด ปลัง ชมุ มัล มราปรี ยุมบรี เขมรเหนือ เวียดนาม บรู กูย เยอ โซ (หรือบางชิ้นงานเขียนว่า ลั) ซอง และกันฮิว ผู้ที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกกลุ่มต่างๆ อาจไม่มีแค่ 17 กลุ่มนี้ เพราะในระยะเวลาเมื่อไม่นานมานี้ก็มีผู้พบชนกลุ่มที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกกลุ่มอื่นเพิ่มขึ้นอีก เช่นมีรายงานการค้นพบกลุ่มชนที่พูดภาษาโซกลุ่มย่อยที่เรียกตนเองว่าพวกทะวึง (Thavung) ซึ่งสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (1995) ได้พบว่ามีการอนุรักษ์ภาษาของตนเองน้อย และจะมีรายงานเรื่องกลุ่มชนที่พูดภาษาซัมเร ในวิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิตของพรสวรรค์ พลอยแก้ว (กำลังค้นคว้าอยู่) ชนกลุ่มที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกนี้ที่เคยมีในประเทศไทยในอดีตก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เช่นพวกมอส (Mos) ซึ่งพูดภาษาในสาขาอัสเลียนเหนือเป็นพวกที่ Schebesta (1929) รายงานไว้ว่ามีอยู่ในตำแหน่งต่อเนื่องระหว่างจังหวัดพัทลุง กับจังหวัดตรัง แต่ในปัจจุบันนี้เราไม่ได้ยินกล่าวถึงผู้ที่พูดภาษามอสอีกแล้ว จะยังมีอยู่ หรือเดินทางเข้าไปในมาเลเซียแล้วหรือสาปสูญไปแล้วก็เป็นเรื่องที่จะค้นคว้ากันต่อไป ผู้วิจัยคาดว่าดินแดนที่เป็นป่าดิบตรงตะเข็บรอยต่อของจังหวัดภาคใต้ เช่นระหว่างพัทลุงกับตรัง หรือบริเวณป่าโต๊ะโมะนาธิวาสคงยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อยู่บ้าง ซึ่งถึงจะไม่นัยสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ แต่ก็มีนัยสำคัญทางวัฒนธรรม

งานที่เขียนเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกมีอยู่มากขึ้นงาน นำด้วยงานทางด้านภาษาของพระยาประชากรกิจกรจักรที่กล่าวไว้แล้วคือ เรื่อง "ว่าด้วยภาษาต่างๆ ในสยามประเทศ" (2462) ซึ่งเขียนเล่าเรื่องภาษาของบรรดาชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกมากกว่าที่พูดภาษาตระกูลอื่น งานวิจัยเกี่ยวกับภาษาของชนที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกมีอยู่มากทั้งงานวิจัยในมหาวิทยาลัยต่างๆ และสถาบันราชภัฏ และทั้งงานวิจัยระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตรวมแล้วประมาณ 230 เรื่อง พบว่ามีนักวิจัย

หลายท่านที่มีผลงานหลายชิ้นนับว่าเป็นจุดศูนย์กลางของการทำวิจัยภาษานั้นๆ และมีนักศึกษาทำวิทยานิพนธ์กับอาจารย์ท่านนั้นๆ มากเป็นพิเศษ ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ชี้แนะว่ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในประเทศไทยก็มีชื่อเสียงเพราะนักวิชาการที่อยู่ในมหาวิทยาลัยนั้นๆ เช่นเดียวกับในต่างประเทศ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมัน ฯลฯ ที่ถือว่านักวิชาการเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะดึงดูดคนให้มาเรียนในมหาวิทยาลัยนั้นๆ

งานวิจัยทางภาษาหลายชิ้นเป็นเรื่องที่ใช้ภาษาวิชาการหรือกรอบทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งซึ่งนับว่าเป็น “ภาษากрик” (หมายความว่า ยากและลึกลับ) สำหรับผู้อ่านที่ไม่ได้เรียนวิชาภาษาศาสตร์ แต่ก็มีส่วนที่มีประโยชน์เห็นเป็นรูปธรรมได้ชัด เช่นงานรวบรวมพจนานุกรมภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกภาษาต่างๆ แล้วแปลเป็นภาษาไทย เช่นผลงานของธีระพันธ์ ล. ทองคำ และลี พึ่งปา เรื่องพจนานุกรมบรู-ไทย-อังกฤษ (2523) สุริยา รัตนกุล และลักขณา ดาวรัตนหงษ์ เรื่องพจนานุกรมละว้า-ไทย (2529) และพจนานุกรมไทย-ละว้า (2530) ประเสริฐ ศรีวิเศษ เรื่องพจนานุกรมกวย(ส่วย)-ไทย-อังกฤษ (2531) สุวิไล เปรมศรีรัตน์ เรื่องพจนานุกรมไทย-ขมุ-อังกฤษ (2533) เป็นต้น นอกจากพจนานุกรมแล้วก็มีผลงานของมหาวิทยาลัยมหิดลที่ให้ความรู้ทั่วไปแก่ผู้อ่านที่ไม่ได้สนใจวิชาการสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นพิเศษ ได้แก่หนังสือชุดสารานุกรม เช่นงานประกอบผลงานเรื่องสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย (2538) สมทรง บุรุษพัฒน์ เรื่องสารานุกรมชนชาติกวย (2538) อนุรักษ์ ทศธร และสุริยา รัตนกุล เรื่องสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ละว้า (2539) สุวิไล เปรมศรีรัตน์ เรื่องสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ขมุ (2541) อภิญา บัวสรวง และสุวิไล เปรมศรีรัตน์ เรื่องสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญฮูร (2541) เป็นต้น

เอกสาร บทความ หนังสือและวิทยานิพนธ์ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกมีอยู่มาก แต่ไม่ได้มีมากกระจายไปทุกกลุ่มชาติพันธุ์ให้เสมอกัน เป็นธรรมดาที่กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนประชากรมากจะต้องดึงดูดใจของนักวิชาการเป็นพิเศษ เช่นมีชิ้นงานที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์เขมร และกลุ่มชาติพันธุ์มอญอยู่เป็นจำนวนมาก ผลงานที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์กวยก็มีไม่ใช่น้อย ช้อยกเว้นก็เช่นละว้าซึ่งมีจำนวนผู้พูดภาษาละว้าอยู่ประมาณหมื่นคน แต่ก็มีนักวิชาการสนใจเขียนงานเกี่ยวกับพวกละว้า เริ่มต้นตั้งแต่ หม่อมเจ้าสนิทประยูรศักดิ์ รังสิต (Sanidh Rangsit 1942-5) งานของ Yasuyuki Mitani หลายชิ้นงานตั้งแต่ ค.ศ. 1966 จนถึง 1978 ส่วนมากเขียนเป็นภาษาญี่ปุ่น แต่งานชิ้นสำคัญซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของเขาเขียนเป็นภาษาอังกฤษ (1978) งานของ Peter Kunstadter (1965-1966, 1967, 1970 และ 1978) งานของสุริยา รัตนกุล (1984, 1984, 1985, 1985, 2529, 2530) เป็นต้น การที่นักวิจัยสนใจเรื่องราวของละว้ามากอาจเป็นเพราะตำนานของละว้าเรื่องกษัตริย์ละว้าชื่อขุนหลวงวิลังคะไปขอแต่งงานกับพระนางจามเทวี หรือเป็นเพราะชาวละว้าทั้งหลายเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยไมตรีอย่างยิ่งในการต้อนรับแขก นักวิจัยที่เคยไปหมู่บ้านละว้าแล้วก็อยากจะกลับไปอีก สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดลได้ไปช่วยชาวละว้าจัดทำพินธิภณฑ์แสดงชนบประเพณีตลอดจนวิถีชีวิตของชาวละว้าไว้ที่หมู่บ้านปาแป อำเภอสระเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไว้ใน พ.ศ. 2540

กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาออสโตรเอเชียติกบางพวกแม้จะเป็นกลุ่มชนที่มีจำนวนประชากรไม่มากนัก แต่ก็มีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าไว้เป็นชิ้นงานจำนวนมาก ดังเช่นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาบรูได้มีวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมบรูหลายเล่ม กลุ่มชาติพันธุ์ของใช้ภาษาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนในเรื่องระบบเสียงมีพยัญชนะท้ายสองเสียงควบกัน คือมีการปิดของเส้นเสียงอย่างรวดเร็วก่อนที่จะจบพยางค์ด้วยเสียงพยัญชนะท้าย

เช่น -p, -t, -k ฯลฯ (สุริยา รัตนกุล 2531 : 146) และกำลังมีการเกิดของเสียงวรรณยุกต์ซึ่งเป็นเสียงวรรณยุกต์สูง - ตก อย่างรวดเร็ว เมื่อภาษาของมีระบบเสียงน่าสนใจเช่นนี้และก็มีคำศัพท์เป็นจำนวนมากที่ไม่พบในภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกอื่น จึงมีผู้นิยมเขียนวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับภาษาของไว้หลายเล่ม ขณะนี้ยังขาดแต่การสืบสร้าง (reconstruct) เพื่อหาภาษา Proto - Chong เท่านั้น ซึ่งงานวิจัยเรื่องภาษาของดั้งเดิมนี้นหากทำเสร็จแล้วอาจเป็นประโยชน์ช่วยให้เห็นภาพการกระจายของกลุ่มชนที่พูดภาษาต่างๆ ในราชอาณาจักรกัมพูชาเมื่อประมาณพันปีก่อน

งานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกในสาขาวิชาการที่มีจำนวนมากরণไปจากงานวิจัยทางด้านภาษา คืองานวิจัยทางด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม คือที่ใช้รหัสว่า (ANGN) โดยรวมแล้วกล่าวได้ว่างานวิจัยประเภทนี้ให้ความรู้แก่ผู้อ่านที่แรกเข้ามาในวงวิชาการด้านนี้ และยังไม่ได้สนใจเรื่องใดเป็นพิเศษ ส่วนผู้ที่สนใจอ่านเรื่องราวทางวิชาการสาขาต่างๆ เฉพาะเจาะจงลงไปก็หาอ่านได้จากการดูรหัสหมวดหมู่ทางวิชาการที่กล่าวไว้แล้ว (หน้า 66)

น่าสังเกตว่าการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกพบชิ้นงานเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อ ได้แก่ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม ข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติ (ที่ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการ ANBL) เป็นจำนวนไม่น้อย และนับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจใคร่รู้ทั้งนั้น เช่นพิธิฆ่าควายเลี้ยงผีของขมุเมืองน่าน (ปรานี วงษ์เทศ 2539) เรื่องตะกวด - ต้นไม้กับบ้านตรึม (พนิดา สงวนเสรีวานิช 2539) เรื่องพิธิไหว้พระจันทร์วันเพ็ญเดือนสิบสองของคนไทยเชื้อสายเขมร (พาน สุพลลา และสุวิไล เปรมศรีรัตน์ 2534) แชนการ์ : ประเพณีแต่งงานพื้นเมืองเขมร อีสานใต้ สุรินทร์ (อัจฉรา ภาณุรัตน์ และคณะ 2537) ฯลฯ งานที่เกี่ยวกับความเชื่อเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความเป็นไปในอดีตของกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกได้เป็นอย่างดี เช่นพิธิฆ่าควายเลี้ยงผีของขมุเมืองน่านก็ชี้ให้เห็นว่าควาย (ซึ่งเป็นสัตว์ที่อยู่ในที่ลุ่มหนองบึงตอนกลางของประเทศไทย) คงเป็นสัตว์ที่คนขมุรู้จักดีมาตั้งแต่สมัยก่อนที่คนไทยจะอพยพเข้ามาอยู่ในตอนกลางของประเทศไทยที่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยานั้นแสดงว่าก่อนที่คนขมุจะอพยพขึ้นเขาไปอยู่ที่จังหวัดน่าน คนขมุคงคุ้นเคยกับสัตว์เลี้ยงชนิดนี้อยู่ก่อน จึงเลือกใช้สัตว์นี้ในการทำพิธิใหญ่ๆของเขา หรือถ้าเราเห็นชอบกับทฤษฎีที่ว่าคนขมุอพยพมาจากประเทศลาว เราก็ยังคงต้องกล่าวว่าขมุคงจะเคยอยู่ในที่ราบลุ่มริมแม่น้ำในพื้นที่ที่ปัจจุบันเป็นประเทศลาวมาก่อนที่คนลาวจะอพยพลงมาจากทางตะวันออกเฉียงเหนือ ขมุจึงคุ้นเคยกับสัตว์เลี้ยงชนิดนี้ จะเชื่อทฤษฎีใดก็ตามเราคงเล็งความคิดที่ว่าขมุเดิมเคยอยู่บนพื้นที่ราบริมแม่น้ำไปไม่พ้น สิ่งนี้ช่วยชี้ว่าคนที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก (คนผิวคล้ำ พูดภาษาที่ไม่มีระดับเสียงวรรณยุกต์) คงจะเคยอยู่ในดินแดนที่ปัจจุบันนี้เป็นใจกลางของประเทศไทยและประเทศลาวมาก่อน ผู้วิจัยขอรับว่าความคิดเช่นนี้เป็นเพียงสมมุติฐาน ท่านที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็คงมีการที่จะต้องค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป การช่วยกันทำวิจัยก็เป็นเรื่องที่จะเปิดพรมแดนแห่งความรู้ออกไป ถ้าคณะผู้วิจัยได้มีส่วนสร้าง "เชื้อแห่งความคิด" ก็เป็นเรื่องที่น่ายินดี มีข้อควรคำนึงว่าการศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อ ได้แก่ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม ข้อห้ามและข้อปฏิบัตินี้ผู้ที่จะทำวิจัยจะต้องทำด้วยความละเอียดถี่ถ้วนมีเวลาอยู่ในสังคมของชนกลุ่มน้อยนั้นๆ นานพอสมควร และทำการพรรณนาด้วยจิตใจอันเป็นปรีวิสัย (objective) เราจึงจะได้ภาพของพิธีกรรมความเชื่อของชน กลุ่มน้อยตามที่เป็นจริง การทำตนแบบนักท่องเที่ยวนะไรก็ดีความเอาเองจะทำให้ผู้อ่านผู้ฟังได้ภาพที่บิดเบี่ยงไปจากความเป็นจริง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา

ชิ้นงานเรื่องเกี่ยวกับแผนที่/สถิติ (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า MS) ชิ้นงานเรื่องเศรษฐกิจ - อาชีพ (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า EC) และชิ้นงานเรื่องการอพยพเคลื่อนย้าย (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า MI) นับว่ามีอยู่น้อย จนบางครั้งนับว่าถึงขั้นน่าวิตก เพราะดูราวกับว่าเราไม่รู้อะไรในเรื่องเหล่านี้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยเลย แผนที่ที่มีอยู่บ้างบางครั้งก็ดูแล้วเหมือนผลงานของนักทำแผนที่สมัครเล่น สถิติที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกส่วนมากจะไม่เป็นปัจจุบัน ชิ้นงานเรื่องการอพยพเคลื่อนย้ายก็มีอยู่น้อย จะมีบ้างก็เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากคือเขมร (อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ 2525)

ชิ้นงานที่เกี่ยวกับการปกครอง สังคม (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า SS) มีไม่สม่ำเสมอ กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีนักวิชาการที่มีความสามารถสูงไปสอนในก็มีเรื่องออกให้เราได้อ่านกันมาก ทั้งที่กลุ่มชาติพันธุ์นั้นไม่ได้มีความสำคัญเป็นพิเศษแต่อย่างใด เช่นงานของนิพัทธเวช สืบแสง 3 ชิ้นเกี่ยวกับคนขมุ (2539, 2539 และ 2541) งานของสมศักดิ์ ศรีสันติสุขและคณะ (2532) เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์กวย งานของ Peter Kunstadter (1983) เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ละว้า งานของนิพัทธเวช สืบแสง (2531) เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี เป็นต้น

ชิ้นงานที่เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะทางชาติพันธุ์การจัดกลุ่มชาติพันธุ์ (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า ET) และชิ้นงานที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และพัฒนาการของกลุ่มชน (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า HT) เป็นหมวดหมู่ทางวิชาการที่มีมากในบางกลุ่มชาติพันธุ์ และมีปานกลางบ้างในบางกลุ่มชาติพันธุ์ การทำงานในสาขาวิชาการทั้งสองมีค่อนข้างมากอาจเป็นเพราะว่าประเทศไทยมีนักวิชาการทางประวัติศาสตร์มาเป็นเวลานานมาแล้ว คือมีภาควิชาประวัติศาสตร์ตั้งแต่แรกตั้งคณะอักษรศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเมื่อมีมหาวิทยาลัยอื่นเกิดขึ้น ภาควิชาประวัติศาสตร์ก็มักได้รับการจัดตั้งขึ้นมา บุคคลลากรที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาเอกเหล่านี้ต่อมากระจายอยู่ตามสถานศึกษาต่างๆ และมีไม่น้อยที่ไปทำงานทางด้านจัดทำวารสารและสื่อทางโทรทัศน์และวิทยุ ผลงานของนักประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับคนหมู่มาก เพราะไม่ว่าเราจะกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์อะไร เราก็มักจะต้องการรู้ว่าแต่ก่อนเป็นมาอย่างไร ผลงานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยจึงมีค่อนข้างมากในนิตยสารต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอนุสาร อ.ส.ท. ซึ่งเป็นวารสารที่แพร่หลายพอสมควร ทำให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยเผยแพร่ทั่วไป หนังสือที่สำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกมีเช่นเรื่อง “แอ่งอารยธรรมอีสาน ครั้งที่ 1” ของศรีศักดิ์ วัลลิโภดม (2533) เรื่องอาณาจักรเจนละ : ประวัติศาสตร์อีสานโบราณของธิดา สาระยา (2535) เรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของละว้าโดย Georges Condominas (2533, 2538) เรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของมอญโดย R.Halliday (1913, 1932) โดยสุด แสงวิเชียร (2513) สุภรณ์ โอเจริญ (2519) สุจริตลักษณ์ ดีผดุงและคณะ (2526) ที่นับว่าค่อนข้างแปลกใหม่เพราะกล่าวถึงมอญในภาคใต้ไม่ใช่ในแอ่งทวารวดีก็คือผลงานของประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ เรื่อง “มอญในภาคใต้” (2526) มีงาน 4 ชิ้นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการจัดกลุ่มชาติพันธุ์ (ET) ของผีตองเหลืองของสุรินทร์ ภูขจร (2525, 2531, 2531, 2531) มีบทความของอิสราญกล่าวถึงชาวเขาเผ่าใหม่ซึ่งเพิ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทย คือกลุ่มชาติพันธุ์ปะหล่อง (2534)

สำหรับผู้พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกกลุ่มเล็กๆ ถึงแม้ว่าจะอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานานแล้วก็ไม่กระทบตาของนักประวัติศาสตร์เช่นกลุ่มชาติพันธุ์เยอ กลุ่มชาติพันธุ์เกนชีว กลุ่มชาติพันธุ์โซ่/ไล่ ซึ่งกลุ่มหลังนี้มีปัญหาเรื่องชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์เกิดขึ้นด้วย ผู้ที่ไม่ได้ศึกษาเรื่องนี้อาจจะคิดว่าเป็น 2 กลุ่มชาติพันธุ์

ความจริงแล้วเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน เดิมเรียกว่ากะโซ่ หรือโซ่ แต่ต่อมามีนักวิชาการที่ไม่ต้องการชื่อที่แปลได้ และแปลแล้วให้ความหมายที่ไม่ใคร่ดี จึงดัดแปลงเขียนเสียงใหม่ว่าโล้ ซึ่งก็ออกเสียงเป็นอย่างเดิม การทำเช่นนี้ แม้จะมีข้อดีอยู่บ้างตรงที่เป็นชื่อที่ไม่ซ้ำกับคำที่มีความหมายเดิมอยู่ก่อนแล้ว แต่ก็ผิดหลักการถ่ายทอดอักษรของ ราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งนิยมให้ถ่ายทอดอักษรที่เป็นอักษรคู่ด้วยการใช้อักษรต่ำ เช่น เซ็นติเมตร ไม่เขียนว่าเส้นติ เมตร ฟาเรนไฮต์ ไม่เขียนว่าฟาเรนไฮต์ ฯลฯ เป็นการโคดิที่มีผู้ทำเช่นนี้แต่เฉพาะกับคำว่าโล้ ถ้าพากันเขียน ตามใจชอบไปเรื่อยๆ เช่น ซอง เขียนว่า ฉอง ซาโก เขียนว่า สาโก ฯลฯ ความสับสนปนเปจะเกิดขึ้นกับผู้เริ่ม สนใจเรื่องชนกลุ่มน้อยเป็นอย่างยิ่ง

ชิ้นงานที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ซาไกนั้นว่ามีเป็นจำนวนมากไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนประชากรซึ่งมี ประมาณ 1,000 คนเท่านั้น ทั้งนี้เริ่มต้นตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ สนพระราชหฤทัยกลุ่มชนเผ่าน้อยๆนี้ จนถึงนำไปทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง เงาะป่า (2448) เป็นบทละครที่ได้ นำออกแสดงหลายครั้ง มีนายคณะซึ่งเป็นมหาดเล็กคนโปรดชาวซาไกร่วมแสดงด้วย สิ่งนี้มีส่วนกระตุ้นให้คนไทย สนใจกับชนกลุ่มน้อยซึ่งอยู่ทางใต้สุดของประเทศไทยเผ่านี้ ปัจจุบันนี้มีชิ้นงานประมาณ 30 ที่กล่าวถึงกลุ่มชาติ พันธุ์กลุ่มนี้ ส่วนมากอยู่ในสาขาวิชาวัฒนธรรม (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า ANGN) กับสาขาวิชาภาษาและ วัฒนธรรม (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า LC) วิทยานิพนธ์ที่เขียนเกี่ยวกับภาษาซาไกส่วนมากเขียนเกี่ยวกับ ระบบเสียงภาษาซาไกท้องถิ่นต่างๆเช่นตำบลธารโต จังหวัดยะลา ตำบลประเหลียน จังหวัดตรัง (ซึ่งภาษาถิ่นซาไก ณ ที่นี้มีชื่อเรียกเฉพาะว่าภาษาเต็นแอน) และวิทยานิพนธ์เรื่องระบบเสียงและไวยากรณ์ภาษาซาไก กิ่งอำเภอควน โดอน จังหวัดสตูล (มณีรัตน์ โชติกัณฑะและคณะ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) ซึ่งวิเคราะห์ไวยากรณ์ภาษาซาไกด้วยทฤษฎี แทกมีมิก)

ปัญหาแรกๆที่ผู้สนใจศึกษาเรื่องราวของซาไกจะต้องประสบคือเรื่องชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ และ คำถามที่ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ซาไกมีกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่ม ปัญหาเรื่องนี้ตอบได้โดยพิจารณาว่าใครเป็นคนเรียก เรียกเมื่อไร เรียกชนกลุ่มน้อยกลุ่มนี้ที่อยู่ตำบลใด หรือว่าเป็นชื่อที่เขาใช้เรียกตนเอง เมื่อทราบเงื่อนไขต่างๆ เหล่านี้แล้วก็จะไม่รู้สึกสับสนปนเป ที่จริงแล้วภาษาซาไกเป็นภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกที่อยู่ทางตอนใต้ของ ประเทศเป็นส่วนน้อยเรียกได้ว่าเป็นขอบเหนือสุดของการตั้งถิ่นฐานของชนกลุ่มชาติพันธุ์นี้ ชนพวกนี้ส่วนใหญ่อยู่ใน ประเทศมาเลเซียซึ่งมีนับได้เป็นจำนวนหมื่นคน นักปราชญ์ทางวิชาภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกคนสำคัญเมื่อ ต้นศตวรรษนี้คือบาทหลวง Wilhelm Smidt เรียกภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกสาขานี้ กลุ่มเซนอย (ซาไก)-เซม้ง ส่วน Gerard Diffloth นักปราชญ์ทางภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกสาขานี้ในราวทศวรรษที่ '70 และ '80 เรียก ภาษาสาขานี้ว่าภาษากลุ่ม Aslian (รายละเอียดโปรดดูในสุริยา รัตนกุล 2531) ภาษาสาขาสลับเปลี่ยนแบ่งย่อยลงไป อีกเป็นสาขาเหนือ สาขากลาง และสาขาใต้ ที่มีอยู่ในประเทศไทยเป็นสาขาเหนือคือภาษากันชิวหรือเกนชิว ที่มี กล่าวถึงแต่ยังไม่ผู้สนใจไปทำวิจัยสำรวจคือภาษาเตยเดที่อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ชิ้นงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาการเศรษฐกิจ-อาชีพ (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า EC) มีอยู่ น้อย ซึ่งเรื่องนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกไม่มีบทบาทในเรื่องการปลูกผืน หรือค้ายาเสพติด คงทำไร่ไถนาทำมาหากินไปตามที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย ไม่มีปัญหาที่จะให้ชนก ลุ่มใหญ่จับตามอง ความรู้สึกเฝ้ารวังเรื่องการทำมาหากินของชน กลุ่มน้อยจึงยังไม่เกิดขึ้น ที่เป็นปัญหาเห็นได้ชัด

ก็คือเมื่อระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนไป ไม่มีการทำป่าไม้เพราะป่าไม้ถูกตัดไปเกือบหมดแล้ว และก็ไม่มีราชการสงครามอะไรจะต้องใช้ช้างด้วย ช้างซึ่งเป็นแรงงานหลักของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วยและกวยจึงว่างงาน คนเลี้ยงต้องพามาเดินขอลานอยู่ในกรุงเทพ ที่ไหนอากาศไม่ไหวและถูกรถชนก็บาดเจ็บล้มตายไปเสียมาก แต่ก็ยังไม่มีการทำวิจัยเรื่องช้างไว้อย่างละเอียดในขณะนี้ จะมีกล่าวไว้บ้างแต่ในหนังสือพิมพ์ซึ่งก็กล่าวไว้ไม่ยาวนานและไม่ถี่วิเคราะห์ปัญหา เพียงแต่เล่าถึงความน่าสงสารของช้างเท่านั้น เรื่องนี้สมควรวิจัยอย่างจริงจังต่อไป ส่วนเรื่องไก่นั้นค่อนข้างได้รับความสนใจมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคณะผู้สอนคริสต์ศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ไปทำการเผยแพร่ศาสนาในดินแดนอีสาน นิมนต์ไก่พันธุ์ดีไปให้ชาวบ้านเลี้ยงและรับซื้อบริหารจัดการทางการตลาดให้ ชนกลุ่มน้อยที่เข้ารับนับถือคริสต์ศาสนาก็พลอยมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น งานชิ้นแรกๆ ที่กล่าวถึงเศรษฐกิจของผู้เลี้ยงไก่ในกลุ่มชาติพันธุ์ลี ผู้ไท และชาในภาคอีสานก็มีเช่นในงานของประยูร อุดมเสียงและคณะ (2528) การสำรวจเรื่องเศรษฐกิจและอาชีพอาจทำพร้อมกันไปกับเรื่องความช่วยเหลือ (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า HP) เรื่องประชากรศึกษา (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า PP) และเรื่องสาธารณสุขการแพทย์พื้นบ้าน โรคภัยต่างๆ การเลี้ยงดูเด็ก/คนแก่ (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า HL) กับเรื่องโภชนาการ โภชนาธิสัย อาหารและน้ำดื่ม (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า NT) เพราะเรื่องทั้งหมดนี้มักจะเกี่ยวข้องสอดคล้องกันเป็นลูกโซ่ เมื่อเขียนถึงเรื่องหนึ่งก็มักกล่าวถึงเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกันไปด้วย อย่างไรก็ตามงานเหล่านี้ส่วนมากอยู่ในรูปของบทความและรายงานการวิจัย ซึ่งมีเนื้อหาไม่ยาวนาน ไม่มีที่ปรากฏเป็นหนังสือเล่มใหญ่ๆหรือเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่องของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกยังจะต้องทำวิจัยกันอีกมาก เพื่อให้ได้เห็นภาพของชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ให้ชัดเจนในด้านต่างๆ การที่เราเห็นภาพผู้พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกจริงๆ คงไม่ชัดเจนอาจเป็นเพราะไม่มีหน่วยงานใดมีหน้าที่หลักในการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ ไม่เหมือนกลุ่มชาวเขาซึ่งพูดภาษาตระกูลจีน-ทิเบตซึ่งมีสถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์รับดำเนินการศึกษาวิจัยมาตั้งแต่ต้น ส่วนผู้ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ออสโตรเอเชียติกนี้ส่วนมากทำวิจัยด้วยความสนใจและแรงบันดาลใจส่วนตัว มีจำนวนไม่น้อยที่ใช้เงินส่วนตัวในการทำวิจัย เพราะฉะนั้นที่จะคาดหวังให้มีงานวิจัยมากอย่างเป็นกอบเป็นกำเป็นไปได้ยากหากปล่อยให้การค้นคว้าเป็นไปอย่างนี้ ในอนาคตงานวิจัยเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกคงก้าวเข้าสู่สภาวะน่าเป็นห่วง ดังที่ทราบกันดีในปัจจุบันนี้สภาวะทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่รัดตัวมาก การตั้งงบประมาณของรัฐบาลเป็นไปแบบขาดดุลงบปีเรื่องอะไรที่ไม่จำเป็นขนาดคอขาดบาดตายต้องถูกยกไว้ก่อน รัฐบาลมีนโยบายว่าเมื่ออัตราอาจารย์เกษียณอายุไปก็ให้ยุบตำแหน่งนั้นไปเลย ไม่ให้รับอาจารย์หนุ่มสาวเข้ามาเพิ่มใหม่เป็นฟักพุ่มเตรียมหาความรู้ไว้สอนคนรุ่นต่อไป อาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ยังไม่เกษียณก็มีงานล้นมือขึ้นทุกที จึงคงจะเป็นเรื่องที่หายากระดับหนึ่งในร้อยหรือหนึ่งในพันที่อาจารย์คนใดจะมีทั้งเวลาว่างและเงินที่เหลือใช้มาทำวิจัยเพื่อสนองความใคร่รู้ส่วนตัว สภาวะเศรษฐกิจที่บีบรัดซึ่งกระทบกระเทือนหน่วยงานอื่นของสังคมแล้ว ก็มาให้ผลกระทบกระเทือนวงการวิจัยด้วย สิ่งนี้เป็นเรื่องที่หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงที่จะจัดสรรทุนวิจัยเช่นสภาวิจัยแห่งชาติ สำนักงานสนับสนุนการวิจัย ตลอดจนกองบริหารงานวิจัยในมหาวิทยาลัยต่างๆ ควรนำมาพิจารณา จะเป็นการยากเกินกว่าที่จะปฏิบัติหรือไม่ถ้าหากมหาวิทยาลัยจะขอ endowment chairs และทุนสนับสนุนการวิจัยจากคบคิดต่างๆ แทนที่จะขอตึกใหญ่ตึกเล็กอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ เพราะสถานที่นั้นพอแบ่งเอื้อให้กันอยู่ได้หลายหน่วยงานในตึกเดียวกันถ้ามีการขึ้นนำจากมหาวิทยาลัยดีพอ แต่ความรู้ที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยนั้นเป็นสิ่งที่หมดไปกับกาลเวลาและไม่อาจหาสิ่งใดมาทดแทนได้ ใครจะรู้ว่าสิ่งที่

หายไปนั้นทรงคุณค่าเพียงไร เช่นเรื่องสมุนไพรชนิดต่างๆที่ชนกลุ่มน้อยใช้เยียวยาชีวิตพวกเขามาเป็นเวลานานนับพันปี และเรื่องสำนวน สุภาษิตคำสอนตลอดจนนิทานพื้นบ้านที่ชนกลุ่มน้อยได้ใช้ถ่ายทอดภูมิปัญญาของเขาสั่งสอนเยาวชนรุ่นต่อมาจนการจัดระเบียบทางสังคมของเขาจัดได้เรียบร้อยพอสมควร

สำหรับเรื่องสมุนไพรชนิดต่างๆนั้นอยู่ในรหัสหมวดหมู่ทางวิชาการ HL มีงานเขียนเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์เขมรมากกว่ากลุ่มอื่น เช่นงานของวุฒินันท์ ประภูจำนง เรื่อง “การรักษาแบบพื้นบ้านโดยใช้สมุนไพรของชนบท อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ (2534) งานของทอง บุญยศ (บรรณาธิการ) เรื่อง “ศักยภาพหมอพื้นบ้านกับการสาธารณสุขมูลฐาน : กรณีศึกษา จังหวัดสุรินทร์” (2535) ชิ้นงานที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆก็มีบ้างเช่นงานของวงศ์สถิต นัวสกุลและคณะ เรื่อง “การศึกษาการใช้สมุนไพรของชนกลุ่มน้อยเผ่ามลาบรี ถิ่น ชมู และเย้า” (2531) งานของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ เรื่อง “วิธีการป้องกันและรักษาโรคแบบพื้นบ้านชาวขมุและปะหลั่นนาสาธาณสุขขมุ-ไทย” (2533) เป็นที่น่าสังเกตว่าชิ้นงานที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มอญมีอยู่มากมาย แต่ไม่มีที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่องการรักษาพยาบาลของคนมอญเลย เรื่องนี้อาจเป็นเพราะว่าชาวมอญไม่ได้อยู่อย่างชนกลุ่มน้อยมาเป็นเวลานานแล้ว วิถีชีวิตเรื่องสุขภาพอนามัยทุกอย่างก็เหมือนกับไทยซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ ภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่องเกี่ยวกับสมุนไพรของมอญซึ่งไม่มีผู้บันทึกไว้ มาถึงบัดนี้จึงนับว่าสาปสูญวิชาไปอย่างน่าเสียดาย

ส่วนชิ้นงานเรื่องเกี่ยวกับวรรณกรรมได้แก่นิทานพื้นบ้าน ตำนาน เรื่องปรัมปรา (ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า ANFR) นับว่ามีค่อนข้างมาก ส่วนมากเขียนเป็นเรื่องสนุก ไม่มีวิชาการมากนักนิทานไม่มีการจัดวิเคราะห์เป็นหมวดหมู่ตาม Motif-index สิ่งนี้จึงเป็นงานที่นักวิจัยรุ่นหลังสามารถรับไว้ทำต่อไปได้ นิทานกลุ่มชาติพันธุ์ที่นักวิชาการบันทึกไว้มากที่สุดได้แก่เขมรและขมุ ที่มีผลงานมาเกี่ยวกับขมุอาจเป็นเพราะเป็นผลงานของมหาวิทยาลัย Lund ประเทศสวีเดน ซึ่งศาสตราจารย์ Kristina Lindell ได้นำผู้บอกภาษาชาวขมุชื่อดำรง ทะยานิน ไปอยู่บอกภาษาที่ประเทศสวีเดนเป็นเวลานานกว่า 20 ปี จึงทำให้มีผลงานมาก ผลงานทางด้านวรรณกรรม นิทานพื้นบ้าน ตำนานและเรื่องปรัมปราที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นมีไม่มากนัก ที่มีอยู่บ้างเป็นเพราะนักวิจัยคนใดคนหนึ่งไปสนใจเรื่องราวของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพิเศษแล้วบันทึกไว้เอง ไม่ใช่เป็นเพราะแรงกระตุ้นจากสำนักการให้ทุนแหล่งใหญ่แหล่งใด ซึ่งความจริงหน่วยงานเช่นสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ หรือสำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติควรให้ความสนใจสิ่งนี้บ้าง ชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกบางกลุ่มเป็นผู้มีวัฒนธรรมสูงมาก เพราะอาจเคยมีความเจริญในประวัติศาสตร์ถึงขั้นมีกษัตริย์ปกครองมาก่อน เช่นในนิทานปรัมปราที่เล่าเรื่องขุนหลวงวิลังคะว่าเคยเป็นกษัตริย์ละว่า ชนกลุ่มน้อยดังกล่าวนี้จึงมีความเจริญทางด้านวรรณกรรมสูง รู้จักแต่งบทกลอนมีสัมผัสอักษรและสัมผัสสระเหมือนวรรณกรรมของเราเอง ดังที่รายงานไว้ในงานของผู้วิจัยเรื่อง “วรรณกรรมที่ไม่ได้จดลงเป็นตัวหนังสือของละว่า” (สุริยา รัตนกุล 2520 และ Suriya Ratanakul 1985, 1996) ที่สามารถจดบันทึกวรรณกรรมของละว่าไว้ได้ก็เพราะก้านบือ (โอบะบือ) ขจรศักดิ์ศรีแห่งบ้านปาแปเป็นผู้มีความรู้ลึกภาคภูมิในวัฒนธรรมละว่าของตนเอง จึงบอกให้ผู้วิจัยบันทึกไว้ ผู้บอกภาษาที่มีความสามารถสูงเช่นนี้มักจะมียาอายุยืนยาวหรือทำสิบปีหรือกว่านั้น ถ้าหมดผู้บอกภาษารุ่นนี้แล้วความพยายามใดๆที่จะจดบันทึกภูมิปัญญาของชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ก็คงเป็นเรื่องสูญเปล่า วรรณกรรมของชนกลุ่มน้อยก็คงเป็นเรื่องหายลับไปกับกาลเวลาตามกฎอนิจจังของโลกนั่นเอง เช่นเดียวกับความพยายามที่ผิดสมัยของนักมานุษยวิทยาทำนต่างที่พยายามจะบันทึกภูมิปัญญาของอินเดียในปัจจุบันี้ซึ่งไม่มีทางที่จะกระทำได้ เพราะ

นี้ เพราะมีจำนวนน้อยและมักไม่ได้ก่อความเดือดร้อนอะไรให้กับชนส่วนใหญ่ของประเทศ ไม่มีประวัติเกี่ยวกับการปลูกฝิ่นและการค้ายาเสพติด ส่วนมากดำเนินชีวิตคล้ายกลีกรชาวไทย เครื่องแต่งกายก็เรียบง่ายไม่มีสีสัน สะดุดตานักท่องเที่ยว สังเกตได้ว่าชิ้นงานที่เกี่ยวกับการแต่งกายได้แก่เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การประดับตกแต่งร่างกาย (ที่ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า ANDR) มีอยู่น้อยมาก

ชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกในประเทศไทยจัดว่าไม่มีอะไรแตกต่างกับชนส่วนใหญ่ของประเทศสักเท่าไร ทางเศรษฐกิจก็ดำเนินชีวิตด้วยการกลีกรเช่นเดียวกับคนไทย นาสของชานาเชื้อสายเขมรกับนาของชานาไทยก็เหมือนกัน ไม่มีอะไรแตกต่าง ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้นับถือพุทธศาสนาเป็นส่วนมากซึ่งเป็นการถือพุทธไปพร้อมกับการถือผีตามศาสนาดั้งเดิม ในส่วนที่เกี่ยวกับการถือผีนักมานุษยวิทยาได้หยิบยกมาบรรยายไว้บ้างแล้ว ดังจะดูได้จากชิ้นงานที่ลงรหัสทางวิชาการไว้ว่า ANGN และ ANBL ที่กล่าวไว้ตอนต้นแล้ว สิ่งที่ชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกต่างจากชาวไทยอย่างแท้จริงก็คือเรื่องภาษา คนไทยเป็นผู้ที่พูดภาษาตระกูลไท ซึ่งไม่มีอะไรเหมือนกับภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกเลยทั้งในเรื่องระบบเสียงพยัญชนะ สระวรรณยุกต์ วิธีสร้างคำขึ้นใช้ในภาษาก็แตกต่างกันมาก ที่สำคัญที่สุดก็คือเรื่องคำศัพท์ที่ใช้ในภาษา ไม่มีอะไรที่เหมือนกันเลยระหว่างภาษาตระกูลไทกับภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก (ยกเว้นแต่ในกรณีที่มีการขอยืมกัน เช่น ไทยยืมคำว่า โกง แซ ผกา ฯลฯ มาใช้ในภาษาไทย เป็นต้น แต่คำยืมเหล่านี้ก็ไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน อันทำให้เห็นได้ชัดว่าเป็นคำยืมมา) การที่มีภาษาแตกต่างกันมากนี้ทำให้นักภาษาศาสตร์สนใจภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก ทำให้มีงานวิจัยเกี่ยวกับสาขาวิชาการด้านภาษา (ใช้รหัสทางวิชาการว่า LC) อยู่มากที่สุด งานวิจัยเหล่านี้มีทั้งผลงานของอาจารย์ นักวิชาการในมหาวิทยาลัย และงานวิจัยของนักศึกษา มีวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกหลายเล่มที่ควรยกย่องว่าทำให้เราเข้าใจภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกเด่นชัดยิ่งขึ้น ส่วนพจนานุกรมที่เกี่ยวกับภาษาเหล่านี้ส่วนมากมีค่าทางวิชาการในแง่ที่พยายามอนุรักษ์ภาษาไว้ไม่ให้สูญ เพราะชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกบางกลุ่มมีจำนวนเหลือน้อยมากเช่นพวกมราบริ (ผิทองเหลือง) ภาษาของพวกนี้จึงอยู่ในฐานะใกล้จะสาปสูญ (endangered languages) นักภาษาศาสตร์จึงพยายามบันทึกไว้

มอญ

กลุ่มชาวมอญปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยและพม่า มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านคน ชื่อของชนกลุ่มนี้นอกจากคำว่ามอญแล้วยังมีคำว่า รเม็ง รามัญ เปกวน ซึ่งพบในเอกสารภาษาอังกฤษ และตะเลียงซึ่งพบในเอกสารของพม่า ภาษามอญจัดอยู่ในตระกูลออสโตรเอเชียติกสาขามอญ-เขมร สาขาย่อยโมนิก เชื่อกันว่าในราวศตวรรษที่ 1 คนพูดภาษามอญเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ที่สุดในเอเชียอาคเนย์ โดยมีการตั้งถิ่นฐานอยู่ตั้งแต่เขตพม่าไปถึงเวียดนามปัจจุบัน และถือว่าอารยธรรมมอญเป็นอารยธรรมแรกๆ ของคนในแถบนี้

ในประเทศไทยพบชาวมอญได้เกือบทั่วทุกภาค แต่เขตที่ชาวมอญหนาแน่นจะอยู่ในภาคกลาง เช่น รอบกรุงเทพฯ ราชบุรี ลพบุรี และกาญจนบุรี และกระจายออกไปในภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ ลำพูน ภาคอีสาน เช่น นครราชสีมา ภาคใต้ เช่น ชุมพร เป็นต้น รวมประชากรในประเทศไทยประมาณ 60,000-100,000 คน มอญมีประวัติการตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตประเทศไทยปัจจุบัน มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมัยทวารวดี ซึ่งเป็นยุคที่พุทธศาสนาจากประเทศอินเดียได้เผยแพร่เจริญรุ่งเรืองในแถบนี้ มีหลักฐานทางโบราณคดี และจารึกภาษามอญมากมายมีอายุตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 4 เป็นต้นมา และมีหลักฐานการตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยา แม่น้ำปิง แม่น้ำโขง และเทือกเขาปาดงดิบในบริเวณใกล้เคียง โดยต่อมาได้แผ่อำนาจไปครอบคลุมอาณาจักรละโว้ในภาคกลาง หรือปวนชัยและละโว้ในภาคเหนือ (ช่วงก่อนที่ละโว้จะถูกครอบครองโดยชาวเขมรในยุคต่อมาราวศตวรรษที่ 10 และต่อมาคนพม่าและคนไทยได้เคลื่อนย้ายจากตอนบนของเอเชียอาคเนย์มาครอบครองดินแดนแถบนี้) นอกจากนี้ยังมีประวัติการอพยพของชาวมอญเข้าสู่เขตประเทศไทยอีกหลายครั้ง ซึ่งเป็นผลมาจากศึกสงคราม โดยจำนวนมากเป็นเชลยสงคราม เข้าสู่เมืองไทยเมื่อกว่า 500 ปีมาแล้ว ได้เข้ารับราชการ ได้ทำกิน แต่งงานระหว่างมอญและไทย มีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างกันเป็นอย่างมาก ในปัจจุบันคนไทยเชื้อสายมอญจะพูดภาษาไทย และไม่มีความรู้สึกว่ามีสถานะทางสังคมแตกต่างไปจากคนไทยทั่วไป มอญเป็นผู้ที่เคร่งครัดในการนับถือศาสนาพุทธเป็นอย่างมาก ทุกชุมชนจะมีวัดเป็นศูนย์กลาง และวัดมอญจะเป็นแหล่งของการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมมอญในปัจจุบัน

จากการทบทวนงานการศึกษาวิจัยและบทความต่างๆ ที่เกี่ยวกับมอญในประเทศไทย ได้พบว่าได้มีการศึกษาเรื่องของชนกลุ่มนี้มากมายหลายแง่มุม และมีงานการศึกษาในระดับลึกหลายชิ้น งานด้านชาติพันธุ์และมานุษยวิทยาวัฒนธรรมทั่วไปขึ้นสำคัญที่ให้ความรู้เกี่ยวกับมอญคือ งานการศึกษาทางชาติพันธุ์วิทยาของชนกลุ่มน้อยในเมืองไทย โดยเฉพาะส่วนที่ศึกษาเกี่ยวกับ “ชาวมอญ” ของกองทัพบกสหรัฐเมื่อปี 2513 และงานการศึกษาเรื่องของมอญใน Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia

ของ Frank M. Lebar และคณะเมื่อปี ค.ศ.1964 ซึ่งให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มชนนี้ทั้งที่เกี่ยวกับชื่อ จำนวนประชากร ประวัติศาสตร์ แบบแผนการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน โครงสร้างทางสังคม ระบบเครือญาติ และครอบครัว ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน การเลี้ยงดูเด็ก การเกิด การตาย ระบบความเชื่อเกี่ยวกับผี และความเชื่อในพุทธศาสนา พิธีกรรมในการรักษาคนเจ็บป่วย ระบบเศรษฐกิจ โดยมีบรรณานุกรม และแผนที่ประกอบด้วยงานด้านการศึกษาวิตถีชีวิตและวัฒนธรรมโดยคนไทย เป็นงานศึกษา งานเขียน และบทความต่างๆ หลายชิ้นที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวมอญในพื้นที่ต่างๆ ในประเทศไทย เช่น หนังสือ เรื่องวิถีชีวิตชาวมอญ ของจวน เกรียววิชาตมยาจารย์ (2537) ซึ่งได้แปลคำภีร์ใบลานภาษามอญโบราณที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีความเชื่อและวิถีประเพณีปฏิบัติตนของชาวมอญที่ถือปฏิบัติกันมาจนทุกวันนี้ เช่น ตำราปลูกบ้าน ตำรายา ตำราปลูกต้นไม้ ตำราทำนายฝัน ระเบียบวิธีปฏิบัติในการจัดงานพิธีต่างๆ ข้อห้าม ข้อปฏิบัติ เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ชนรุ่นหลังที่อ่านเป็นภาษามอญไม่ได้ นอกจากนี้มีบทความกล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวมอญในพื้นที่ต่างๆ เช่น มอญรอบกรุงเทพฯ มอญราชบุรี มอญโพธาราม มอญบ้านโป่ง มอญบางขันหมาก ลพบุรี และมอญภาคใต้ เป็นต้น ได้พบว่ามีบทความหลายบทความกล่าวถึงประเพณี การละเล่น และศิลปวัฒนธรรมมอญในแง่มุมต่างๆ เป็นจำนวนมาก เช่น พิธีศพมอญ ประเพณีมอญคลั่ง พิธีสงกรานต์ การแห่ธงตะขาบ รำผีมอญ ประเพณีชักพระ มอญซ่อนผ้า ไม้ทิ้ง สะบ้า ฯ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาด้านการใช้ยาพื้นบ้าน ตำรายา และวิธีการใช้การปฏิบัติ และมีบทความเกี่ยวกับวัดมอญ พิพิธภัณฑสถานบ้านที่วัดม่วง เป็นต้น และมีวิทยานิพนธ์ปริญญาโทเรื่อง บทบาทสื่อพื้นบ้านในวัฒนธรรมมอญ ในอำเภอพระประแดง (ศรีปาน, 2538) ซึ่งศึกษาสื่อพื้นบ้านในวัฒนธรรมมอญที่ส่งผ่านประเพณี พิธีกรรม และการละเล่นต่างๆ ทั้งในแง่รูปแบบและบทบาทที่มีต่อบุคคล ชุมชน และสังคม ในยุคต่างๆ พร้อมทั้งศึกษาความคิดเห็นของชาวมอญเกี่ยวกับการอนุรักษ์สื่อพื้นบ้านต่างๆ เหล่านี้ด้วย

มีการศึกษาจำนวนมากเกี่ยวกับภาษามอญในประเทศไทยในด้านต่างๆ ทั้งภาษาเขียนและภาษาพูด โดยมีการขุดค้นพบจารึกมอญในสมัยต่างๆ จากหลายพื้นที่และได้มีการปริวรรตเป็นภาษาไทย ส่วนมากมีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและนิทานศาสนา เป็นต้น สำหรับภาษาเขียนมีทั้งภาษาเขียนรูปปัจจุบันและภาษาเขียนมอญในจารึกในยุคสมัยต่างๆ ตั้งแต่มอญโบราณ มอญกลาง และมอญปัจจุบัน มีการศึกษาจารึกลพบุรี เปรียบเทียบกับจารึกลำพูน และจารึกในพม่า (Halliday, 1932) รวบรวมจารึกภาษามอญในประเทศไทยโดยใช้อักษรปัลลวะและอักษรมอญในพุทธศตวรรษที่ 12-21 (หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2529) ในขณะที่ประเสริฐ ณ นคร (2540) ศึกษาเปรียบเทียบความคล้ายคลึงของจารึกมอญที่เขียนใหม่และลำพูนและเชื่อว่าเป็นจารึกเก่าแก่ที่สุดที่พบในประเทศไทย นอกจากนี้ก็มีงานวิทยานิพนธ์ปริญญาโทของพงษ์เกษม (2533) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงและระบบเขียนมอญโบราณกับมอญปัจจุบัน มีงานสำคัญทางด้านภาษามอญเป็นพจนานุกรมมอญ A Dictionary of Mon โดย Harry L. Shorto (1962) ซึ่งเป็นนักภาษาศาสตร์คนสำคัญด้านภาษามอญที่ศึกษาภาษามอญในพม่าเป็นหลัก และศึกษาภาษามอญ

ในเมืองไทยเป็นส่วนประกอบ มีพจนานุกรมมอญ-ไทย ฉบับอนุমানราชชน โดยจำปา เยื้องเจริญ และบรรจบ พันธุเมธา (2531) การศึกษาภาษาพูดมีการศึกษาไวยากรณ์ Morphology and Syntax of Spoken Mon โดย Christian Bauer (1982) ซึ่งศึกษาภาษามอญในประเทศไทยอย่างละเอียดและเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ นอกจากนี้ก็ยังมีบทความอีกหลายชิ้นเกี่ยวกับภาษามอญโดยบุคคลทั้งสอง เช่น ในบทความเรื่อง Language and Ethnicity. The Mon in Burma and Thailand โดย Christian Bauer ปรากฏในหนังสือชื่อ In Ethnic Group Across National Boundaries in Mainland Southeast Asia (1997) ได้กล่าวถึงการกระจายของกลุ่มคนพูดภาษามอญ จำนวนประชากร เรื่องของชื่อ ภาษา ปัญหาการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงภาษา บทบาทของวัดมอญในการสอนภาษามอญแก่ชุมชน ฯ การศึกษาภาษามอญโดยคนไทยมีจำนวนไม่น้อย มีวิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาลักษณะระบบภาษามอญ ทั้งเรื่องของเสียง ไวยากรณ์ คำศัพท์ ในพื้นที่ต่างๆ ดังนี้ ระบบไวยากรณ์มอญบางกระดี่ กรุงเทพฯ (สุจิตต์ลักษณ์, 2521), ระบบเสียงและไวยากรณ์มอญบางชันหมาก ลพบุรี (พรธนนพ, 2525), ระบบเสียงและไวยากรณ์มอญพระประแดง สมุทรปราการ (ละออง, 2526), ระบบเสียงมอญเจ็ดริ้ว สมุทรสาคร (ประเชิญ, 2528), ระบบเสียงมอญบ้านคลองครุ (Prayat, 1986), ระบบไวยากรณ์มอญสามโคก ปทุมธานี (Piyamas, 1987), ระบบเสียงและไวยากรณ์มอญสุลุย ชุมพร (เยาวลักษณ์, 2530), เปรียบเทียบคำศัพท์มอญ นนทบุรี, ลพบุรี และกาญจนบุรี (มณฑา, 2534), เปรียบเทียบคำศัพท์มอญ ปทุมธานี, สมุทรสาคร และราชบุรี (วัฒน์, 2537), ศึกษาประเพณีและความเชื่อของคนมอญจากสุภาวิติมอญที่เพชรบุรี (Chidchanok, 1996) นอกจากนี้ก็ยังมีการศึกษาเชิงวจนะ (นิทาน) ภาษามอญ (อรทัย, 2535) การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมมอญบางเรื่อง (ประกาศรี, 2528) รวบรวมนิทานพื้นบ้านมอญที่พระประแดง สมุทรปราการ (จันทร์ศรี, 2517), มีการศึกษาภาษามอญในห้องถิ่นควบคู่ไปกับภาษาเขิน (Christian Bauer, 1981) นอกจากนี้มีงานการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงและคำร่วมตระกูลของภาษามอญในพม่า ภาษามอญในเมืองไทย และภาษาญัฮกุร ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการศึกษาศาสตร์เชิงประวัติของกลุ่มภาษามอญของ Huffman ซึ่งได้เขียนไว้ก่อนหน้านี้ แต่จัดพิมพ์เมื่อ 1990 งานชิ้นสำคัญทางด้านภาษาศาสตร์เชิงประวัติ คือ The Dvaravati Old Mon Language and Nyah Kur ของ Gerard Diffloth (1984) ในงานนี้ผู้เขียนได้แสดงการสืบสร้างความสัมพันธ์ของภาษามอญโบราณกับภาษาญัฮกุรและเสนอว่า ภาษาญัฮกุรซึ่งเป็นภาษากลุ่มชนเล็กๆ ในภาคอีสานเป็นภาษาที่สืบต่อจากภาษาย่อยของภาษามอญโบราณ ซึ่งเชื่อว่าจะใช้สื่อสารเป็นภาษากลางในสมัยทวารวดีหรือกล่าวได้ว่ากลุ่มญัฮกุรก็คือลูกหลานของมอญโบราณนั่นเอง นอกจากนี้ก็ยังมีงานการศึกษาทางด้านลักษณะน้ำเสียง ซึ่งมีความสูงต่ำและแหลมหรือหรือใสซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของภาษามอญ (Theraphan, 1990) และคำยืมภาษามอญในภาษาไทยและภาษาลาว (Ferlus, 1985) นอกจากนี้มีงานด้านแบบเรียนภาษามอญ เป็นต้น

นอกจากการศึกษาทางด้านภาษาและจารึกแล้วก็ยังมีการศึกษาด้านวรรณกรรมศาสนา นิทานพื้นบ้าน ประวัตินุคคลสำคัญ ฯ รวมทั้งมีงานเขียนที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ การอพยพเข้าสู่ประเทศไทย การตั้งชุมชน การต่อสู้เพื่อเอกราช มีงานที่ศึกษาบทบาทในด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมืองของชาวมอญในกรุงรัตนโกสินทร์ ความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (สุจิตต์ลักษณ์ และคณะ, 2526) และวิทยานิพนธ์ปริญญาโท เรื่องมอญในประเทศไทย (สุภรณ์ โอเจริญ, 2519) ซึ่งกล่าวถึงสถานะความเป็นอยู่ของชนมอญในเมืองไทย โดยเฉพาะบทบาททางสังคมและการผสมกลมกลืนในเมืองไทย และความสัมพันธ์ระหว่างชนมอญในเมืองไทย นอกจากนี้ก็มีเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพลมอญต่อวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมสัมพันธ์ไทยมอญ รวมถึงสำนักในความเป็นมอญ เป็นต้น

ญัฮกุร

ญัฮกุร เป็นคำเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาของชนกลุ่มหนึ่ง คำว่าญัฮกุร แปลว่า คนภูเขา บุคคลภายนอกจะเรียกว่า ชาวบน คนดง หรือละว้า แล้วแต่พื้นที่ในบางพื้นที่จะไม่รับคำว่าชาวบน แต่รับคำว่า “คนดง” ส่วนคำว่า “ละว้า” พบใช้เรียกที่จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยคำว่าละว้าเป็นคำที่ใช้เรียกคนหลายกลุ่มในประเทศไทย ภาษาญัฮกุรเป็นภาษาในตระกูลมอญ-เขมร สาขาย่อยโมนิก มีความใกล้ชิดกับภาษามอญเป็นอย่างมาก ทั้งในความรู้สึกของเจ้าของภาษาทั้งสองภาษา และการวิเคราะห์ของนักภาษาศาสตร์งานชิ้นที่สำคัญเกี่ยวกับชนกลุ่มนี้ เป็นผลงานการวิจัยของนักภาษาศาสตร์ Gerard Diffloth (2521 และ 2527) ซึ่งศึกษาภาษานี้โดยใช้วิธีของภาษาศาสตร์เชิงประวัติและสัทศาสตร์ ผลการศึกษาปรากฏว่าภาษาญัฮกุรปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับภาษามอญโบราณหรือมอญเก่าสมัยทวาราวดีซึ่งเชื่อว่าเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารเป็นภาษากลางในสมัยทวาราวดีในภาคกลางของประเทศไทยเมื่อ 2,000 ปีมาแล้ว ก่อนที่ภาษาไทยจะมามีอิทธิพลในเขตนี้ ทำให้เชื่อได้ว่ากลุ่มชาวญัฮกุรคือลูกหลานมอญโบราณสมัยทวาราวดีที่ยังหลงเหลืออยู่ถึงปัจจุบัน งานด้านการศึกษาภาษาญัฮกุร นอกจากงานชิ้นสำคัญนี้แล้วยังมีพจนานุกรมญัฮกุร-ไทย-อังกฤษ โดยธีระพันธ์ ล. ทองคำ (2527) ซึ่งรวบรวมคำจำนวนประมาณ 5,000 คำ จัดเรียงตามหมวดความหมาย นอกจากนี้มีงานการศึกษาซึ่งเป็นผลงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาและบทความของนักวิชาการด้านมอญ-เขมรอีกหลายชิ้น ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับระบบเสียงของภาษาญัฮกุรในแต่ละพื้นที่หรือหมู่บ้าน เช่น งานของ Payau Memanas (2522) ซึ่งศึกษาทั้งระบบเสียงและไวยากรณ์ Suphat Phiukou (2529) Sudsawad Chuasuwan (2533) งานศึกษาไวยากรณ์บางแง่มุมได้แก่ งานของจรรยา บุญพันธ์ (Gainey) (2525, 2533) งานด้านการศึกษาคำศัพท์ เช่นศึกษาคำว่า ข้าว ของธีระพันธ์ ล. ทองคำ (2525) การศึกษาลักษณะของจังหวะในภาษาญัฮกุรของ ธีระพันธ์ ล. ทองคำ (2532) รวมทั้งงานด้านการศึกษาเปรียบเทียบภาษามอญปัจจุบันในเมืองไทยและในพม่ากับภาษาญัฮกุร โดย Huffman (1990) เป็นต้น

นอกจากงานด้านภาษาศาสตร์แล้ว มีงานการศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มญัฮกุรซึ่งปรากฏในหนังสือรวมกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น ในหนังสือของ Frank M. Lebar และคณะ (1964) ซึ่งกล่าวถึงปัญหาเรื่องการใช้ชื่อชาวบน และละว้า ถิ่นฐานที่ตั้ง จำนวนประชากร และข้อมูลบางประการเกี่ยวกับประวัติและลักษณะทางวัฒนธรรม รวมทั้งเศรษฐกิจและศาสนาความเชื่อ มีงานเขียนปรากฏในสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มญัฮกุร ซึ่งให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวญัฮกุรทั้งในแง่วัฒนธรรมการดำเนินชีวิต ประวัติ ลักษณะทางภาษาในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต (อภิญา และสุวิไล, 2541) มีการศึกษาเจาะพื้นที่เฉพาะชุมชนหนาแน่นของกลุ่มญัฮกุร โดยปรีชา อุตระกุล และคณะ ซึ่งศึกษาลักษณะ

ทางสังคมและวัฒนธรรมของชนกลุ่มนี้ที่บ้านน้ำลาด ตำบลนายางหลัก อำเภอเทพสถิตย์ จังหวัดชัยภูมิ โดยศึกษาในรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติ การตั้งหมู่บ้านและสภาพภูมิศาสตร์ ระบบครอบครัว และเครือญาติ ระบบเศรษฐกิจ ระบบอนามัยและสาธารณสุข เครือญาติ การเมืองการปกครอง สันตนาการและประเพณีความเชื่อต่างๆ รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างระบบดังกล่าว นอกจากนี้ก็มีบทความที่ให้ความรู้ทางมานุษยวิทยาเกี่ยวกับกลุ่มญัฮกุรที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ของพระเพชรบูรณ์บุรี โดยให้คำศัพท์ภาษาที่ผู้เขียนเรียกว่าละว่า ซึ่งเป็นชื่อที่สับสนของชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มในประเทศไทย งานชิ้นล่าสุดได้แก่งานด้านการศึกษาลักษณะทางภาษาและวัฒนธรรมในสภาพปัจจุบันเพื่อสืบสาวไปสู่อดีตจากคำบอกเล่า ตำนาน นิทานพื้นบ้าน กิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ และเครื่องมือเครื่องใช้ที่ยังมีเหลืออยู่เพื่อสร้างภาพของชาวญัฮกุรขึ้น เพื่อจะจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านญัฮกุร รวมทั้งกล่าวถึงแนวโน้มและการพัฒนาของภาษาและวัฒนธรรมญัฮกุรในอนาคต ซึ่งอยู่ในภาวะอันตราย การศึกษานี้ได้เสนอเป็นบทความชื่อ Linguistic and Ethnographic studies of the Nyah Kur : Towards a reconstruction of an old Mon Culture (Apinya & Suwilai, 1997)

นอกจากนั้นชื่อญัฮกุรยังปรากฏในงานที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ หรือภาษาในประเทศไทย เช่น แผนที่ภาษา (เจอร์รี เกนนี่ และธีรพันธ์, 2520 และสุวิไล และคณะ, 2540) งานที่กล่าวถึงภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ที่จัดว่าอยู่ในภาวะอันตรายในประเทศไทย (Suwilai, 1996) รวมทั้งบทความ The Future of Nyah Kur โดยสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (Pacific Linguistics, 1999) ซึ่งเป็นการศึกษาสำรวจลักษณะการเปลี่ยนแปลงของภาษาโดยดูจากการใช้พยัญชนะสะกดของคนญัฮกุรในกลุ่มอายุต่างๆ กัน ซึ่งได้พบว่ามี การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากอิทธิพลของภาษาไทย พยัญชนะสะกดซึ่งเป็นลักษณะของภาษาตระกูลมอญ-เขมร เปลี่ยนเป็นพยัญชนะสะกดแบบไทย และมีการสำรวจความคิดเห็น และทัศนคติของชาวญัฮกุรทั้ง ภาษาและวัฒนธรรมของตน ได้พบว่าชาวญัฮกุรมีทัศนคติที่ดีและต้องการให้มีการรักษาภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านของตนไว้

เขมร

เขมรเป็นชื่อกลุ่มชนและภาษาพูดที่สำคัญและเก่าแก่ในเอเชียอาคเนย์ พบเป็นจำนวนมากในเขตอีสานใต้และตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทยเป็นจำนวนกว่า 1 ล้านคน พบในประเทศกัมพูชากว่า 5 ล้านคน และในประเทศเวียดนามอีกกว่า 4 แสนคน ภาษาเขมรจัดอยู่ในตระกูลออสโตรเอเชียติก สาขามอญเขมร และสาขาย่อยคาเมริก คำว่า “เขมร” ใช้หมายถึงกลุ่มคนที่อยู่ในอาณาจักรเขมรแต่โบราณและลูกหลานผู้สืบทอดเผ่าพันธุ์ต่อมา ความหมายของคำว่า เขมร นี้ยังไม่มีที่ตกลงแน่นอน แม้จะมีผู้พยายามใช้เหตุผลหลายประการ ส่วนคำว่า “กัมพูชา” (Cambodia, Cambodian) มาจากชื่อของพระฤาษีชื่อ กัมพู (kampu) ชาวเขมรเชื่อว่าตนสืบเชื้อสายมาจากฤาษีตนนี้ ประเทศกัมพูชาเป็นดินแดนของกัมพูและลูกหลาน ชาวกัมพูชาจึงหมายความว่าคนที่อยู่ในประเทศกัมพูชา (ประกอบ, 2538) สำหรับข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับความหมายของคำว่า เขมร <khmer> นั้น นักภาษาศาสตร์ Gerard Diffloth ได้เสนอไว้อย่างน่าสนใจโดยใช้หลักฐานการวิเคราะห์ตามแนวของภาษาศาสตร์เชิงประวัติในงานประชุมเขมรศึกษาครั้งที่ 1 เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2539 ณ กรุงพนมเปญว่า คำว่า khmae หรือ khme:r เป็นคำที่ใช้หมายถึงกลุ่มคนที่เดินทางขนส่งสินค้าต่างๆ ตั้งแต่สมัยนครวัด

สำหรับเขมรในเมืองไทยนั้นมีพบกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก ส่วนมากเป็นอาณาเขตที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชามีจำนวนกว่า 12 จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ นครราชสีมา สระแก้ว ปราจีนบุรี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ตราด เป็นต้น จำนวนประชากรไม่ต่ำกว่า 1 ล้าน 3 แสนคน (สุวิไล และคณะ, 2540, สุวิไล และอรรวรรณ, 2539) เขตที่พบชาวเขมรหนาแน่นที่สุดคือแถบบริเวณจังหวัดสุรินทร์ และบางส่วนของจังหวัดบุรีรัมย์และศรีสะเกษซึ่งต่อเนื่องกัน (สุวิไล และอรรวรรณ, 2539) ซึ่งเป็นบริเวณที่ราบสูงและมีเทือกเขากั้นเขตที่ติดต่อกับกัมพูชาซึ่งเป็นที่ราบต่ำ เขมรในเมืองไทยนั้นมีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Northern Khmer ซึ่งเรียกโดยนักภาษาศาสตร์และนักมนุษยวิทยาชื่อ William A. Smalley ในปี 1964 และ 1976 เนื่องจากที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของประเทศกัมพูชา โดยเรียกเขมรกัมพูชาว่า Central Khmer และเรียกเขมรที่อยู่ในบริเวณปากแม่น้ำโขงในเวียดนามว่า Southern Khmer มีคำที่ชาวเขมรในเมืองไทยโดยเฉพาะในเขตหนาแน่น (สุรินทร์) ใช้เรียกตนเองคือ khme:r lx: <คแมร ลือ> “เขมรสูง หรือเขมรบน” เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บนที่ราบสูง และในขณะเดียวกันก็เรียกเขมรกัมพูชาว่า khme:r kra:m <คแมร กรอม> “เขมรต่ำ” เนื่องจากตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตที่ราบต่ำ (Prakorb, 1987, สุวิไล และโสภณา, 2533) นอกจากนี้ยังมีชื่อเรียกเฉพาะพื้นที่เช่น เขมรสุรินทร์ เขมรบุรีรัมย์ เป็นต้น ซึ่งใช้กันทั่วไป มีอีกชื่อหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมไม่น้อยคือ เขมรถิ่นไทย ซึ่งเป็นชื่อที่ผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อพัฒนาระบบภาษาเขียนของ

ภาษาเขมรในประเทศไทยด้วยการใช้อักษรไทย ซึ่งประกอบด้วยนักภาษา นักการศึกษา นักพัฒนา และชาวบ้านที่พูดภาษาเขมร ได้พิจารณาและตกลงที่จะใช้ชื่อนี้เป็นชื่อเรียกกลุ่มและเรียกภาษาเขมรในประเทศไทย (สุวิไล และโสภนา, 2533 และสุวิไล, 2541)

จากการทบทวนวรรณกรรมได้พบงานหลายชิ้นเกี่ยวกับพงศาวดาร ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน แหล่งอารยธรรมโบราณ ชุมชนโบราณ และอาณาจักรขอม เช่น อาณาจักรฟูนัน อาณาจักรเจนละ จารึกขอม เป็นต้น นักประวัติศาสตร์ และโบราณคดีสันนิษฐานว่า เขตอีสานใต้หรือบริเวณที่ราบสูงโคราช ซึ่งได้แก่เขตจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี เคยเป็นที่อยู่ของชาวขอมหรือเขมรโบราณ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 1700 มาก่อน ดังจะเห็นได้จากศิลาจารึก ประติมากรรม และปราสาทขอมโบราณที่พบเป็นจำนวนมากในบริเวณดังกล่าว ได้แก่ ปราสาทภูมิโพน ที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งถือว่าเป็นปราสาทขอมที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย สร้างเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 13 (อาณาจักรเจนละตอนปลาย) ปราสาทเมืองต่ำ จังหวัดบุรีรัมย์ และปราสาทเขาพระวิหาร จังหวัดศรีสะเกษ ราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 (ม.ร.ว. สุริยวุฒิ, 2531 ธิดา สารยา, 2537) โดยธิดา สารยา (2535) ได้สันนิษฐานว่าบริเวณบางส่วนของจังหวัดอุบลราชธานี และศรีสะเกษ เคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรเจนละ นอกจากนี้พื้นที่บริเวณเมืองสุรินทร์ในปัจจุบัน ซึ่งแต่เดิมเป็นที่รกร้างนั้นมีร่องรอยการตั้งชุมชนมาก่อนการตั้งเป็นเมืองสุรินทร์ เมื่อ พ.ศ. 2300 จึงเชื่อว่าเดิมน่าจะเป็นที่อยู่อาศัยของเขมรโบราณ แต่ต่อมาถูกละทิ้งให้รกร้างสมัยที่เขมรโบราณเสื่อมอำนาจและการศึกสงคราม จึงอาจเป็นไปได้ว่าบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายเขมรบางกลุ่มที่อยู่เขตที่ราบสูงโคราชนี้เป็นกลุ่มเขมรป่าดงที่ยังคงหลงเหลืออยู่จากสมัยเขมรโบราณ (ประกอบ, 2538) และบางกลุ่มเป็นเชื้อสายเขมรที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ (ไพฑูริย์, 2533) นอกจากนี้ยังมีงานเขียนที่ให้ความรู้เกี่ยวกับขอม อาณาจักรเขมรโบราณ ชุมชนโบราณ เช่น งานของหลวงบริบาล บุรีภัณฑ์ 2499, จิตรภูมิศักดิ์ 2529, ศรีศักดิ์ 2533, ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ 2536 และสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ได้พบงานทางด้านการศึกษาและให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางชาติพันธุ์และมนุษยวิทยาวัฒนธรรมที่ภาพรวมเกี่ยวกับกลุ่มชาวเขมรโดยทั่วไป รวมทั้งประวัติศาสตร์ ที่ตั้งถิ่นฐาน ประชากร ภาษาระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม และระบบความเชื่อ ฯ รวมทั้งรูปภาพ แผนที่ และบรรณานุกรม เช่น Ethnic Groups on Mainland Southeast Asia (Lebar et al. 1964), Minority Groups in Thailand (Department of Army, Washington D.C. 1988) และสารานุกรมเขมรถิ่นไทย (ประกอบ, 2539) โดยในเล่มสุดท้ายจะได้ให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและประเพณีต่างๆ ที่ปฏิบัติกันในกลุ่มชาวเขมรในประเทศไทย นอกจากนี้กล่าวมาแล้วมีงานด้านลักษณะทางภูมิศาสตร์ของบริเวณที่กลุ่มชาวเขมรตั้งถิ่นฐานอยู่ในปัจจุบัน (บรรจบ, 2524 รัตนา, 2525) และมีการศึกษาลักษณะภูมิศาสตร์บริเวณชายแดน

ไทย-เขมร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจ สังคม และสนธิสัญญาต่างๆ ที่เกี่ยวกับชายแดน ของฝ่ายความมั่นคงทางการทหาร งานด้านลักษณะสังคมของกลุ่มเขมรอีกหลายชิ้น เช่น โครงสร้างอำนาจของชุมชนชาวเขมร (พีระศักดิ์, 2530) พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมและการผสมกลมกลืนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ ลุ่มแม่น้ำมูล ได้แก่ ไทย ลาว ส่วย เขมร (ไพฑูรย์, 2533) ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเขมรกับชุมชนใกล้เคียง รวมไปถึงศักยภาพชุมชนอีสานใต้ กรณีศึกษาชุมชนเขมรที่บ้านสำโรง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งศึกษาสภาพชุมชน โครงสร้างทางการศึกษา ทรัพยากรระบบผลิต ระบบเครือญาติ ความเชื่อ โครงสร้างทางอำนาจและการปกครอง ยุคทุนนิยม อิทธิพลรัฐ พร้อมกับปัญหาและแนวทางแก้ไข (บุญชร, 2533) เป็นต้น

งานเขียนและงานการศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรม พิธีกรรม และการละเล่นพื้นบ้านมีมากมาย เช่น มีงานเขียนหลายชิ้นเกี่ยวกับการเล่นกันตริ้ม มีการรวบรวมบทร้องการวิเคราะห์ทางด้านจิตลักษณะ ดนตรีในเชิงมนุษยวิทยาและความเชื่อ (ผกา, 2536 ภูมิจิต, 2520, 2531) และมีการศึกษาการละเล่นอื่นๆ เช่น เรือมอันเร (รำสาก) กระโน้มตึงตอง (รำตึกเตตน) เรือมตรด (รำตรุษ) รวมทั้งการเล่นอ้าย จเรียง (ผกา, 2535 เบญจมาภรณ์, 2537 ประกอบ, 2538 Christian Bauer, 2533) มโหรีเขมร (วิโรจน์, 2538) หรือการฟ้อนรำดั้งเดิมต่างๆ โดยมีการศึกษาทั้งรูปแบบ ความเชื่อ และความสัมพันธ์กับสังคม ฯ (เครือจิต, 2534) การศึกษาประเพณี พิธีกรรมต่างๆ หลายอย่างเช่น ประเพณีการแต่งงาน (อัจฉรา และคณะ, 2537) ประเพณีไหว้พระจันทร์ (พาน และสุวิไล, 2533) พิธีโดนตา สู่ขวัญ มงกอลจองได การเข้าทรง ฯ (ประกอบ, 2538) การศึกษาเรื่องเครื่องประดับ ผ้าไหม ในวิถีชีวิตของชาวเขมร รวมทั้งชาวกวยที่อยู่ใกล้เคียง (อัจฉรา และเครือจิต, 2530) เรื่องของความเชื่อในคาถาอาคม เครื่องรางของขลัง โสยศาสตร์ ภูตผี ยาสั่ง (ชื่น, 2520) และการศึกษาในแง่ของลักษณะความเชื่อทางไสยศาสตร์ สาเหตุ ผล การสืบทอดกำหนดกิจกรรมต่างๆ ของชาวบ้าน ฯ (สุเมธ, 2531) ในแง่ของสุขภาพอนามัย มีงานเขียนที่กล่าวถึง พิธีกรรมในการรักษาความเจ็บป่วย เช่น พิธีมะมวด (ประทีป, 2535 มงกุฏ, 2534) หมอยาพื้นบ้าน (มงกุฏ, 2534) การรักษาด้วยสมุนไพร (วุฒิพันธ์, 2533) เรื่องของธาตุสี่ (มงกุฏ, 2534) เป็นต้น และมีการศึกษาศักยภาพของหมอพื้นบ้านกับการสาธารณสุขมูลฐาน (ทองบุญยศ, 2535) ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุขมหิดล, 2534) รวมไปถึงการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ใช้วิธีคุมกำเนิดในกลุ่มชาวเขมร (ปราโมทย์, 2535) เป็นต้น

งานด้านภาษาและวรรณคดีในระยะ 20 ปีที่ผ่านมามีจำนวนไม่น้อย มีงานการรวบรวมศึกษาเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านและความสัมพันธ์เกี่ยวกับชีวิต ความเชื่อและพฤติกรรม (ยุพดี, 2522 ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, 2523 และสุวิไล, 2538) งานด้านการวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอน (ลัทธา, 2535) และงานการรวบรวมสุภาษิตเขมร (หอพระสมุดวชิรญาณ, 2497) สำนวน และคำสอน (จิตรภูมิศักดิ์,

2527 และสุวิไล, 2538) งานด้านภาษาและการสื่อสารเป็นงานที่มีผู้ศึกษาวิจัยไว้มาก เช่น เรื่องของอาณาจักรขอม และความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจารึกขอมซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา คำสั่งสอน ภาสิตโบราณต่างๆ (ลัทธิ, 25) การอธิบายคำว่า กรอม กระลอมและขอม (จิตร ภูมิศักดิ์, 2529) ตำราเรียนอักษรโบราณอีสาน เช่น อักษรขอม รวมทั้งอักษรธรรม อักษรไทยน้อย โดยกล่าวถึงอักษรวิธีการเขียนการอ่าน และแปลวรรณกรรมเป็นภาษาไทย (มนัส) นอกจากนี้ก็มีการแปลและปริวรรตจารึกภาษาเขมร เช่น จารึกสำนักนางขาว ซึ่งมีอายุราวศตวรรษที่ 16-17 (นัยนา, 2534)

งานด้านการศึกษาลักษณะภาษาของภาษาเขมรถิ่นไทยมีเป็นจำนวนมาก นอกจากเรื่องของชื่อที่มีใช้เรียกเฉพาะกลุ่มชาวเขมรและภาษาเขมรในเมืองไทยดังกล่าวข้างต้นแล้ว David Thomas ได้ใช้เกณฑ์ทางภาษาศาสตร์เชิงสังคมในการพิจารณาว่าภาษาเขมรถิ่นไทยมีลักษณะเป็นภาษา มากกว่าจะเป็นภาษาถิ่นของภาษาเขมรกลุ่มพูซา วิทยานิพนธ์หลายเล่มศึกษาลักษณะภาษาในพื้นที่ต่างๆ เช่น การศึกษาลักษณะระบบเสียงของภาษาเขมรสุรินทร์ (Smalley 1976, Dhanan and Chartchai 1987) การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาเขมรสุรินทร์กับภาษาเขมรพนมเปญ (ประกอบ, 1987) และศึกษาลักษณะภาษาเขมรทั่วไปทั้งเสียงและไวยากรณ์เฉพาะสำคัญๆ ที่บ้านพรหมเทพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ โดยสำเร็จ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) ลักษณะเสียงภาษาเขมรบุรีรัมย์ อำเภอประโคนชัย (Krissana, 1986) ลักษณะภาษาเขมรที่อำเภอราชสาสน์ จังหวัดฉะเชิงเทรา (Amphon, 1995) ซึ่งแต่ละแห่งก็จะมีความแตกต่างไปบ้าง ส่วนมากเป็นความแตกต่างในระดับสัทศาสตร์ มีการศึกษาด้านไวยากรณ์ เช่น การศึกษาหน่วยคำ วลี และประโยคภาษาเขมรสุรินทร์ (Pompen, 1989) ไวยากรณ์ Relational ในภาษาเขมรบุรีรัมย์ (Punsap, 1984) ลักษณะวัจนภาษาเขมรสุรินทร์ (Somkiat, 1982) กริยาประเภท deliberate causative (โดโรธี โทมัส, 1984) และหน่วยคำเติมแสดงเครื่องมือและสถานที่ Instrumental/locative and goal affix N ในภาษาเขมรสุรินทร์ (โดโรธี โทมัส, 1990) เป็นต้น มีการศึกษาด้านสัทศาสตร์ของสระในภาษาเขมรโดยการใช้เครื่องมือวัดเนื่องจากสระในภาษาเขมรมีลักษณะที่ซับซ้อนทั้งจำนวนลักษณะตำแหน่งที่เกิด (David Thomas and Wanna, 1990) มีการศึกษาลักษณะและบริเวณที่เกิดรูปแปรของพยัญชนะสะกดที่สำคัญในภาษาเขมร ได้แก่ เสียง /-r/, เสียง -ŋ เสียง -c รวมทั้งรูปแปรในพื้นที่ที่พูดภาษาเขมร 37 เขต (Suwilai, 1995 สุวิไล และอรรณ, 2539) แสดงให้เห็นการพัฒนาลักษณะเฉพาะของภาษาเขมรถิ่นไทย เช่น เสียงพยัญชนะสะกด /r/ ซึ่งเป็นเสียงดั้งเดิมในภาษาเขมรและมีหลักฐานอยู่ในรูปภาษาเขียนปัจจุบัน เช่น ในคำว่า /khamɛ:r/ ในภาษาเขมรถิ่นสุรินทร์และใกล้เคียงยังคงมีการออกเสียงอยู่อย่างสมบูรณ์ในขณะที่เสียงพยัญชนะสะกด /-r/ ในภาษาเขมรกลุ่มพูซาได้หายไปแล้วโดยสิ้นเชิงเป็นหลักฐานแสดงว่าภาษาเขมรในเขตประเทศไทย เป็นภาษาที่ยังคงลักษณะดั้งเดิมไว้ นอกจากนี้ยังพัฒนาพยัญชนะ /-ŋ/ และ /-c/ ขึ้นมาแทนที่พยัญชนะ /-ŋ/ และ /-k/ ในคำที่มีสระหน้า และยังพัฒนาเสียงพยัญชนะสะกด /-ʔ/ ซึ่งเป็นการออกเสียงให้ง่ายเข้าสู่อีกเสียงหนึ่งด้วย

ในแง่ของการจัดทำพจนานุกรมและศัพท์พจนานุกรมนั้นมีการจัดทำพจนานุกรมภาษาเขมรถิ่นไทยขึ้นถึง 2 เล่ม เป็นพจนานุกรมที่มีรายละเอียดและใช้ภาษาเขมรสุรินทร์เป็นหลัก (ทะนันท์ และชาติชาย, 2521 และ Stephen Teel, 1988) ทองเหลือง บุญพร้อม จากโรงเรียนบ้านดอนวิทยา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ได้จัดทำพจนานุกรมภาษาเขมรถิ่นไทย-เขมรกำพูชา และภาษาอังกฤษขึ้น (1994) ละออ จงอยู่ จากโรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ ได้จัดทำศัพท์พจนานุกรมเขมร-ไทย-อังกฤษ เพื่อรวบรวมคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และนอกจากนี้ศัพท์พจนานุกรมเขมรถิ่นไทย (Northern Khmer Thesaurus) กำลังอยู่ระหว่างการจัดทำโดย Dorothy และ David Thomas

การศึกษาภาษาเขมรเชิงสังคมวัฒนธรรมที่เด่นๆ ได้แก่ หนังสือ Smalley ชื่อ Linguistic Diversity and National Unity (Smalley, 1994) ซึ่งได้อธิบายภาษาเขมรในเมืองไทยในฐานะที่เป็นภาษาท้องถิ่นย่อย Smalley ได้กล่าวถึงลำดับชั้นทางภาษาในประเทศไทยซึ่งมีภาษาไทยมาตรฐานอยู่ชั้นสูงสุด ทุกคนต้องเรียนรู้ รองลงมาคือภาษาท้องถิ่น ได้แก่ ไทยเหนือ กลาง ใต้ อีสาน (ลาว) ภาษาเขมรเป็นภาษาท้องถิ่นย่อยที่อยู่ในบางพื้นที่ที่ทำหน้าที่เป็นภาษากลางด้วย เช่นแถบอีสานใต้ เป็นต้น ในขณะที่ภาษาของบางกลุ่มชนเป็นภาษากลุ่มหลักๆ ที่ล้อมรอบด้วยภาษาอื่นๆ นอกจากนี้เนื่องจากในบริเวณนี้มีหลายกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ใกล้เคียงกัน เช่น กูย (ส่วย) เยอ ลาว ไทยโคราช ชาวเขมรในเขตนี้จึงมักพูดภาษาอื่นๆ ได้ด้วย (สุวิไล, 2527 และ Smalley, 1994) มีการศึกษาที่เกี่ยวกับคำศัพท์ที่สะท้อนให้เห็นความคิดและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการผลิตข้าวและวงจรข้าว โดยภาพรวมซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจต่อวิถีชีวิตและสภาพสังคมของชาวเขมร เช่น งานของนรเศรษฐ์ (1986 และ 1995) การศึกษาชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ของสุวิไล และสุขุมาวดี, 2527 แสดงให้เห็นว่าชื่อหมู่บ้านนอกจากให้ความเข้าใจถึงประวัติศาสตร์ สภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรต่างๆ ของหมู่บ้าน และนอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าพื้นที่นี้เป็นเขตของชุมชนที่พูดภาษาเขมร โดย 80% ของชื่อหมู่บ้านเป็นภาษาเขมร นอกจากนี้ผู้วิจัยยังชี้ให้เห็นว่าชื่อหมู่บ้านที่เป็นชื่อราชการและชื่อหมู่บ้านที่เป็นที่รู้จักในท้องถิ่นบางครั้งไม่ตรงกัน ทำให้มีปัญหาในการสื่อสาร เนื่องจากปัญหาภาษาในชื่อ เป็นต้น การศึกษาการใช้คำเรียกและวิธีการทักทาย พูดจาที่ถูกต้องเมื่อบุคคลภายนอกเข้าไปในชุมชนเขมรเป็นเรื่องที่สำคัญ ต้องเรียนรู้ให้สามารถใช้ได้ถูกต้อง เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ (สุวิไล, 2527) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำสรรพนามของชาวเขมรในเมืองไทยและเขมรกำพูชา (Benon, 1988) จากการที่ชาวเขมรมีลักษณะการใช้คำที่มีเสียงสัมผัส และแสดงภาพพจน์ จึงมีงานการศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของ Kotchakorn (1991) เรื่องเกี่ยวกับคำเสริมสร้อยในภาษาเขมรสุรินทร์ (Expressive in Surin Khmer) และการเล่นคำในภาษาเขมรสุรินทร์ของ Dorothy และ David Thomas (2525) งานที่น่าสนใจอีกชิ้นหนึ่งคือ การเก็บรวบรวมการขับเพลงที่เรียกว่า เจริญเบญญ ของชาวเขมร ซึ่ง Christian Bauer (2532) ได้อัดเทปความยาว

ประมาณ 50 ชั่วโมง พร้อมกับถอดเทปและสัมภาษณ์ผู้รู้ ซึ่งผู้ศึกษาเชื่อว่าการร้องประเภทนี้เป็นลักษณะเฉพาะของเขมรไม่ได้มีที่พลมาจากดนตรีอื่นๆ ในภาคอีสานของไทย

นอกจากนี้ก็มีงานด้านการเรียนการสอนภาษาเขมรท้องถิ่น เช่น บทสนทนาภาษาเขมรสุนทร จำนวนประมาณ 50 บท ซึ่งนอกจากมีประโยชน์ในการศึกษาลักษณะภาษาและข้อความภาษาเขมรแล้ว ยังมีเนื้อหาเป็นพื้นบ้าน (เคือน, สุกุโล, เดวิด โทมัส 2527) และงานวิทยานิพนธ์ปริญญาโทด้านการใช้ภาษาที่มีปัญหาการพูดและเขียนของเด็กนักเรียนที่พูดภาษาเขมรในชีวิตประจำวัน (โรจน์, 2527 และณรงฤทธิ์, 2531)

งานที่สำคัญชิ้นหนึ่งคือ การพัฒนาระบบเขียนของภาษาเขมรถิ่นไทย โดยใช้อักษรไทยเพื่อเป็นเครื่องมือในการบันทึกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาพื้นบ้าน และในขณะเดียวกันก็ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้ต่างๆ ไปสู่ชาวบ้าน เช่น การสื่อสารทั่วไป การสาธารณสุข เป็นต้น ความคิดในการใช้อักษรไทยเพื่อเขียนภาษาเขมรพื้นบ้านนั้น เริ่มมีการทำกันหลายลักษณะ โดยชาวเขมรพื้นบ้านทั่วไป นักวิชาการ นักการศึกษา ส่วนมากใช้กันยังไม่เป็นระบบ และไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการด้านภาษา การใช้ที่สำคัญและเป็นระบบคือ วิธีการเขียนของ William Smalley และ John Ellison ซึ่งใช้ในการเขียนคำแปลคัมภีร์ไบเบิล เป็นภาษาเขมร แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่หลายอย่าง ต่อมาในปี 2530, 2531 และ 2532 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท ได้จัดให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยจัดการประชุมปฏิบัติการเพื่อจัดทำระบบเขียนภาษาเขมรขึ้น โดยความร่วมมือของโรงเรียนสิรินธร การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ และ Summer Institute of Linguistics ประจำประเทศไทย ผลของการประชุมทั้ง 3 ครั้ง ทำให้ได้ระบบการเขียนภาษาเขมรถิ่นไทย โดยใช้อักษรไทยเป็นระบบที่ถูกต้องตามวิชาการด้วยภาษา และในขณะเดียวกันได้มีความเห็นพ้องจากเจ้าของภาษาด้วย ระบบการเขียนนี้ เป็นเครื่องมือสำหรับชาวบ้านได้ใช้เขียนเพลง บันทึกประเพณี และวรรณกรรมต่างๆ และเป็นเครื่องมือสำหรับบุคคลภายนอกได้ใช้เป็นสื่อเพื่อส่งผ่านข้อมูลข่าวสารตรงไปสู่ชาวบ้าน เช่น ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย หรือการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เป็นต้น ดังได้ปรากฏในตัวอย่างในหนังสือการพัฒนาการเขียนภาษาเขมรถิ่นไทย (สุกุโล และโสภณา, 2533) จากนั้นได้มีงานหลายชิ้นที่ใช้ผลของการศึกษาในครั้งนี้โดยใช้ระบบการเขียนภาษาเขมรถิ่นไทยในการผลิตหนังสือประกอบการอ่านสำหรับชาวบ้านที่พูดภาษาเขมรถิ่นไทยหลายชิ้น เช่น นิทานพื้นบ้านเขมร สุขภาพอนามัยเบื้องต้น สุภาพิต และวิธีเรียกขวัญอย่างง่ายๆ โดยสุกุโล และคณะ ซึ่งจัดทำขึ้นด้วยความร่วมมือของชาวบ้านที่พูดภาษาเขมรถิ่นไทยหลายท่าน จัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม ปี 2536 นอกจากนี้ยังมีคัมภานุกรมภาษาเขมรสุรินทร์-ไทย-อังกฤษ โดยละออ จงอยู่ อำเภอเมือง โรงเรียนสิรินธร (2536) และพจนานุกรมภาษาเขมรถิ่นไทย-เขมรกัมพูชา-อังกฤษ โดยทองเหลือง บุญพร้อม โรงเรียนบ้านดงวิทยาคม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ (2537) เป็นต้น ในปี 2535 มีงานที่น่าสนใจเป็นวิทยานิพนธ์

ปริญญาโทของนักศึกษานิเทศศาสตร์ ชิตาภา สุขพล่า (2539) ศึกษาเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องโรคท้องร่วงโดยใช้เอกสารที่เขียนด้วยภาษาเขมรถิ่นไทยตามระบบที่สร้างขึ้นข้างต้น และเอกสารที่เขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐาน โดยเปรียบเทียบในด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด ความสนใจ และได้ศึกษาทดลองใน 2 หมู่บ้านที่พูดภาษาเขมรที่อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ผลปรากฏว่าหมู่บ้านที่อ่านเอกสารภาษาเขมรถิ่นไทยมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นกว่าเดิมและมากกว่าอีกหมู่บ้านที่อ่านภาษาไทยมาตรฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ว่ากลุ่มที่อ่านภาษาไทยมีความรู้สีกว่าตนเองมีความเข้าใจและพอใจเอกสารภาษาไทยมากกว่าก็ตาม พร้อมกันนี้ก็มีข้อเสนอแนะว่าเอกสารสำหรับชาวบ้านควรทำทั้งภาษาท้องถิ่น เช่น ภาษาเขมรถิ่นไทยควบคู่กันไปกับภาษาไทยมาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีบรรณานุกรมภาษาเขมรถิ่นไทย (สุวิไล, 2539) ซึ่งรวบรวมในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา และงานบรรณานุกรมภาษาเขมรทั่วไป (อรรรรณ และจตุพร, 2539)

ของ กะของ และซัมเร

ของ เป็นกลุ่มชนที่พูดภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติก สาขามอญ-เขมร สาขาย่อยเปิยริก พบในประเทศไทยในจังหวัดจันทบุรี ตราด ในบริเวณที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา และคาดว่ามีในระยงด้วย ดังปรากฏในนิราศเมืองแกลงของสุนทรภู่ซึ่งได้กล่าวถึงไว้ในงานที่เกี่ยวกับชนกลุ่มนี้มีเพียงไม่กี่ชิ้น โดยมีงานเขียนเกี่ยวกับลักษณะและชีวิตความเป็นอยู่ทั่วไป 2-3 ชิ้น เช่นงานของ Lebar (1964) และงานของ สุเรชา สุพรรณไพบูลย์ (2530) นอกจากนั้นเป็นงานทางด้านภาษาศาสตร์ เช่น การศึกษาระบบเสียงของ Huffman (2530) การศึกษาลักษณะเสียงโดยใช้เครื่องมือวัดของ Theraphan (2534) Edmondson (2540) ซึ่งได้พบลักษณะน้ำเสียงที่น่าสนใจ มีถึง 4 ลักษณะ นอกจากนี้ก็มีบทความโดย Huffman, 1985 กล่าวถึงระบบเสียงภาษาของ และวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทซึ่งศึกษาลักษณะของภาษาของในเขตหมู่บ้านต่างๆ ในจังหวัดจันทบุรี เช่น งานของสุเรชา (2526) สิริกาญจน์ (2530) และสายฝน (2534) ส่วนกุลวดี (2539) ได้ศึกษาลักษณะภาษาของที่จังหวัดตราด เพื่อเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทสาขาจารึกตะวันออก

จากการรายงานออกภาคสนามของอาจารย์และนักศึกษาปริญญาโท สาขาภาษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหิดล ได้พบว่า กลุ่มของในจังหวัดตราดนั้น เรียกภาษาที่ตนพูดว่า กะของ และมีลักษณะแตกต่างไปจากภาษาของที่พูดในเขตจันทบุรี ไม่สามารถเข้าใจกันได้ทั้งหมด นอกจากนี้ในเขตจังหวัดตราด มีกลุ่มที่เรียกภาษาของตนว่า ซัมเร ซึ่งคนภายนอกเรียกว่า ของ หรือของซัมเร เป็นอีกภาษาหนึ่งซึ่งแตกต่างไปจากกะของ และของ สำหรับภาษาซัมเรนี้ ธีระพันธ์ (2529) ได้เขียนอธิบายลักษณะระบบเสียงของภาษาซัมเรโดยสังเขป และในขณะนั้นพรสวรรค์ พลอยแก้ว กำลังศึกษาเพื่อเขียนเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก สาขาภาษาศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยมหิดล นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษาของ กะของ และซัมเร ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการอีกด้วย

เวียดนาม

กลุ่มเวียดนาม หมายถึง กลุ่มชนที่มีเชื้อสายเกี่ยวเนื่องกับประชากรของประเทศเวียดนาม เวียดนามมีความหมายว่า "ดินแดนทางตอนใต้" ซึ่งหมายถึงทางใต้ของจีน ปัจจุบันคนเวียดนามเรียกตัวเองว่า เวียด และมีอีกชื่อหนึ่งคือ ชนเผ่าคิญ คนไทยเรียกคนเวียดนามว่า ญวน นอกจากนี้ยังมีคำว่า แกว เป็นคำที่คนในพื้นที่ใกล้เคียงเรียก แต่ถือว่าเป็นคำเชิงดูถูก

เวียดนามเป็นภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลออสโตรเอเชียติก สาขามอญ-เขมรเหนือ อยู่ในกลุ่มภาษาเวียดติกใกล้เคียงกับภาษาเวียดเหมือง ชาวเวียดนามในประเทศไทยเข้ามาในหลายยุคสมัย เช่น สมัยปลายอยุธยาซึ่งเข้ามาเป็นเวลากว่า 200 ปีมาแล้ว เนื่องจากปัญหาทางศาสนา โดยมีกลุ่มชาวเวียดนามที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกอพยพเข้ามาอยู่ในเขตอยุธยาและจันทบุรี นอกจากนี้ก็มีการอพยพครั้งใหญ่ในสมัยต่อสู้กับฝรั่งเศสเมื่อประมาณกว่า 50 ปีมาแล้ว โดยส่วนมากอพยพมาอยู่ในเขตภาคอีสาน และมี อพยพมาอยู่ในเขตภาคกลางบางจังหวัด

งานการศึกษาเกี่ยวกับคนเวียดนามในเมืองไทยเท่าที่มีอยู่ส่วนมากเป็นการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการปกครองและควบคุมคนเวียดนามได้อย่างเหมาะสม เช่น การศึกษาที่ให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ของคนเวียดนามของ Frank M. Lebar (1964) และชีวิตความเป็นอยู่ ลักษณะและอุปนิสัยรวมทั้งวิถีการทำงานกับคนเวียดนามของกองทัพบกสหรัฐ (2513) และนอกจากนี้ยังมีงานเขียนเกี่ยวกับประวัติและต้นกำเนิดของคนเวียดนามโดย ไฮเดนฟาร์เดน งานเกี่ยวกับคนญวนอพยพในประเทศไทย (วิชา และคณะ, 2521) การศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลัง ความสัมพันธ์ไทย-เขมร-ญวน (ถนอม, 2523) การศึกษาเปรียบเทียบผู้อพยพเข้ามาในค่ายผู้อพยพคนลาว, เขมร และเวียดนาม (อมรา และคณะ, 2521) และการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของคนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อคนเวียดนาม เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีงานด้านวัฒนธรรม เช่น ตำราพิธีญวน (พระครูคณานัมสมณาจารย์, 2477) เป็นต้น ในระยะหลังมาจะมีงานด้านภาษาศาสตร์ ซึ่งศึกษาภาษาเวียดนามที่พูดอยู่ในพื้นที่ต่างๆ เช่น Sujika (1996) ได้ศึกษาระบบเสียงของภาษาเวียดนามที่อำเภออรุณประเทศ จังหวัดสระแก้ว และได้พบว่าเป็นภาษาที่ใกล้เคียงกับภาษาเวียดนามใต้ เนื่องจากประชากรในเขตนี้อพยพมาจากเวียดนามใต้เมื่อกว่า 50 ปีมาแล้ว Kaewta (1998) ศึกษาภาษาเวียดนามที่พูดที่ชุมชนวัดศรีเทพประดิษฐาราม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นชุมชนญวนหนาแน่น และยังมีการพูดกันในชีวิตประจำวัน ในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้พบว่าภาษาเวียดนามมีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาเวียดนามเหนือ เนื่องจากอพยพมาจากเขตเวียดนามเหนือสมัยสงครามกับฝรั่งเศส เมื่อประมาณ 50 ปีมาแล้ว งานอีกชิ้นหนึ่งคือการศึกษา

ลักษณะระบบเสียงภาษาเวียดนาม ที่อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นชุมชนญวนเก่าที่อพยพมากกว่า 200 ปี ปัจจุบันคนเหล่านี้มีความคิดว่าตนเป็นคนไทยที่มีบรรพบุรุษเป็นคนเวียดนาม การใช้ภาษาเวียดนามมีเฉพาะผู้สูงอายุ กลุ่มคนในระดับอายุต่างๆ มีความรู้ในภาษาเวียดนามในระดับต่างๆ กัน คนวัยรุ่นไม่ใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน และอาจพอรู้คำศัพท์ ภาษาเวียดนามในเขตนี้ใกล้เคียงกับภาษาเวียดนามใต้ นอกจากนี้ก็ยังมีหลักฐานที่เกี่ยวกับเวียดนามซึ่งกล่าวถึงคนในเวียดนามในภาพรวม โดยเน้นชาวเวียดนามในประเทศไทยเวียดนาม ทั้งด้านภาษา สังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์เป็นจำนวนไม่น้อย

โล้ (ทะวืง)

กลุ่มโล้ (ทะวืง) เป็นกลุ่มชนที่พูดภาษาในตระกูลมอญ-เขมร สาขาย่อยเวียดติก ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หมู่บ้านหนองแขว บ้านหนองเจริญ และบ้านหนองม่วง ตำบลพุมวาศ อำเภอสองดาว จังหวัดสกลนคร จำนวนประชากรทั้งสิ้นไม่เกิน 1,000 คน ชนกลุ่มนี้ถูกเรียกว่า "โล้" เช่นเดียวกับชนอีกหลายกลุ่มที่อพยพมาจากฝั่งลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งที่รู้จักทั่วไปว่า "โล้" เป็นกลุ่มที่พูดภาษาในตระกูลมอญ-เขมร อยู่ในสาขาย่อยกตอิก และเป็นกลุ่มที่พบกระจายอยู่ในหลายจังหวัดในเขตอีสานเหนือ บริเวณใกล้เคียงกับกลุ่มโล้ (ทะวืง) โดยเฉพาะเขตอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร กลุ่มโล้กลุ่มนี้เป็นคนละกลุ่มชนคนละภาษากับโล้ (ทะวืง) แต่คนทั่วไปจึงคิดว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน ชนกลุ่มนี้ได้อพยพมาจากเขตคำเกิด คำม่วงในลาว มายังเมืองไทยและตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณอำเภอสองดาวเป็นเวลาเกือบร้อยปี โดยที่คนส่วนใหญ่คิดว่าเป็นโล้กลุ่มเดียวกับโล้ที่อำเภอกุสุมาลย์ งานที่เกี่ยวกับชนกลุ่มนี้จึงมีเพียงน้อยชิ้น โดยเริ่มจากงานทางด้านภาษาศาสตร์ของ Suwilai (1995) ซึ่งได้ศึกษาภาษานี้และได้เขียนเป็นบทความกล่าวในรายละเอียดลักษณะภาษาและลักษณะสถานการณ์สิ่งแวดล้อมทางสังคมของชนกลุ่มนี้ ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติการอพยพจากฝั่งลาวมาสู่ประเทศไทย พร้อมกับกลุ่มชนอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงเนื่องจากปัญหาความแร้นแค้นและการกดขี่ใต้การปกครองของฝรั่งเศส และการถูกจากกลุ่มชนรอบข้างเนื่องจากมีลักษณะและการดำเนินชีวิตที่ต่างออกไป รวมถึงปัจจัยในการรักษาเอกลักษณ์ทางภาษาให้คงอยู่ในเวลากว่าร้อยปี และปัจจัยของการเสื่อมสลายของภาษาในสังคมปัจจุบัน ภาษาและวัฒนธรรม โล้ (ทะวืง) อยู่ในภาวะอันตราย มีการเปลี่ยนแปลงสูง พยัญชนะเสียงยากตามลักษณะภาษามอญ-เขมร สาขาเวียดติกไว้และยังคงมีคำศัพท์เช่นเดียวกับภาษาทะวืงในลาว แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปไม่น้อย และระบบอยู่ในระบบของการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ภาษาไทยทั้งลักษณะเสียง การใช้คำ และลักษณะการใช้ประโยค โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงจะเกิดมากในกลุ่มคนรุ่นเยาว์ การเปลี่ยนภาษาในบางสถานที่และเวลา และแนวโน้มที่จะนำไปสู่การตายของภาษายาวในระยะเวลาอีกเพียง 1-2 ชั่วโมงคน นอกจากนั้นยังได้เสนอวิธีการที่จะนำไปสู่การฟื้นฟูและความพยายามที่จะรักษาภาษานี้ไม่ให้สูญไปหลายประการ ในปี 1996 ผู้เขียนคนเดียวกันนี้ได้เสนอบทความเกี่ยวกับลักษณะทางภาษาของภาษานี้โดยเฉพาะลักษณะทางเสียงอย่างชัดเจน ทำให้เห็นลักษณะภาษาที่อยู่ในภาวะเปลี่ยนแปลงและสูญเสียลักษณะเฉพาะหลายประการโดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นเยาว์ Miller and Miller, 1996 ได้เสนอบทความศึกษาเปรียบเทียบลักษณะภาษากลุ่มมอญ-โล้ ทั้งหมดในประเทศไทยและได้พบว่ากลุ่มโล้ (ทะวืง) นี้มีการใช้คำศัพท์ร่วมกับกลุ่มโล้-มอญ (กตอิก) อื่นๆ เพียง 24-27% ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มอื่นมาก แสดงว่าเป็นคนละภาษากันโดยสิ้นเชิง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาทัศนคติของกลุ่มนี้ต่อภาษาของตนในรายละเอียดในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทสาขาภาษาศาสตร์ โดยเบญจมาศ ขำสกุล (2541) ซึ่งจะเป็นแนวทางที่สำคัญในการที่จะดำเนินงานเกี่ยวกับกลุ่มภาษานี้ต่อไป

บรู-โล้

กลุ่มบรู-โล้ (หรือโซ) และบางครั้งเรียกว่า “ซา” เป็นกลุ่มชนที่พูดภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติก สาขามอญเขมร สาขาย่อยกตูดิก เป็นกลุ่มชนที่พบในประเทศไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ในประเทศไทยพบในภาคอีสานโดยเฉพาะเขตจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ จากงานการศึกษาทางภาษาศาสตร์ของนักภาษาศาสตร์ John Miller และ Carolyn Miller (1997) ซึ่งศึกษาคำศัพท์พื้นฐานได้พบว่ากลุ่มคนที่เรียกว่า บรู และโล้ ส่วนมากใช้คำศัพท์ที่ใกล้เคียงกันที่จัดอยู่ในภาษาเดียวกัน ยกเว้นกลุ่มโล้ที่อำเภอสองดาว จังหวัดสกลนคร เท่านั้นที่เป็นคนละภาษาซึ่งในเรื่องนี้ได้กล่าวถึงในเรื่อง โล้ (ทะวืง)

คำว่า “บรู” เป็นคำที่กลุ่มชนที่บ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี เรียกตนเองมีความหมายว่า ภูเขา คนภูเขา (ธีระพันธ์, 2523) คำว่า “โล้” หรือที่ภาษาพื้นบ้านว่า thra: <ทรอ> เป็นคำที่กลุ่มชนที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ใช้เรียกตัวเอง คำว่าโล้นี้ยังไม่ทราบความหมายที่ชัดเจน มีผู้สันนิษฐานว่าอาจมาจากคำลาวว่า sūa <ซัว> ซึ่งหมายถึงซัวซัว เป็นคำเชิงดูถูก แต่ก็มีผู้สันนิษฐานว่าอาจมาจากคำว่า thra: (ทรา) ซึ่งหมายความว่า “นา” ซึ่งอาจจะใช้เรียกกลุ่มชนกลุ่มมอญเขมร (ซึ่งบางครั้งเรียกว่า “ซา”) ที่อยู่ในบริเวณที่เป็นนา และทำนา เพื่อแยกให้แตกต่างจากกลุ่มซาที่อำเภอโขงเจียม ซึ่งเรียกตนเองว่า บรู หรือคนที่อยู่ในเขตภูเขา ส่วนกลุ่มมอญเขมรที่บริเวณอำเภอดงหลวง นั้น มีความสับสนจากชื่อ กล่าวคือเรียกตัวเองว่า บรู และอยู่ในเขตเทือกเขาภูพาน แต่คนทั่วไปเรียกคนกลุ่มนี้ว่า โล้ เนื่องจากเห็นจากความคล้ายคลึงกับกลุ่มที่อำเภอกุสุมาลย์ ที่ซึ่งเรียกว่า โล้ จากการทบทวนจากชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบรู-โล้ หรือบางครั้งใช้คำว่า ซา นั้น ปรากฏว่ามีงานที่ใช้ชื่อว่า โล้หลายชิ้น เช่น งานของ สุวัฒน์ วรวงศ์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานด้านวัฒนธรรม Lebar (1964) โดยได้เขียนชาติพันธุ์ของกลุ่มโล้ ซึ่งกล่าวถึงถิ่นที่อยู่ ลักษณะภาษา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ครอบครัว การแต่งงาน โครงสร้างทางสังคมและระบบความเชื่อ เช่น การละเล่นโล้ทั้งบั้ง (วิทยาลัยครูสกลนคร) พิธีความเชื่อเกี่ยวกับการตัดเวรตัดกรรม (ทรงวิทย์, 2530) การถือประเพณีฮีตสิบสอง เช่นเดียวกับคนไทยกลุ่มอื่นๆ ในศรีสะเกษ (วาสนา, 2530) มีงานของสุรัตน์ วรวงศ์ เกี่ยวกับโล้หลายชิ้น ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับคำศัพท์เกี่ยวกับความเจ็บป่วย เช่น สารานุกรมชาติพันธุ์การแพทย์กลุ่มไท-ลาว และไทโซ (สุรัตน์, 2534) บทความเรื่องผ้าของชาวโล้ (ทรงคุณ และอื่นๆ, 2536) กล่าวถึงประวัติ กิจกรรมต่างๆ รวมถึงบทความที่เกี่ยวกับขั้นตอน เทคนิคการทอและความเชื่อที่เกี่ยวกับการใช้ผ้าในกิจกรรมต่างๆ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมไทยโล้เมืองกุสุมาลย์ (พุด, 2531) วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาภาษาศาสตร์ เรื่อง คำศัพท์เกี่ยวกับความเจ็บป่วย เพื่อให้เข้าใจโลกทัศน์ของคนโล้ ของ (สุชาติ, 2537) นอกจากนี้ก็มีงานทางภาษาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เช่น วิทยานิพนธ์

ปริญาเอกเรื่องไวยากรณ์ภาษาโล้ ซึ่งครอบคลุมเรื่องของระบบเสียง ระบบประโยค และระบบข้อความที่สูงกว่าประโยค (Miggliaza, 1998) วิทยานิพนธ์ระดับปริญาโทเรื่อง การศึกษาลักษณะไวยากรณ์ระดับวลีและประโยค (Malai, 1980) การศึกษาไวยากรณ์ระดับอนุประโยคและประโยคของกลุ่มโล้ (ซึ่งเรียกตัวเองว่า บรู) ที่อำเภอตงหลวง จังหวัดมุกดาหาร (Chollada, 1985) และงานการศึกษาเรื่อง ระบบเสียงของภาษาโล้ (บรู) ที่เดียวกันนี้โดย Darunee (1986) วรรณกรรมที่เกี่ยวกับกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า บรู ได้แก่ พจนานุกรมบรู-ไทย-อังกฤษ (ธีระพันธ์, 2523) ซึ่งให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาวบรูที่หมู่บ้านเวินบัก อำเภอใจเจียม การศึกษาลักษณะระบบเสียงของภาษาบรู (ธีระพันธ์, 1976) มิงงานการศึกษาลักษณะทางไวยากรณ์ของภาษาบรูที่เดียวกับของภักทียา (2524) หนังสือบทเรียนภาษาบรู โดย July Green, 2539 และงานเชิงวัฒนธรรมเช่น บทความเรื่อง ระเบียบ งานบุญของชาวบรู (ภักทียา, 2525) บทเรียนภาษาบรู รวมทั้งความรู้ทั่วไป การเรียนภาษาบรู วิธีออกเสียง และลักษณะทางไวยากรณ์ บทเรียนจำนวน 20 บท และจำนวนศัพท์ที่ใช้ในการฝึกฝนของ July Green เช่นกัน

นอกจากนี้ก็มีงานที่กล่าวรวมทั้งโล้และบรูหลายชิ้น เช่น การศึกษาระดับปริญาโท ศึกษาเปรียบเทียบการสร้างคำในภาษาขุย บรู และโล้ โดยเฉพาะการใช้หน่วยเสริมคำศัพท์และการสร้างคำ ได้พบว่าภาษาบรูและโล้มีความใกล้เคียงกันมากกว่าขุย (เอกวิทย์, 2526) การศึกษาเปรียบเทียบภาษาโล้-บรู 6 กลุ่ม โดย Miller and Miller (2537) เช่น การทำฐานข้อมูลคำศัพท์แยกตามกลุ่มคนใน Northeast (2537) บทความเรื่อง ลักษณะระบบเสียง และระบบการเขียนในกลุ่มภาษากตูด หลายกลุ่ม (2538) การเปรียบเทียบฐานข้อมูลบทเรียน 3 ภาษาไทย-อังกฤษ-โล้/บรู ของกลุ่มภาษา 6 กลุ่ม การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของกลุ่มบรู-โล้ กลุ่มต่างๆ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2540) ซึ่งได้พบว่าภาษาโล้-บรู มีคำศัพท์ร่วมตระกูลกันเป็นจำนวนถึง 76-99% ยกเว้นภาษาโล้ (ทะวืง) ซึ่งมีเพียง 24-27% ฐานข้อมูลหนังสือ บทสนทนา 3 ภาษาใน 6 กลุ่มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการสำรวจความคิดเห็นของชาวโล้-บรู ถึงความสามารถในการใช้ภาษา ความเป็นอยู่ และทัศนคติต่อภาษา (Carolyn Miller, 1994) และแปลเป็นภาษาไทยโดย สุวิไล และโสภณา, 2537)

นอกจากนี้ก็มีการศึกษาสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของกลุ่มโล้ (สกลนคร) บรู (นครพนม) และข่า (มุกดาหาร) หรือโล้ (บรู) นั่นเอง ได้พบว่าเป็นการเลี้ยงตามธรรมชาติ โล้และบรูมีความคล้ายคลึงกันคือ ล้าหลังไม่ทันสมัย

กวย

กลุ่มกวย หรือบางครั้งจะพบใช้คำว่า กวย หรือ ส่วย เป็นกลุ่มชนที่พูดภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติก สาขามอญ-เขมร สาขาย่อยกตูดิก คำว่ากวยและกวย มีความหมายว่า “คน” เป็นคำที่ชนกลุ่มนี้ใช้เรียกชื่อกลุ่มของตนและภาษาที่ใช้ คำว่ากวยและกวยเป็นคำเดียวกันแต่แตกต่างกันที่การออกเสียงสระ เนื่องจากเป็นคำที่ใช้กันคนละพื้นที่หรือเป็นภาษาถิ่นที่ต่างกันนั่นเอง ส่วนคำว่า “ส่วย” นั้นเป็นคำที่คนภายนอกเรียกคนกลุ่มนี้ เนื่องจากเป็นผู้ที่ถูกกวาดต้อนมาจากเขมรและลาวในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และมีหน้าที่ต้องส่งส่วยของป่ามาที่กรุงเทพฯ กลุ่มชาวกวยนี้พบในประเทศไทย ลาว เขมร และเวียดนาม สำหรับในประเทศไทยจากงานแผนที่ภาษาและชาติพันธุ์ในประเทศไทย (สุวิไล และคณะ, 2541) ได้พบว่า มีชาวกวยอยู่ใน 10 จังหวัด ในภาคอีสานหลายจังหวัดและภาคกลาง-ตะวันออก ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว อรัญประเทศ ฉะเชิงเทรา และสุพรรณบุรี เป็นต้น มีวรรณกรรมที่เขียนเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกวยหลายชิ้น ได้แก่ งานของ Seidenfaden (1952) เขียนเรื่องเกี่ยวกับชาวกวยในเมืองไทยและกัมพูชา และข้อเสนอแนะในการทำงานกับชนกลุ่มนี้ Lebar et al. (1964) กล่าวถึงกลุ่มชาวกวยเป็นหนึ่งใน Ethnic Groups of Mainland SEA โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อ ถิ่นฐาน ประชากร ภาษา ประวัติ ลักษณะทางวัฒนธรรม โครงสร้างและศาสนาความเชื่อ ในปี 1970 กองทัพออสเตรเลียได้จัดทำชุดการศึกษาชนกลุ่มชนต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ และได้กล่าวถึงกลุ่มชาวกวย โดยให้ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มนี้ในแง่ชื่อ ขนาดประชากร ถิ่นฐาน ลักษณะทางภาษา สุขภาพอนามัย โครงสร้างทางสังคม ประเพณีวัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ เศรษฐกิจ ศิลป ความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ และสมทรงในปี 2538 ได้กล่าวถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวกวยซึ่งกล่าวถึงความหมายของชื่อ ประวัติ ถิ่นฐาน ภาษา ลักษณะทางสังคม ประชากร เป็นต้น ในหนังสือชุดสารานุกรมเรื่องเกี่ยวกับชนชาติกวย โจเซฟ เดลลี (1966) เขียนเรื่องเกี่ยวกับผู้จับช้าง โดยกล่าวถึงกำเนิด ภาษา อาชีพ ของคนส่วย ผู้ซึ่งมีอาชีพในการแสดงช้างที่สุรินทร์ เพ็กเกีย แวนเดอฮาด และบริกิต วอยคอส (2523) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับประวัติของชาวกวย ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ตำนานเรื่องเล่า ลักษณะโครงสร้างทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี นอกจากนี้เรื่องของชนกลุ่มนี้ยังกล่าวถึงในหนังสือเกี่ยวกับประวัติส่วนราชการ เช่น สุรินทร์ บุริรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี เป็นต้น

วรรณกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนาความเชื่อของชาวกวยมีเป็นจำนวนมาก เช่น เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งรวมดนตรี การละเล่น และศิลปวัฒนธรรมของทั้งชาวเขมร กวย และลาว (สมจิต, 2527) โดยได้กล่าวถึงประเพณีการแต่งงานของคนกวย มีการศึกษารวบรวมนิทานพื้นบ้านในจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ (ศูนย์วัฒนธรรมสุรินทร์, 2538) มีการ

วิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างของคนกูยในจังหวัดสุรินทร์ (ชิน ศรีสวัสดิ์, 2529) การวิจัยเกี่ยวกับผ้าไหมในวิถีชีวิตของชาวกูยและชาวเขมรในเขตสุรินทร์ (อัจฉรา และเครือจิต, 2530) ความสำคัญของพิธีการเรียขวัญของชาวกูยในงานกิจกรรมต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่ทางการ (Feijke van der Haak, 1987 [2530]) ความสำคัญของพิธีกรรม และขั้นตอนในการคล้องช้างของชาวกูยที่อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ โดยศูนย์ศึกษาเพื่อฟื้นฟูการศึกษาเรื่องช้าง (ธีรภาพ, 2536) หนังสือสุรินทร์ : แหล่งอารยธรรม (ศูนย์วิชาการจังหวัดสุรินทร์, 2538) กล่าวถึงประวัติ ความเชื่อเกี่ยวกับข้าว พิธีกรรม หัตถกรรม การทอผ้า การทำเครื่องประดับและศิลปต่างๆ การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมกูย เขมร และลาว มีการศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรมที่เกี่ยวกับตะกวด เช่น บทความการเซ่นตะกวดของชาวกูยบ้านดริ่ม จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเลี้ยงหายฟ้าฝน (ปราณี วงษ์เทศ, 2539) และบทความเรื่องตะกวด-ต้นไม้ บ้านดริ่ม (พนิดา, 2539) ในช่วงตั้งแต่ปี 2513-14 มีการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของชาวกูย โดยมีวิทยานิพนธ์ปริญญาโท ศึกษาการรักษาแบบพื้นบ้านโดยใช้สมุนไพรของชาวบ้านอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ (ซึ่งบางส่วนเป็นชาวกูย) ของวุฒินันท์ (2534) และการวิจัยของศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหิดล โดยเลือกพื้นที่วิจัยในเขตที่เป็นกลุ่มชาวไทยเขมร กูย และลาว ผลการวิจัยทำให้เข้าใจแพทย์พื้นบ้านที่มีพื้นฐานมาจากประชากรกลุ่มต่างๆ และปัญหาที่เกี่ยวกับคนที่มีพื้นฐานจากศาสนาและความเชื่อของชุมชน หมอพื้นบ้านในจังหวัดสุรินทร์ มีทั้งชาวไทยเขมรชาวกูยและลาว ซึ่งแต่ละกลุ่มมีความเชื่อและวิถีปฏิบัติต่างๆ กัน โดยได้มีการศึกษาภูมิหลังทางสังคม ภูมิหลัง บทบาท วิธีการรักษา และการถ่ายทอดความรู้ของหมอพื้นบ้าน (ทองยศ, 2535)

ในปี 2532 มีการศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในกลุ่มชาติพันธุ์กูยและญ้อ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยศึกษาเปรียบเทียบลักษณะชุมชนและผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของชุมชนกูยที่สุรินทร์ และญ้อที่นครพนม ได้พบว่ามีแตกต่างกัน โดยกลุ่มกูยไม่พบการใช้ระบบอาวุโสมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชน แต่มีความภูมิใจในชาติพันธุ์ มีการรักษาประเพณีและภาษาพื้นบ้าน และมีการนับถือผีบรรพบุรุษเคร่งครัดกว่ากลุ่มญ้อ มีฐานเศรษฐกิจต่ำกว่ามีหนี้สินและมีการใช้เทคโนโลยีการพัฒนาน้อยกว่ากลุ่มญ้อ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมกับวัฒนธรรม (ไทย-ลาว) มีน้อยกว่ากลุ่มญ้อ เป็นต้น

ในแง่การศึกษาด้านภาษานั้น ได้พบมีงานหลายชิ้นดังนี้ มีงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท ศึกษาลักษณะของภาษากูยที่บ้านหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เปรียบเทียบกับภาษากูยที่จังหวัดสุพรรณบุรี (Pailin, 1980) การศึกษาลักษณะภาษากูยที่ 3 หมู่บ้านในเขตสุพรรณบุรีทางด้านเสียง คำวลี และประโยค (จิรัส, 2525) มีการศึกษาเปรียบเทียบการสร้างคำในภาษากูย บรู และโซ ซึ่งได้พบว่าภาษาบรูและโซ มีการใช้วิธีการคล้ายคลึงกันมากกว่าภาษากูย (เอกวิทย์, 2526) การศึกษาลักษณะไวยากรณ์

ในระดับวลี และประโยคของภาษากวยที่บ้านแวน ตำบลบุแกรงอำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ Oranut, 1984 (2527) หนังสือคู่มือคำศัพท์และบทสนทนาไทย-กวย-อังกฤษ ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคและการรักษาพยาบาลมูลฐาน ในภาษากวยและแปลเป็นไทยและอังกฤษ (วรรณ และอื่นๆ, 2530) มีการศึกษาทางภาษาศาสตร์เชิงสังคม เรื่องชุมชนหลายภาษาที่บ้านเมืองสิง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นเขตที่มีประชากรที่พูดภาษากวย เขมร ลาว และจีน ชาวบ้านเข้าใจได้เกือบทุกภาษามีการเลือกใช้ภาษาในวาระและสถานที่ต่างๆ กัน ชาวกวยแม้จะมีจำนวนมากที่สุดและเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณดังกล่าวมาก่อนผู้อื่นมาก ก็สามารถพูดได้ทุกภาษา (ลิวีโล, 2531) มีงานชิ้นสำคัญคือ พจนานุกรมกวย (ส่วย)-ไทย และอังกฤษ โดย ประเสริฐ ศรีวิเศษ (2531) ซึ่งรวบรวมคำศัพท์ในภาษา และจัดเรียงตามลำดับอักษร โดยในตอนต้นได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ และลักษณะระบบเสียงของภาษากวยไว้ด้วย ในปีเดียวกันมีงานวิทยานิพนธ์ ปริญญาโท ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะความต่างและความเหมือนของระบบเสียงภาษาลาวและภาษาส่วยที่ จังหวัดสุรินทร์ หากอธิบายถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของคนส่วยที่พูดลาว และคนไทยอีสาน (ลาว) ที่พูดส่วย (Preecha, 1988) มีงานปริญญาโท ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นเด็กเล็กและประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พูดภาษาส่วย และเขมรในชีวิตประจำวัน ปรากฏว่าเด็กเล็กออกเสียงพยัญชนะ และวรรณยุกต์ไม่ถูกต้อง รวมทั้งจังหวะและการเรียบลำดับคำ ส่วนเด็กประถม 1 มีความพร้อมกว่า แต่ยังมีปัญหาในการฟังและพูดภาษาไทย (ณรงค์ฤทธิ์ โสดา, 2531) วิทยานิพนธ์อีกฉบับหนึ่งศึกษาความเข้าใจของชาวบ้านจังหวัดสุรินทร์ซึ่งใช้ภาษาเขมร หรือส่วยในชีวิตประจำวัน ในการอ่านเอกสารทางวิชาการ ซึ่งได้พบว่ามีความเข้าใจต่ำ มีปัญหาในเรื่องคำศัพท์และสำนวน (วลี) ส่วนความเข้าใจในเรื่องของประโยค ย่อความ สามารถเข้าใจได้ (วิษุกร, 2532) ในปีต่อมามีบทความซึ่งเป็นผลจากการสำรวจการกระจายของภาษากวย ใน 65 หมู่บ้าน จังหวัดสุรินทร์ และหลายหมู่บ้านจังหวัดศรีสะเกษ ปรากฏว่าแบ่งกลุ่มชาวกวยได้เป็น 2 กลุ่มคือ กวย และกวย กระจายอยู่ทั่วไปใน 2 จังหวัด และยังได้พบว่าจำนวนที่พูดภาษากวย/กวยในปัจจุบันนี้ได้ลดน้อยลงไป ดังที่มีทำหมายเหตุไว้โดย Saidenfaden (Feikje van der Haak and Bigitte Woykos, 1990) งานอีกชิ้นหนึ่งได้แก่ วรรณ เทียนมี (2538) เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการกระจายของภาษากวยในประเทศไทยว่ามีอยู่ในจังหวัดใด อำเภอใด หมู่บ้านใด แตกต่างกันอย่างใด จัดเป็นกลุ่มย่อยได้อย่างไร วิธีการตรวจสอบใช้คำศัพท์พื้นฐาน งานอื่นๆ ด้านภาษา ได้แก่ บทความกล่าวถึงหน้าที่ของคำ ไวยากรณ์ ka? ในเรื่องนิทานเรื่องเล่าของภาษากวย (Somsong, 1992) บทความเรื่องลักษณะการซ้ำที่ปรากฏในนิทานเรื่องเล่าภาษากวย (Somsong, 1993) บทความเกี่ยวกับคำลงท้ายเพื่อบอกกาลาชนิดต่างๆ ในภาษากวย (สมทรง, 2530) และหนังสือบทสนทนาเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวกวย เนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำตัว อาหาร ทิศทาง ความเจ็บป่วย การเลี้ยงสัตว์ ภูมิหลัง มีการอธิบายคำศัพท์และลักษณะไวยากรณ์ประกอบ และประวัติความเป็นมาของชาวกวย รวมทั้งรายการศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือ (สมทรง, 2527) เป็นต้น

เยอ

กลุ่มเยอ เป็นกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก สาขามอญ-เขมร และสาขาย่อยกตูด มีความใกล้ชิดเป็นอย่างมากกับภาษากูย/กวย ในบทความของนักภาษาศาสตร์ชาวเนเธอร์แลนด์และเยอรมันนี้ชื่อ Feijke van der Haak และ Brigitte Voykos (1990) ผู้มีประสบการณ์กับการทำงานกับชาวกูย/กวย และได้สำรวจกลุ่มกูยในพื้นที่ต่างๆ ได้กล่าวไว้ว่าตนสามารถสื่อสารของชาวเยอได้บางส่วนโดยใช้ภาษากูย กลุ่มชาวเยอพบในเขตภาคอีสาน บริเวณเดียวกับชาวกูย แต่จะพบมากในเขตจังหวัดศรีสะเกษ งานที่มีการเอ่ยถึงชาวเยอจะเป็นงานเกี่ยวกับแผนที่ทางภาษา เช่น เจอร์ เกนนี่ และธีระพันธ์ ล. ทองคำ (2520) และแผนที่ภาษาและชาติพันธุ์ในประเทศไทย โดย สุวิไล และคณะ (2541) ซึ่งแสดงบริเวณที่ชาวเยอตั้งถิ่นฐานและจำนวนซึ่งมีประชากร 1 หมื่นคน นอกจากนั้นจะมีการกล่าวถึงชาวเยอในหนังสือประวัติศาสตร์ชาติไทยส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวกับจังหวัดศรีสะเกษในฐานะที่เป็นกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งในจังหวัด และมีการกล่าวถึงในเอกสารประกอบการสัมมนาประวัติและโบราณคดีจังหวัดอุบลราชธานี จัดทำโดยวิทยาลัยครูอุบลราชธานี นอกจากนี้มีวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโททางภาษาศาสตร์ จำนวน 2 เล่ม ได้ศึกษาลักษณะภาษาเยอได้แก่ Thaweeporn Suwannaraj (1980) ซึ่งศึกษาลักษณะของระบบโครงสร้างทางเสียงของภาษาเยอที่บ้านโพโนโค อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ และ La-oosri (1983) ศึกษาลักษณะทางไวยากรณ์ระดับวลี อนุประโยค และประโยคในภาษาเยอ

ขมุ

กลุ่มขมุตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในบริเวณกว้างทางตอนเหนือของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ภาคเหนือของประเทศไทยบริเวณติดชายแดนลาว ประเทศลาว ประเทศเวียดนาม และตอนใต้ของประเทศจีน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้นประมาณกว่า 500,000 คน โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในประเทศลาวทางภาคเหนือกว่า 4 แสนคน มีประมาณ 2 หมื่นคนในประเทศไทยโดยเฉพาะบริเวณที่ติดชายแดนลาวในจังหวัดน่านและเชียงราย รวมทั้งในภาคกลาง เช่น กาญจนบุรี อุทัยธานีอีกจำนวนหนึ่งด้วย มีชาวขมุประมาณ 15,000 คนในประเทศเวียดนาม และประมาณ 2,000 คนในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน รวมทั้งอยู่ในอเมริกาอีกประมาณ 3,000 คน และในยุโรปประมาณ 2,000 คน (สุวิไล, 2533)

ภาษาขมุอยู่ในตระกูลออสโตรเอเชียติก สาขามอญ-เขมรเหนือ สาขาย่อยคมุอิ ก คำว่า “ขมุ” แปลว่า “คน” ยังพบใช้ในภาษาขมุปัจจุบัน บางท้องถิ่น ในลาวขมุจะถูกเรียกว่า ข่า, ข้า /khàː, khâː/ และลาวเทิง และในเวียดนามจะเรียกว่า ซ้า /sâː/ ซึ่งอาจจะแปลว่า ข้าทาส หรืออย่างไรไม่ยืนยันแน่ชัด แต่เป็นคำที่ชาวขมุทั้งในลาวและเวียดนามไม่ชอบเป็นอย่างยิ่ง สำหรับในลาวชาวขมุจะรับคำว่า ขมุ ซึ่งเป็นคำที่เรียกกลุ่มและภาษาของตนเองซึ่งแปลว่า “คน” และลาวเทิง “ลาวที่อยู่บนที่สูง” ซึ่งเป็นคำที่ใช้แยกชาวขมุและกลุ่มมอญ-เขมรออกจากลาวลุ่ม ซึ่งได้แก่คนลาว และคนไทกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ที่ราบลุ่ม และลาวสูง ได้แก่กลุ่มเมว และเย้าที่อยู่บนเขาสูง (สุวิไล, 2533)

การศึกษาเรื่องชาวขมุในประเทศไทยจำนวนมากจะเป็นผลงานของนักภาษาศาสตร์ และนักมานุษยวิทยา โดยศึกษาลักษณะวิถีชีวิตและวัฒนธรรมทั่วไปของชาวขมุ กล่าวคือได้มีการกล่าวถึงกลุ่มชาวขมุในฐานะที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งในแผ่นดินเอเชียอาคเนย์ ในหนังสือ Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia ของ Lebar et al (1964) โดยกล่าวถึงชาวขมุในประเทศไทยในด้านลักษณะทางวัฒนธรรม โครงสร้างทางสังคม การเกษตร จำนวนที่พบในประเทศไทย และการอพยพเดินทางย้ายถิ่นฐานของชาวขมุมาทำงานในประเทศไทย รวมทั้งการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนอื่นๆ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มขมุและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ การผสมกลมกลืนระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในภาคเหนือของไทยและบริเวณใกล้เคียง เป็นต้น ปี 1970 (2513) ในหนังสือ Minority Groups in Thailand ซึ่งจัดทำโดยกองทัพบกสหรัฐ ได้มีการกล่าวถึงกลุ่มขมุและลักษณะทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรมความเชื่อ ความสัมพันธ์กับกลุ่มชนอื่นๆ รวมทั้งโครงสร้างทางการเมือง ความสามารถและวิธีทำงานกับคนขมุ ในปี 2523 มีการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มขมุในบริเวณแควใหญ่ จังหวัดกาญจนบุรี โดยศึกษาในแง่ของผลกระทบโครงสร้างเงื่อนไขในบริเวณดังกล่าวต่อกลุ่มชนต่างๆ ที่อาศัยอยู่ได้แก่ กะเหรี่ยง และขมุ

และล่าสุดในสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ขมุ (สฺวิไล, 2541) ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับชาวขมุทั้งในด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ ภาษา การกระจายตัว และการทำมาหากิน โดยได้กล่าวในรายละเอียดในเรื่องเกี่ยวกับชื่อหรือ คำเรียกชนกลุ่มนี้ ลักษณะพื้นที่อยู่อาศัย ลักษณะภาษา ครอบครัวเครือญาติ และโครงสร้างทางสังคม หน้าที่ของหญิงและชาย ลักษณะนิสัยและค่านิยม ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม การป้องกันและรักษาโรค แบบพื้นบ้าน รวมทั้งดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านต่างๆ รวมถึงการเล่านิทาน

งานที่เจาะศึกษาด้านสังคมและวัฒนธรรมชาวขมุในการดำรงชีวิตในปัจจุบันได้แก่งานของ นิพัทธเวช สืบแสง นักวิจัยของสถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งได้ศึกษาเรื่องของการอพยพ แรงงานของชาวเขาเผ่าขมุในระดับมหภาคและสถานการณ์การอพยพแรงงาน และผลกระทบต่อชุมชน โดยกล่าวถึงปัจจัยต่อการอพยพแรงงาน และการปรับตัวของชุมชน และผลกระทบต่างๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะ และได้ศึกษาลักษณะของสังคม วัฒนธรรมของชาวขมุที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา โดยให้ภาพกว้างของสังคมวัฒนธรรมขมุเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจชุมชน รวมทั้งประวัติการแบ่งกลุ่ม การกระจายตัว โครงสร้างทางสังคม ผู้นำชุมชนแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ ระบบความเชื่อ ลักษณะเศรษฐกิจ รวมทั้งเสนอประสบการณ์ด้านการพัฒนาในมิติทางวัฒนธรรมของชาวขมุ (นิพัทธเวช สืบแสง, 2539) ในปี 2541 นิพัทธเวช สืบแสง ได้เสนอรายงานการวิจัยเรื่อง การปรับตัวของชาวขมุในเรื่องของการจัดการที่ดินและทรัพยากรตามแบบประเพณี ภายใต้บริบทกฎหมายของรัฐ โดยได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมในชุมชนชาวขมุ ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินและป่าไม้ และการใช้ทรัพยากรของชาวขมุที่บ้านน้ำสวด ตำบลและ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ได้ศึกษาลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ และความคิดของชาวขมุเกี่ยวกับป่าไม้ และสวน ในปีเดียวกันนี้ นิพัทธเวช สืบแสง ได้เสนอรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับวัฒนธรรม กับพฤติกรรมทางเพศของชาวขมุ และถิ่น เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ต่อไป นอกจากนี้มีงานเชิงวัฒนธรรมด้านอื่นๆ เช่น เหล้าอุของชาวขมุ (พิกุลทอง, 2524) มีบทความและวีดีโอ กล่าวถึงพิธีฆ่าควายเลี้ยงผีของชาวขมุที่กิ่งอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน (ปรานี วงศ์เทศ, 2540)

จากปี 2522-2539 ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชนชาวขมุในเมืองไทยในแง่มุมต่างๆ โดย สฺวิไล เปรมศรีรัตน์ ซึ่งมีพื้นฐานทางภาษาศาสตร์ โดยม้งานต่างๆ ดังนี้ พจนานุกรมไทย-ขมุ-อังกฤษ (ฉบับเบื้องต้น) ซึ่งจัดทำร่วมกับสุษุมวดี ขำศิริฤณ และพิกุลทอง รุจิราภา ในปี 2522 และปี 2527 ได้เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก สาขาภาษาศาสตร์ชื่อ Khmu, an Austroasiatic Language of Thailand including Comparison with Thai โดยได้ศึกษาลักษณะของระบบเสียง ระบบไวยากรณ์ และระบบความหมายในภาษาขมุในประเทศไทย และได้เปรียบเทียบลักษณะเด่นๆ กับภาษาไทย ซึ่ง

ส่วนใหญ่ของวิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิมพ์เผยแพร่ในเวลาต่อมาคือ ปี 2530 ใน Pacific Linguistic Vol. 10 มีชื่อว่า Khmu, a minority language of Thailand และ A Study of Thai and Khmu Cutting Words ซึ่งเป็นเรื่องของการศึกษาไวยากรณ์ภาษาขมุ และการศึกษาเปรียบเทียบระบบความหมายของคำในภาษาไทยและภาษาขมุ โดยศึกษาจากกลุ่มคำที่เกี่ยวข้องกับการ “ตัด” ในช่วงปี 2529 ได้เขียนบทความเรื่อง โลกทัศน์ในภาษาขมุซึ่งผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า โลกทัศน์ในภาษาขมุที่เห็นได้จากใช้คำและโครงสร้างของคำในกลุ่มความหมายบางกลุ่ม เช่น กลุ่มคำชี้เฉพาะ นี่ นั่น โน่น (ระดับเท่ากัน) โน่นระดับสูงกว่าและโน่น (ระดับต่ำกว่า) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศที่อยู่หรือที่ตั้งบ้านเรือนของชาวขมุ กลุ่มคำตัดกว่า 80 คำ ในภาษาขมุแสดงให้เห็นประสบการณ์และความชำนาญที่เกี่ยวกับการตัดไม้ของชาวขมุ และการใช้คำที่แสดงวัฒนธรรมของชาวขมุ ในปี 2531 ได้ศึกษาชีวิตประจำวันของชาวขมุและจัดทำเป็นบทสนทนาภาษาขมุ จำนวน 50 บทสนทนา เช่น การทักทาย อาชีพ การทำไร่ ทำเล้าไก่ เลี้ยงผึ้ง ห่อหุ้ม ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรุงเทพฯ พร้อมกับมีภาพประกอบ ในปี 2533 ได้เสนอผลของการศึกษาวิธีการป้องกันและรักษาโรคแบบพื้นบ้านชาวขมุ ซึ่งเป็นเรื่องของความเชื่อและพิธีกรรมการเลี้ยงผีซึ่งเชื่อว่าเป็นผู้ทำให้เกิดโรคภัยต่างๆ โดยมีการฆ่าสัตว์ตั้งแต่สัตว์เล็กไปจนถึงสัตว์ใหญ่ ตามความรุนแรงของโรค ได้แก่ ไก่ หมู และควาย รวมทั้งการใช้สมุนไพรและอื่นๆ และจากการที่การแพทย์ปัจจุบันเริ่มมีบทบาทมากขึ้น จึงได้จัดทำบทสนทนาสาธารณสุขขมุ-ไทย เพื่อให้เห็นวิธีการใช้ภาษาในการพูดคุย ซักถามตามชนิดของโรค อาการ และระบบต่างๆ ของร่างกาย ปี 2533 ได้จัดทำพจนานุกรมไทย-ขมุ-อังกฤษรวบรวมคำสำคัญในภาษาขมุ คำในภาษาขมุกว่า 4,000 คำ จำนวนทั้งสิ้นกว่า 800 หน้า โดยได้เขียนคำภาษาขมุโดยใช้ตัวอักษร และอักษรไทย และมีการจัดทำดัชนีเรียงคำตามภาษาขมุไว้ด้วย เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำศัพท์ ปี 2534 ได้ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างอนุประโยคในภาษาขมุ (Suwilai, 1991) และปี 2535 ได้ศึกษาลักษณะระบบการเรียกสีในภาษาขมุ (Suwilai, 1992) ปี 2538 ได้ศึกษาเปรียบเทียบภาษาของชาวขมุกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในภาคเหนือของไทย ได้แก่ หมู่บ้านต่างๆ ในเขตจังหวัดในบริเวณติดต่อกับประเทศลาว เช่น จังหวัดน่าน และจังหวัดเชียงราย ได้พบความแตกต่างที่น่าสนใจซึ่งแสดงถึงประวัติการอพยพย้ายถิ่นฐาน และแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาการของการเกิดวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มมอญ-เขมร โดยเห็นได้ชัดเจนว่าการพัฒนาของภาษาขมุในพื้นที่ต่างๆ อยู่ในระยะที่ต่างๆ กัน คือ บางหมู่บ้านจะอยู่ในลักษณะที่ไม่มีวรรณยุกต์ (tone) ไม่มีน้ำเสียง (register) ความแตกต่างอยู่ที่การใช้เสียงอโหมะและอโหมะของพยัญชนะต้น บางหมู่บ้านอยู่ในภาวะที่เป็นภาษาที่มีน้ำเสียง (register language) คือเปลี่ยนจากเสียงอโหมะและอโหมะเป็นเสียงใหญ่ ผิด นุ่ม กับเสียงแรงใส บางหมู่บ้านอยู่ในภาษาที่เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์สองเสียง และบางหมู่บ้านอยู่ในภาวะที่ระหว่างที่กำลังจะเป็นวรรณยุกต์ (Suwilai, 1995) เป็นต้น

นอกจากนี้ก็มีงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาภาษาศาสตร์ ที่ศึกษาภาษาขมุในพื้นที่ต่างๆ ในประเทศไทยอีกหลายฉบับ ได้แก่ การศึกษาระเบียบเสียงภาษาขมุที่บ้านน้ำป่าน ตำบลชนแดน

กิ่งอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน (Preedaporn, 1987 / 2530) และการศึกษาระบบเสียงภาษาขมุที่บ้านสบปาง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน (Cholthisa, 2531) มีการศึกษาการใช้อักษรไทยเพื่อเขียนภาษาเขียนภาษาขมุ โดยศึกษาที่บ้านน้ำป่าน จังหวัดน่าน (Supatra, 1988 / 2531) การศึกษาลักษณะ การใช้ภาษาในสังคมในสถานการณ์ต่างๆ ของภาษาขมุที่พูดที่บ้านน้ำสวด อำเภอทุ่งช้าง รวมทั้งกลุ่มม้งและปรีย ซึ่งอยู่บริเวณเดียวกัน (Sathaporn, 1988 / 2532) และการศึกษาลักษณะทางไวยากรณ์ของภาษาขมุที่บ้านน้ำสวด ตำบลและ อำเภอทุ่งช้าง (Sawwalak, 1993 / 2536) โดยเปรียบเทียบการนำทฤษฎีไวยากรณ์ที่ต่างๆ กันมาศึกษา ในปัจจุบันได้มีการศึกษาภาษาขมุในประเทศอื่นๆ เช่น ที่เวียดนาม ลาว และจีน เพื่อเปรียบเทียบกับภาษาขมุในประเทศไทย โดยศึกษาเป็นหมวดความหมายของคำศัพท์ต่างๆ ในภาษาและจะจัดทำเป็นพจนานุกรมความหมายภาษาขมุท้องถิ่นต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ (Thesasures of Khmu Dialects in SEA) โดยสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ ซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการจากแต่ละประเทศและผู้พูดภาษาขมุ ซึ่งคาดว่าจะเสร็จสมบูรณ์ในปี 2000 ปัจจุบันการศึกษาภาษาขมุในเวียดนามเสร็จสิ้นแล้ว และได้จัดพิมพ์เป็นพจนานุกรมภาษาขมุ (เหงะอาน) - เวียดนาม - อังกฤษ - ไทย (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ, 2541) คาดว่าเมื่อโครงการวิจัยนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์จะทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชนขมุได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ถิ่น / ลัวะ (มัล, ปรีย)

กลุ่มถิ่น/ลัวะ (มัล, ปรีย) พูดภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติก สาขามอญ-เขมร สาขาย่อยคมุจิก มีความใกล้เคียงกับภาษาขมุ ชนกลุ่มนี้มีชื่อหลายชื่อ “ถิ่น” เป็นชื่อที่ปรากฏในเอกสารจากราชการต่างๆ และเป็นชื่อที่ศูนย์สงเคราะห์ชาวเขาและสถาบันวิจัยชาวเขาในประเทศไทยใช้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าชนกลุ่มนี้บางกลุ่มไม่ชอบชื่อนี้ ไม่รับชื่อนี้ว่าหมายถึงกลุ่มของตน และถือว่าเป็นคำดูถูก “ลัวะ” เป็นชื่อที่ชาวบ้านในเขตภาคเหนือของไทยเรียกกลุ่มชนที่พูดภาษาในตระกูลมอญ-เขมรกลุ่มต่างๆ ที่พบในเขตภาคเหนือ ส่วนมากชนกลุ่มนี้จะยอมรับชื่อนี้ว่าหมายถึงกลุ่มของตน ส่วนคำว่า “มัล” หรือ “ปรีย” (ไปร, ไพร) เป็นคำที่ชนกลุ่มนี้ใช้เรียกตัวเอง โดยที่มัลและปรียใช้เรียกชื่อกลุ่มย่อยของชนกลุ่มนี้ที่มีลักษณะต่างกันชัดเจน (สุวิไล, 2531) วรรณกรรมที่พบเกี่ยวกับชนกลุ่มนี้จึงมีทั้งชื่อ ถิ่น ลัวะ หรือปรีย และมัล ชื่อของชน กลุ่มนี้ปรากฏในหนังสือที่กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในอาเซียอาคเนย์ และของ Gordon Oliver Young (1961) ซึ่งให้ความรู้อย่างกว้างๆ เกี่ยวกับมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาของชาวเขาเผ่าต่างๆ ในประเทศไทย รวมทั้งกลุ่มถิ่น Lebar, 1964 ซึ่งให้ความรู้เบื้องต้นและข้อมูลทางมานุษยวิทยาและภาษาของชนกลุ่มต่างๆ ในประเทศไทย รวมทั้งกลุ่มถิ่น และได้กล่าวถึงชนกลุ่มนี้ในแง่ของชื่อต่างๆ ภาษาประชากร ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม และกล่าวในรายละเอียดเกี่ยวกับแบบแผนการตั้งถิ่นฐาน ที่อยู่อาศัย ครอบครัว โครงสร้างทางสังคม และระบบเศรษฐกิจ กล่าวถึงชนกลุ่มนี้ในเรื่องชื่อ ภูมิหลัง ศาสนา การตั้งถิ่นฐาน ประชากร ระบบเศรษฐกิจ วงจรชีวิต ครอบครัว ชุมชน ความเชื่อ และแนวโน้มการดำเนินชีวิตปัจจุบัน นอกจากนี้ก็มีบทความของสุริยา (1975 / 2519) ซึ่งกล่าวถึงชื่อต่างๆ ของกลุ่มชนที่เรียกว่าถิ่น รวมทั้งกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ ปรีย และมัล William Dessant (1981 / 2524)

ชลธิชา สัตยวัฒนา (2535) ได้เขียนหนังสือลัวะ เมืองน่านได้กล่าวถึงชนกลุ่มนี้ในเมืองน่านภาคหนึ่ง เสนอในแง่ของข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับชื่อ ถิ่นฐาน โครงสร้างทางสังคมและชนชั้น สถานภาพผู้หญิง ภาคสองเสนอเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม เช่น โลกทัศน์ พิธีกรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับการผลิต และวงจรชีวิต เครื่องใช้ นิทานพื้นบ้าน และภาคที่สามเสนอเรื่องของภาษาและบทบาทที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เป็นต้น

งานที่สำคัญทางด้านภาษาศาสตร์ได้แก่งานของมิซซันนารี David Filbeck (1976 / 2519) ซึ่งศึกษาชนกลุ่มนี้เป็นอย่างมาก โดยได้เขียนถึงภาษาถิ่นและการเขียนภาษานี้ด้วยอักษรไทย พร้อมทั้งตัวอย่าง Filbeck (1976 / 2519) ในปี 1978 / 2531 ผู้เขียนคนเดียวกันได้เขียนหนังสือ Tin : A Historical Study โดยกล่าวถึงลักษณะทั่วไป การจำแนกลักษณะภาษาและความสัมพันธ์กับภาษาอื่นๆ

ในตระกูลมอญ-เขมร โดยเน้นการสืบสร้างภาษาเดิมของภาษาย่อยมัล และภาษาย่อยปรัย รวมทั้งภาษา
ดั้งเดิมของภาษาถิ่นโดยภาพรวม และต่อมาในปี 1991 / 2531 ผู้เขียนผู้นี้ได้ศึกษาลักษณะไวยากรณ์ใน
ระดับข้อความของภาษามัลที่ใช้เพื่อการดำเนินเรื่องหรือข้อความในเรื่องเล่าต่างๆ เช่น การใช้คำสรรพนาม
คำชี้เฉพาะ และการใช้คำถามต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้มีงานที่กล่าวถึงความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการ
การเจ็บป่วยแบบพื้นบ้านเพื่อความเข้าใจพื้นฐาน และบทสนทนาภาษาไทย-ลัวะ แยกเป็นระบบวิธีการซัก
อาการไข้และประวัติทั่วไป และซักอาการตามระบบต่างๆ ของอาการของโรค (สุวิไล, 2531)

มีงานวิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาภาษาศาสตร์ 3 เล่ม ซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบภาษาย่อย
ปรัยและมัล (Unchalee, 1988) การศึกษาระบบไวยากรณ์ของภาษาย่อยปรัยที่บ้านแพะกลาง อำเภอทุ่ง
ช้าง จังหวัดน่าน (Mingkwan, 1989) และการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในชุมชนของผู้ที่พูดภาษาม้ง ขมุ
และปรัย ในชุมชนในแง่ว่าจะเลือกภาษาใดในสถานการณ์ใด (Sathaporn, 1990) งานวิจัยของสุพัทธา
(2536) ศึกษาการกระจายของภาษาถิ่น มัล และปรัย ในจังหวัดน่าน โดยใช้วิธีส่งแบบสอบถามและเก็บ
ข้อมูลภาคสนาม ได้พบว่ามีกลุ่มปรัย 54 หมู่บ้าน มัล 22 หมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ใน
จังหวัดน่านอีกประมาณ 9 กลุ่ม ทั้งตระกูลไทย จีน ธิเบต และมอญ-เขมร ต่อมาสุริยา และคณะ (2539)
ได้เขียนหนังสือภาษาและวัฒนธรรมลัวะ โดยศึกษาจากบทสนทนา 30 บท เน้นวัฒนธรรมลัวะ ที่บ้าน
สกาต อำเภอปัว จังหวัดน่าน และบทสนทนา 30 บท ซึ่งเป็นกลุ่มมัล โดยมีเรื่องการทักทาย การแนะนำตัว
เอง การทำมาหากิน การเมือง ครอบครัว ศาสนา ความเชื่อ การเจ็บไข้ ฯ และในปัจจุบันยังอยู่ในระหว่าง
การจัดทำพจนานุกรมลัวะ (มัล) อีกด้วย

มลาปรี (ผีตองเหลือง)

กลุ่มมลาปรี (ผีตองเหลือง) พุฒภาษาที่อยู่ในตระกูลออสโตรเอเชียติก สาขามอญ-เขมร สาขาย่อยคมุ๊ก เป็นภาษาที่มีความใกล้เคียงกับภาษาขมุและภาษาถิ่น (มัล-ปรี) ชื่อมลาปรี แปลว่า คนป่า หรือคนที่อยู่ในป่า เป็นคำที่ชนกลุ่มนี้ใช้เรียกตนเอง นอกจากนี้ในเอกสารบางเล่มใช้คำเรียกว่า ยุมปรี เช่น ในหนังสือ Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia ของ Lebar et al (1964) ซึ่งผู้เขียนเชื่อว่า มีความแตกต่างจากกลุ่มที่เรียกว่ามลาปรีอยู่บ้าง หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงชื่อต่างๆ ของชนกลุ่มนี้และได้เสนอข้อสันนิษฐานที่เกี่ยวกับลักษณะทางภาษา วัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐาน ระบบเศรษฐกิจ ครอบครัวยุคเครื่องมือ ศาสนาและพิธีกรรม นอกจากนี้ในประเทศไทยเราจะรู้จักชนกลุ่มนี้ในชื่อว่า ผีตองเหลือง ซึ่งได้มาจากลักษณะพฤติกรรมของชนกลุ่มนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มเร่ร่อนไม่ตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่ง ใช้วิธีการปลูกฝังที่ปักชำควรว มุงหลังคาด้วยใบตอง และจะอพยพโยกย้ายไปเรื่อยๆ คนภายนอกไม่ค่อยพบเห็นตัว พบแต่เพียงที่พักซึ่งมีใบตองมุงหลังคาเปลี่ยนสีเป็นสีเหลือง จึงเรียกว่า กลุ่มผีตองเหลือง วรรณกรรมต่างๆ ที่ได้พบจึงมีใช้ทั้งชื่อมลาปรีและผีตองเหลือง มีงานเขียนเกี่ยวกับหนังสือและบทความเกี่ยวกับชีวิต และความ เป็นอยู่ ความเชื่อ ทั่วๆ ไปมีหลายบทความ เช่น บทความเรื่อง Expedition to the Khon Pa (or Phi Tong Luang) โดย Kraisi and Julie Swan (1962) กล่าวถึงการเดินทางสำรวจชนกลุ่มนี้ และลักษณะทางสังคม การดำเนินชีวิต รวมทั้งภาษาและบทเพลง ทั้งยังให้รายการคำศัพท์เปรียบเทียบกับภาษาอังกฤษและคำเมือง ในปี 1963 มีบทความเรื่อง "Second Expedition of Mrabri of North Thailand (Khon Pa) กล่าวถึงการเดินสำรวจชนกลุ่มนี้ในการดำเนินชีวิต สิ่งของเครื่องใช้ อาหาร ความเชื่อ และโครงสร้างทางสังคม ซึ่งเป็นสังคมปิดจากโลกภายนอก บทความเรื่องเผ่าตองเหลืองในนิตยสาร อ.ส.ท. ซึ่งกล่าวถึงชนกลุ่มนี้ในเขตอำเภอนาน้อย และอำเภอละ จังหวัดน่าน กล่าวถึงอุปนิสัยทั่วไป กรรมวิธีในการล่าหาญ วิธีถนอมอาหาร และวิธีหาอาหาร

ชมัญ วรวิภาค (2526) ได้เขียนบทความเรื่องเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจของผีตองเหลืองในปัจจุบัน ซึ่งให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนดระบบเศรษฐกิจของผีตองเหลืองที่บ้านบ่อหอย อำเภอปัว จังหวัดน่าน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมดั้งเดิม รวมทั้งสภาพการดำเนินชีวิตโดยทั่วไป หมิ่นวลี (2537) ได้เขียนบทความกล่าวถึงชนกลุ่มนี้ว่าเป็นกลุ่มชนเล็กๆ ที่ยังชีพด้วยการหาของป่าและล่าสัตว์ ผู้เขียนได้กล่าวถึงการเดินทางไปยังที่อยู่ของชนกลุ่มนี้ รวมทั้งชีวิตความเป็นอยู่ อาหารและยา ความเชื่อ และประเพณีของชนกลุ่มนี้

งานทางด้านภาษามิ้งงานของนักภาษาศาสตร์ไทยคือ ชีระพันธ์ (2531) ได้เขียนเรื่องภาษามลาบรี หรือผิวดองเหลืองโดยได้กล่าวถึงเรื่องของชื่อ ความสัมพันธ์ของภาษามลาบรีกับภาษาอื่นๆ และอธิบาย ลักษณะของภาษามลาบรีทั้งด้านเสียง คำ และการเรียงคำเป็นประโยค Kharom (1990 / 2533) ได้เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาโททางภาษาศาสตร์เกี่ยวกับระบบเสียงและกลุ่มคำพท์ที่เกี่ยวกับระบบเครือญาติ เครื่องใช้ การรักษาโรค และเพลง โดยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรม ในปี 2538 (1995) Richael ได้เขียนหนังสือ "Minor Mlabri" A Hunter Gatherer Language of Northern Indochina ได้กล่าวถึงชนกลุ่มนี้ในแง่ของชื่อ ลักษณะทางสังคม และเน้นลักษณะทางภาษา เปรียบเทียบ ภาษา และอิทธิพลจากภาษาอื่นๆ ลักษณะระบบเสียง คำ และไวยากรณ์

ปลั่ง ปะหล่อง ว้า

กลุ่มปลั่ง ปะหล่อง และว้า เป็นกลุ่มชนที่พบในเขตเหนือสุดของประเทศไทยในส่วนของที่ติดกับพม่า และจีน เป็นกลุ่มชนที่มีภาษาแตกต่างกันแต่ใกล้เคียงกันโดยอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก สาขามอญ-เขมร และสาขาย่อยปะหล่อง-ว้า เช่นเดียวกัน ซึ่งสำหรับในประเทศไทยนอกจากทั้ง 3 ภาษาแล้ว ภาษาละเวอะ หรือละว้า ยังจัดอยู่ในสาขาย่อยนี้ด้วย คนทั่วไปเช่นสถาบันวิจัยชาวเขาจะรวมเรียกว่าเป็น ลัวะ ดังปรากฏในหนังสือทำเนียบชาวเขาในประเทศไทย 2539 งานการศึกษาเกี่ยวกับทั้ง 3 กลุ่มชนนี้ยังมีน้อยมาก (ยกเว้นกลุ่มละเวอะ ซึ่งได้กล่าวแยกไว้แล้ว) มีงานที่ชัดเจนคืองานด้านภาษาศาสตร์ งานด้านชาติพันธุ์วิทยา งานด้านแผนที่ภาษาและชาติพันธุ์ และมีบทความทั่วไป ในที่นี้จะแยกกล่าวเป็นกลุ่มดังนี้

กลุ่มปลั่ง กลุ่มนี้อาจเรียกว่า สามเต้า เนื่องจากมีประวัติมาจากเขตภูสามเต้าในพม่า ปัจจุบันพบในเขตหมู่บ้านห้วยน้ำขุน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีประชากรประมาณ 1,000 คน มีเพียงงานภาษาที่กล่าวถึงชนกลุ่มนี้เพียง 3 ชิ้น คือ การศึกษาระบบเสียงของภาษาปลั่ง เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท โดย Pijitra Dissawarotham (1986) บทความเรื่อง การสืบสร้างระบบเสียงภาษาปลั่งดั้งเดิมโดยเปรียบเทียบกับภาษาปัจจุบันของภาษากนตอย ชินมาน และวาเซ้า ของ Debbie Paulsen (1992) และบทความที่วิเคราะห์ลักษณะและวิธีการเล่าเรื่องของคนปลั่งโดยใช้แนวคิดจากวุ่นวิเคราะห์ โดย Karen (1996) นอกจากนี้ในขณะนี้ยังมีการศึกษาลักษณะไวยากรณ์ของภาษาปลั่ง เพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาภาษาศาสตร์ ซึ่งคาดว่าจะเสร็จภายในปี 2542 นี้

กลุ่มปะหล่อง มีกล่าวถึงในหนังสือ Ethnic groups of Mainland Southeast Asia ของ Lebard (1964) โดยได้กล่าวถึงชื่อต่างๆ ของชนกลุ่มนี้ ลักษณะทางภาษา ประชากร ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เครือญาติ โครงสร้างทางสังคม ศาสนาความเชื่อ และพิธีกรรมการรักษาโรค นอกจากนี้มีบทความเล็กๆ กล่าวถึงชนเผ่าปะหล่อง หรือดัลละอั้ง ที่หมู่บ้านพอแล ดอยอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้เขียนยังไม่แน่ใจว่าเป็นกลุ่มชนใด แต่มีลักษณะเด่นที่ต่างจากกลุ่มปะดอง หรือกะเหรี่ยงคอยาว เนื่องจากมีการสวมห่วงที่เอว

กลุ่มว้า นอกเหนือที่มีการกล่าวถึงตามหน้าหนังสือพิมพ์ในฐานะที่เป็นกลุ่มชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยมักเรียกว่ากลุ่มว้าแดงแล้ว งานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มว้า ได้แก่หนังสือ Ethnic groups of Mainland Southeast Asia ของ Lebar (1964) ซึ่งกล่าวถึงชื่อต่างๆ ของชนกลุ่มนี้ในพื้นที่ต่างๆ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ตั้ง ถิ่นฐาน ลักษณะทางภาษา ประวัติ วัฒนธรรม บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ระบบเศรษฐกิจ ครอบครัว โครงสร้างทางสังคม และศาสนา ความเชื่อ มีบทความทางภาษาศาสตร์โดย Ferlus

(1991) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรายการคำศัพท์ของภาษาปะหล่อง 2 ถิ่นที่ใกล้เคียงกันมีชื่อว่า เจิม และ พาลก พร้อมทั้งกล่าวถึงที่ตั้งถิ่นฐานของกลุ่มว้า-ปะหล่อง และการแบ่งสาย มีวิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาภาษาศาสตร์ ศึกษาาระบบเสียงของภาษาว้าที่บ้านสันติสุข หมู่ 19 ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย โดย Wattana (1998) นอกจากนี้ยังมีงานเขียนให้ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มว้าในประเทศไทย ซึ่งจะพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือภาษาและชาติพันธุ์ในประเทศไทย ซึ่งจะจัดพิมพ์ขึ้นในต้นปี 2542

ละว้า (ละเวือะ)

ละว้า เป็นคำที่ใช้พูดถึงกลุ่มคนหลายกลุ่ม เช่น หมายถึง กลุ่มที่อยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน ซึ่งเรียกตนเองว่า ละเวือะ หรือหมายถึงกลุ่มคนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเรียกตนเองว่า ญ้อ กูร และชนกลุ่มเล็กๆ ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี และอุทัยธานี ซึ่งเรียกตนเองว่า อุกอง หรือ กว็อง ละว้า ในที่นี้จะหมายถึงเฉพาะกลุ่มที่เรียกตนเองว่า ละเวือะ ซึ่งกลุ่มนี้ยังมักถูกเรียกว่า ลัวะ ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มถิ่นหรือมัล-ปรีย ในเขตจังหวัดน่านอีกด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับชนกลุ่มนี้ได้พบว่ามีหนังสือและบทความจำนวนมากเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมของชนกลุ่มนี้ เช่น ในบทเรื่องของละว้าในหนังสือ Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia (Lebar, 1964), Minority Groups in Thailand ของกองทัพบกสหรัฐ (กองทัพบกสหรัฐ, 1988), The Hilltribes of Northern Thailand (Young, 1961) และสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ละว้า (ถั่วสุวี และสุริยา, 2539) โดยได้กล่าวถึงประวัติ ลักษณะภาษาและวัฒนธรรมพื้นฐาน การตั้งถิ่นฐาน อาชีพ โครงสร้างทางสังคม ครอบครัว พิธีกรรม อาหาร ยารักษาโรค ฯ นอกจากนี้มีบทความที่กล่าวถึงชาวละว้าในเขตต่างๆ เช่น ละว้าที่ป๋อหลวง (Kerr, 1924 และ Hutchinson, 1934) ละว้าที่มอพาย (Seidenfaden, 1940) ละว้าที่บ้านปาแป (Kunstadter, 1969) เป็นต้น งานที่เกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ การเผยแพร่ศาสนาคริสต์ (Hudspeth, 1969 และ Kunstadter P., 1983) กล่าวถึงประเพณีการตายและการทำศพ (สุริยา, 2539) ชีวิต การทอผ้า และเครื่องประดับของละว้า (Kunstadter S., 1965) นิยายปรัมปรา และการกำเนิดข้าว (Obayashi, 1964) มีวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเกี่ยวกับกฎหมายในสังคมและขบวนการยุติธรรมในสังคมละว้า (Maeda, 1988) การกำหนดวันเดือนปีโดยยึดดวงจันทร์เป็นหลัก (จันทร์บูรณ์ และสมเกียรติ 1989) พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเรียกขวัญผีในพิธีลั่นปี (1967) พิธีตั้งเสากระดูก พิธีฆ่าควาย และเสาหินตั้งสูง (Kauffmann, 1971 และธนจรรย์, 2537) นอกจากนี้ยังมีพิธีเช่นผีอารักษ์ (ไพฑูรย์, 2539) พิธีเลี้ยงผีหมู่บ้าน (ถั่วสุวี, 2539) ในแง่ของการทำมาหากินมีบทความที่กล่าวถึงการปลูกพืชหมุนเวียน (Kunstadter, 1970) การทำไร่เลื่อนลอย (Thiem Komkris, 1970) การใช้ที่ดิน การเลี้ยงสัตว์ และการบริโภค ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปฏิทินการทำไร่ของชาวละว้า (Zinke, 1970) มีวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในภาคเหนือของไทย ซึ่งได้กล่าวถึงวิธีการใช้ที่ดินแบบของละว้า (Bruneau, 1980) วิธีการปลูกข้าว (Kunstadter, 1980) ภาวะการผลิตและตลาด (มงคล และจิระ, 2527) ระบบเศรษฐกิจของชาวละว้า (Kunstadter, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) วิธีการทำไร่ในที่สูงแบบมีการพักที่ดินเป็นรอบ (Sanga Sabhasri ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) นอกจากนี้มีบทความเรื่องของวิธีการรักษาพยาบาลในสังคมละว้า (Kunstadter, 1968) ความสัมพันธ์กับชาวละว้าและชาวไทย

(Kunstadter, 1965) ในแง่ของประวัติศาสตร์มีบทความกล่าวถึงประวัติของชาวละว้า (ชอบ, 1978) อาณาจักรละว้า (Condominas, 1990) มิ่งน้านวรรณกรรมมุขปาฐะละว้า (Suriya, 1976 และ 1979) งานทางด้านภาษาในระยะแรกเป็นจดรายการคำศัพท์ (Von Klaus, Wenk, 1965) ต่อมาเป็นผู้จัดทำระบบเสียงภาษาละว้า หรือละว้าโดยกล่าวถึงระบบพยัญชนะ สระ รูปคำ และพยางค์ และเขียนภาษาละว้าด้วยตัวอักษรไทย โดย Schlatter (1976) ระบบภาษาละว้าบ้านป่าแป๋ (สุริยา, 1977 และ 1985) การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาละว้า สำเนียงต่างๆ (Mitani, 1978) ปัญหาเรื่องของคำว่า ละว้าและลัวะ (สุริยา, 2527) ระบบไวยากรณ์ของภาษาละว้า (Jiranan, 1985) การศึกษาลักษณะคำประสมในภาษาละว้า ม้ง และกะเหรี่ยง (สุริยา, 1986) พจนานุกรมละว้า-ไทย และไทย-ละว้า (สุริยา และลักขณา, 2529 และ 2530 ตามลำดับ) ฯลฯ

ชาไก

ชาไก เป็นคำที่คนไทยและทางราชการใช้เรียกกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งที่พูดภาษาในตระกูลมอญ-เขมร และอยู่ทางใต้ของประเทศไทยและมาเลเซีย ชนกลุ่มนี้เรียกตนเองว่า มานิก และพูดภาษาต่างๆ กันออกไป กลุ่มที่พบในเมืองไทยเรียกภาษาพูดของตนว่า ภาษาเกนชีว งานที่ทำให้ชนกลุ่มนี้เป็นที่รู้จักของคนไทยทั่วไปคือ บทละครเรื่องเงาะป่า ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ชนกลุ่มนี้จึงรู้จักในนามของเงาะป่าชาไกตามลักษณะรูปร่าง วรรณกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับชนกลุ่มนี้ ส่วนมากเป็นเรื่องทั่วไป ลักษณะทางกายภาพ และวัฒนธรรมพื้นฐาน เช่น ใน Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia (Lebar, 1964) ชีวิตดั้งเดิมที่เทือกเขาบรรทัด (ญิบ, 2535) ชาไก เจ้าแห่งขุนเขาและสมุนไพร (ไพบูลย์, 2523) และอื่นๆ มีงานด้านการสำรวจและชุดคันเชิงโบราณคดีของกลุ่มชาไกที่ถ้ำในจังหวัดกระบี่ และจังหวัดตรัง (สุรินทร์ และคณะ, 2534) งานด้านภาษาศาสตร์ เช่น วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทเรื่อง ระบบเสียงภาษาเกนชีว (Paiboon, 1984) บทความเรื่องเกี่ยวกับภาษาเกนชีว และลักษณะทางสัทศาสตร์ของภาษากลุ่มอัสเลียน (Bauer, 1990 และ 1992) ระบบเสียงของภาษาชาไกที่จังหวัดตรัง (เสาวนีย์, 2532) บทความเกี่ยวกับสระในภาษาชาไก (Bishop, 1992) เกี่ยวกับสมุนไพรและการเป่าลูกดอก (Bishop and Paterson, 1993) คำศัพท์เกี่ยวกับการแพทย์และสาธารณสุข (Bishop and Paterson, 1994) บทความเกี่ยวกับระบบเสียงภาษาเกนชีว (Bishop, 1996) และบทความเกี่ยวกับคำเรียกและคำพูดถึง (Bishop, 1997) นอกจากนี้ยังมีงานของมณีรัตน์, พุทธชาติ, สอรัญ และชัยเลิศ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องของระบบเสียงและไวยากรณ์ของภาษาชาไก ที่กิ่งอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

ST (Sino-Tibetan)
(กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลจีน-ทิเบต)

องค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลจีน-ทิเบตแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ก. องค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลทิเบต-พม่า และม้ง-เย้า

ข. องค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลจีน

ก. องค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลทิเบต-พม่า และม้ง-เย้า

กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลทิเบต-พม่า ได้แก่ กลุ่มโลโล (ซึ่งประกอบด้วยล้าหู่หรือมุเซอ ลีซอ □ รือลีซุ และอาฮาหรืออีก่อ) และกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง สำหรับม้ง-เย้า นั้น ปัจจุบันนักภาษาศาสตร์ได้แยกออกมาจากกลุ่มทิเบต-พม่า แต่ก็ยังคงจัดอยู่ในตระกูลภาษาใหญ่จีน-ทิเบต

งานวิจัย หนังสือ เอกสาร และบทความเกี่ยวกับกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลทิเบต-พม่า และม้ง-เย้ามีอยู่มากพอสมควร ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่กล่าวถึงทุกกลุ่มโดยใช้คำว่า ชาวเขา รหัสที่ผู้วิจัยให้กับงานวิจัยรวมทุกกลุ่มนี้ คือ ST Sve

ST(Sino-Tibetan) รวมกลุ่ม

เรื่องที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตของชาวเขาโดยทั่วไป รวมถึงปัญหาทางด้านการเมืองการปกครองที่เกี่ยวข้องกับชาวเขา (ST Sve ANGN) ได้แก่ หนังสือ 30 ชาติในเชียงราย ของบุญช่วย ศรีสวัสดิ์(2498) ชาวเขาในไทย ของบุญช่วย ศรีสวัสดิ์(2506) ชาวเขา-เรื่องและภาพจากชีวิตจริงของชาวเขาบนแผ่นดินไทย ของสุรพงษ์ บุนนาค (2506) Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia ของ Lebar and others(1964) Minority Groups in Thailand ของ CIAC and CRSS Farmers in the Hills : Upland Peoples of North Thailand ของ Walker(1975) ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ของ ลิขิต ธีรเวคิน(บก. 2521) People of the Hills ของ Preecha Chaturabhand(1980) ชนต่างวัฒนธรรม : ตอนที่ 1 ชาวเขา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ บรรณานิต์ 5 สภาพของชาวเขาในประเทศไทย ของคณะนักวิจัย สถาบันวิจัยชาวเขา(2526) ชาวเขา ของขจิต ภัย บุรุษพัฒน์(2528) ชาวเขาในประเทศไทย ของสายเมือง วิริยะศิริ(2529) ฯลฯ งานเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้จากการค้นคว้าทางเอกสาร งานที่เก็บข้อมูลเองได้แก่งานของ Walker คณะนักวิจัยของสถาบันวิจัยชาวเขา เป็นต้น

งานเกี่ยวกับข้อมูลและสถิติ(ST Sve MS) : ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรชาวเขาที่ใหม่ที่สุด ได้แก่ ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย ปี 2538 ของกองส่งเสริมชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ เอกสารเรื่อง สถิติวิเคราะห์และแผนภาพสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของชนต่างวัฒนธรรมชาวเขา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2524) รายงานผลการดำเนินงานการจัดทำแผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านชาวเขา โดยใช้ Remote Sensing ของกองสำรวจทรัพยากรธรรมชาติด้วยดาวเทียม

งานทางด้านนิเวศวิทยา สภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติในภาคเหนือซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชาวเขามียุ่พอสมควร (ST Sve EG) บางส่วนจัดอยู่ได้ในหัวข้อ ST Sve EC (การทำมาหากิน งานด้านเกษตรกรรม

และการจัดการเรื่องที่ดินและแหล่งน้ำสำหรับการเพาะปลูก) งานดังกล่าวนี้ ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง ปัญหาการดำเนินงานโครงการหลวงพัฒนาต้นน้ำ กรมป่าไม้ ของวราภรณ์ อมราพิทักษ์(2526) ผลกระทบของโครงการพัฒนา ดอยตุงต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม การใช้ประโยชน์ที่ดินและการบริโภคไม้ บ้านห้วยน้ำซุ่น ต.แม่ไร่ อ.แม่จัน จ. เชียงราย ของอุตร สุทธิมิตร(2534) ทศนคติของชาวไทยภูเขาต่อการดำเนินงานของโครงการพัฒนาที่สูงสามหมื่น กรณีศึกษาการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำลา ต.โป่งลา อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน ของสายน้ำ ภิรมย์โยธิ (2538) ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ของนักเรียนชาวเขาในจังหวัด เชียงใหม่ ของแสวง ด่วงทรง(2536)

งานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน และการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวเขา (ST Sve MI) ที่สำคัญได้แก่ รายงานการวิจัยเรื่อง การตั้งถิ่นฐานของชาวเขาในประเทศไทย ของสถาบันวิจัยชาวเขา การตั้งชุมชนถาวรของชาว เขา : กรณีศึกษาบ้านผาเดื่อ ของสมเกียรติ จำลอง(2529) รายงานการสำรวจและการศึกษาเบื้องต้น การ เคลื่อนย้ายและการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในลุ่มน้ำแม่กกและแม่น้ำปิงตอนบน : กรณีศึกษาในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ ของแสวง มาละแซม(2535) บทความเรื่อง การบังคับย้ายถิ่นและปัญหาที่น่าเกลียดซัง 3 ประการ : ความมั่นคง ผืน และการพังทลายของดิน : คำถามเกี่ยวกับความอยู่รอดสำหรับชาวเขาในประเทศไทย ของ แมคคินนอน(2531) บทความเรื่อง Fertility, Mortality and Migration of Hill and Valley Populations in Northwestern Thailand ของ Kunstadter (1970) Demographic Differentials in a Rapidly Changing Mixed Ethnic Population in Northwestern Thailand ของ Kunstadter (1983) Fertility and Migration of the Hilltribes in Maehongsorn Province ของ Benchavan Tongsiri (1987)

งานทางด้านประชากรศึกษามีอยู่บ้าง ไม่มากนัก เช่น หนังสือเรื่อง Hill Tribe Population and Family Planning ของ Preeda Tasanapradit and others(1986) รายงานการวิจัยเรื่องความร่วมมือของชาวเขาในการ วางแผนครอบครัว ของวันช พุกษะศรีและคณะ(2529)

งานที่เกี่ยวกับลักษณะและเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวเขา(ST Sve ET) ในปัจจุบันมีผู้สนใจศึกษา มากขึ้น เนื่องจากกระแสทางการเมืองการปกครอง สังคมและวัฒนธรรมของสังคมทั่วโลก ที่ให้ความสนใจและเห็น ค่าของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของกลุ่มชนเล็กๆ อันเป็นกลุ่มที่ถูกเอาเปรียบ หรือกำลังถูกดูดกลืนทางวัฒนธรรม จากสังคมของคนส่วนใหญ่ที่มีอำนาจมากกว่า งานดังกล่าวนี้ ได้แก่ บทความหลายบทความในหนังสือ Hill Tribes Today : Problems in Change ซึ่งมี McKinnon & Vienne(1989) เป็นบรรณาธิการ บทความดังกล่าวได้แก่ Anarchists of the Highlands? A Critical Review of a Stereotype Applied to the Lisu ของ Prasert Chaipigusit Lisu Identity in Northern Thailand : A Problematique for Anthropology ของ Yves Conrad Territorial Imperatives : Akha Ethnic Identity and Thailand's National Integration ของ Cornelia Ann Kammerer

งานที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม และการเมืองการปกครองที่เกี่ยวกับชาวเขามียุไม่มากนัก (ST Sve SS) มีทั้งหนังสือ บทความ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ เช่น เรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมของชาวเขานั้น ปรากฏ อยู่ในงานที่พรรณนาถึงสังคมชาวเขาโดยรวมเป็นส่วนใหญ่ สำหรับงานที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองและความ มั่นคงของประเทศมีผู้เขียนเป็นหนังสือและจัดทำเป็นวิทยานิพนธ์หลายเรื่อง เช่น Thailand Government Policy

towards the Hill-Dwelling Minority Peoples in the North of Thailand 1957-76 ของ Tapp(1979) การพัฒนาชาวเขาให้เป็นคนไทยเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ ของสนั่น วงศ์พัฑฒ์(2516) ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ของจัตถภัย บุรุษพัฒน์(2515) นโยบายการรวมพวกชาวเขากับเอกลักษณ์ประจำเผ่า : ศึกษาเชิงวัฒนธรรมทางการเมือง ของพิมล แสงสว่าง(2536) ฯลฯ

งานที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ การทำมาหากิน การประกอบอาชีพด้านต่างๆ เช่น การเกษตร การค้าขาย ฯลฯ (ST Sve EC) มีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกษตรกรรม เพราะทางรัฐและเอกชนเข้ามาช่วยเหลือชาวเขาเป็นอันมากในเรื่องการเพาะปลูกพืชต่างๆเพื่อทดแทนการปลูกฝิ่น และเพื่อเปลี่ยนแปลงวิธีการเพาะปลูกที่ทำให้สูญเสียต้นไม้ใหญ่ งานดังกล่าวเช่น รายงานการวิจัยเรื่อง Agricultural Development in the Hills of Northern Thailand ของ Oughton(1969) บทความเรื่อง Shifting Cultivation in North Thailand ของ Keen(1976) หนังสือเรื่อง Farmers in the Forest - Economic Development and Marginal Agriculture in Northern Thailand ของ Kunstadter and others(eds. 1978) หนังสือเรื่อง ข้อมูลและข้อคิดเกี่ยวกับการปลูกฝิ่น ของวิชัย โปษยะจินดา(2529) วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมกับรูปแบบการใช้ที่ดินของชาวไทยภูเขา ณ พื้นที่โครงการหลวงอ่างขาง เขตตำบลม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ ของพัลลภ วรวิทย์(2535) เรื่องทัศนคติของเกษตรกรชาวเขาที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษาโดยภูค่า อ.ปัว จ.น่าน ของพัชรินทร์ ยารณะ(2537)

งานที่เกี่ยวกับการพัฒนา ให้ความช่วยเหลือ หรือเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำมาหากิน การเมืองการปกครอง การสาธารณสุข การคมนาคม และเรื่องอื่นๆ(ST Sve HP) จะมีอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นรายงานการวิจัย เอกสารหรือคู่มือประกอบการทำงานที่เกี่ยวกับชาวเขา การประเมินผลการทำงานของโครงการต่างๆทั้งของรัฐและเอกชน และเรื่องที่ดำเนินการกันมากก็ได้แก่ การปกป้องรักษาป่าและต้นไม้ในพื้นที่สูง การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด และการดำเนินงานด้านการเมืองการปกครองเพื่อความมั่นคงของประเทศ งานต่างๆเหล่านี้ได้แก่ การดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ของกรมประชาสงเคราะห์(2525) คู่มือการพัฒนาชุมชนบนที่สูง ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด(ป.ป.ส.)(2533) หนังสือเรื่อง Welfare and Management Activities of Border Police among the Hill Tribes in Northern Thailand ของ Manat (1967) งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานบนที่สูงกับการแก้ไขปัญหาความมั่นคงของชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด ของปิติธรรม รัฐิมนตร์(2536) และมีวิทยานิพนธ์อยู่หลายเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเหล่านี้ เช่นเรื่อง การบริหารงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาของกรมประชาสงเคราะห์ ของชิตพงษ์ สยามเนตร(2509) ผลกระทบของการดำเนินงานโครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมันต่อชุมชนชาวเขา : ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ลุ่มน้ำลำ กิง อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน ของชัยวัฒน์ ติเรกวัดนา(2538) ฯลฯ

งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาของชาวเขา (ST Sve ED) มีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นวิทยานิพนธ์มีมากกว่างานด้านอื่นๆทั้งหมด และในบรรดาวิทยานิพนธ์เหล่านี้ มีอยู่จำนวนไม่น้อยที่ศึกษาการทำงานของโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา(ศศช.) นอกจากนั้นจะเป็นหนังสือ คู่มือ เอกสารการสอน รายงานการดำเนินงาน และประเมินผลงานของหน่วยงานในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน และสำนักงานคณะ

กรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตัวอย่างเช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของครูอาสาสมัคร โครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา ของวิเลชา ลีสุวรรณ(2532) กิจกรรมฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของกิ่งดาว พุทธพันธ์(2534) การศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความสำนึกในความเป็นคนไทยแก่นักเรียนชาวเขาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8 ของเทพไท ศรีคำธณ(2535) การเข้าถึงโอกาสในการได้รับการบริการทางการศึกษาของประชาชนชาวเขา ของนิวัฒน์ ตามี(2539) รายงานการวิจัยเรื่อง ประเมินผล การให้การศึกษาชาวเขาของคณะพระธรรมจาริก ของวนิช พฤกษะศรีและคณะ(2528) เอกสารเรื่อง การประถมศึกษาเพื่อชาวเขา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2526) ฯลฯ

งานทางด้านสาธารณสุข (ST Sve HL) โดยทั่วไปมีอยู่ไม่มากนัก แต่ในระยะหลังเมื่อมีการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ไปสู่ดอย งานวิจัยทางด้านนี้ก็เพิ่มขึ้น ขณะนี้ยาเสพติด ประมาทยาบ้าแพร่ระบาดไปในหมู่ชาวเขามากขึ้น แต่การทำงานวิจัยทางด้านนี้ยังคงมีน้อย งานวิจัยทางด้านนี้ที่สำคัญได้แก่ รายงานการวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะ และแนวทางป้องกันเอดส์ ศึกษากรณีชาวเขาได้รับสื่อโสตภาษาของตนเอง ของสนธิ วงศ์ประเสริฐ(2538) เรื่อง Recommendations on a Hill Tribe Health Program ของ O'Rourke (1965) การส่งเสริมสุขภาพในชุมชนชาวเขา ของประมุข จันทวิมล(2528) วิทยานิพนธ์เรื่อง การสร้างชุดการเรียนเรื่องการเจ็บป่วยภายในบ้านสำหรับนักเรียนชาวเขาในระดับประถมศึกษา ของแสงทอง วรณแสงทอง(2536) โครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดในโครงการพัฒนาดอยตุง ของพงษ์ศักดิ์ สว่างผล (2538)

งานทางด้านภาษาและการสื่อสาร (ST Sve LC) งานที่พูดถึงภาษาตระกูลทิเบต-พม่า และมั่ว-เย้าโดยรวมนั้น ที่สำคัญได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง Kinship in Southeastern Asia ของ Benedict(1941) บทความเรื่อง Classification of the Sino-Tibetan Languages ของ Shafer(1955) Teaching Thai n Hill Tribes School ของ Smalley(1965) หนังสือเรื่อง Proto-Loloish ของ Bradley (1979) นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ ภาคที่ 1 : ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก และตระกูลจีน-ทิเบต ของสุริยา รัตนกุล(1994) สำหรับงานที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ได้แก่วิทยานิพนธ์เรื่อง การรับข่าวสารจากสื่อของชาวไทยภูเขา บ้านห้วยน้ำดัง ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ. เชียงใหม่ ของรุจิรา ปัทมานุช(2539) การพัฒนาการสอนชาวเหตุการณ์และวันสำคัญสำหรับนักเรียนชาวเขา ของอรสินี นาดา(2539) เอกสารเรื่อง รายงานผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การใช้ข้อมูลจากระยะไกลและระบบสารสนเทศ ในการศึกษาเกี่ยวกับชาวเขา ของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ(2535)

งานทางด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม มีปรากฏในงานที่พรรณนาถึงวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของชาวเขาโดยทั่วไป(ST Sve ANGN) และที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่องมีบ้างดังนี้

-งานที่เกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อโดยทั่วไปของชาวเขา (ST Sve ANBL) มักปรากฏอยู่ในงานที่พรรณนาถึงวิถีชีวิตของชาวเขาโดยรวม ที่จัดทำเป็นวิทยานิพนธ์มีอยู่บ้าง เช่น ค่านิยมทางศาสนาของนักเรียนชาวเขาในจังหวัดเชียงราย น่าน และตาก ของรัตนภรณ์ เทียงพิก(2517) Tribal Highways and Byways : A Church Growth Study in North Thailand ของ Hudspith(1969)

-งานที่เกี่ยวกับเครื่องแต่งกายของชาวเขา(ST Sve ANDR) มีปรากฏอยู่โดยทั่วไปในงานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวเขา และในบทความเรื่อง Hilltribe Costumes ของ Williams and Tamon(1986)

-งานที่เกี่ยวกับดนตรีของชาวเขา(ST Sve ANAR) มีน้อยอย่างยิ่ง เนื่องจากขาดนักวิจัยทางด้านนี้ และงานที่มีอยู่ก็เป็นงานระดับกว้าง ไม่ลงลึก เช่น บทความเรื่อง Dance and Music from the Northern Mountains ของ Raikes(1976) รายงานการวิจัยเรื่อง The Music of the Hilltribes in Northern Thailand ของ Oesch(1979)

Akha

อาข่าหรืออีเก้อ

หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร และบทความเกี่ยวกับกลุ่มชนที่พูดภาษาอาข่าหรือ อีเก้อโดยตรงนั้นมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นงานที่วิจัยร่วมกับชาวเขากลุ่มอื่นๆ รหัสที่ผู้วิจัยให้กับงาน วิจัยในกลุ่มนี้ คือ ST Ak

งานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตของชาวอาข่าโดยทั่วไป (ST Ak1 ANG1) ได้แก่ Meet the Akhas ของ Goodman(1996) คู่มือการทำงานกับชาวเขาเผ่าอีเก้อ ของ เตือนใจ ดีเทศน์(2517) ชาวเขาเผ่าอีเก้อ ของโรงเรียนสงครามจิตวิทยา กรมยุทธการทหาร(2518) ฯลฯ

งานเกี่ยวกับข้อมูลและสถิติ(ST Ak1 MS) ที่สำคัญได้แก่ ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย ปี 2538 ของกองส่งเสริมชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ เอกสารนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับประชากรชาวอาข่าที่ใหม่ที่สุด

งานทางด้านนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อม ได้แก่บทความเรื่อง Akha Ethnobotany ของ K. Bragg (1992 -ใน The Highland Heritage)

งานทางด้านประชากรศึกษา(ST Ak1 PP) มีอยู่บ้าง เช่น The Interrelationship between Subsistence Economy and Population Problem : A Study of the Akha Case in Thailand, Chiangmai ของ Pitchayakan(1982)

งานที่เกี่ยวกับลักษณะและเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของอาข่า(ST Ak1 ET) และชาวเขาโดยทั่วไป (ST Sve ET) ในปัจจุบันมีผู้สนใจศึกษามากขึ้น เนื่องจากกระแสความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน และแนวคิด ที่ให้ความสนใจ เห็นค่าวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของกลุ่มชนเล็กๆอันเป็นกลุ่มที่ถูกเอาเปรียบ หรือกำลัง ถูกดูดกลืนทางวัฒนธรรมจากสังคมของคนส่วนใหญ่ที่มีอำนาจมากกว่า งานดังกล่าวได้แก่ Territorial Imperatives : Akha Ethnic Identity and Thailand's National Integration ของ Kammerer(1989 ในหนังสือ Hill Tribes Today) วิทยานิพนธ์เรื่อง Of pride and prejudice : adapting ethnc identity among the Akha of northern Thailand ของ Como(1991)

งานที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมของชาวอาข่า มีอยู่ในงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับชาวอาข่าโดยทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นงานของ Paul Lewis, A.R.Walker, C.A.Kammerer สถาบันวิจัยชาวเขา เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง Gateway to the Akha World : Kinship, Ritual, and Community among Highlanders of Thailand

ของ C.A.Kammerer (1986) บทความเรื่อง Basic Themes in Akha Culture ของ Lewis(1992 ใน The Highland Heritage)

งานที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ การทำมาหากิน การประกอบอาชีพด้านต่างๆ เช่น การเกษตร การค้าขาย (ST Ak1 EC) มีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกษตรกรรม แต่มักอยู่ในงานวิจัยรวมกลุ่มชาวเขา (โปรดดู ST Sve EC)

งานที่เกี่ยวกับการพัฒนา ให้ความช่วยเหลือ หรือเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวอาข่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำมาหากิน การเมืองการปกครอง การสาธารณสุข การคมนาคม และเรื่องอื่นๆ(ST Ak1 HP) จะมีอยู่ในงานวิจัยรวมกลุ่มชาวเขา (โปรดดู ST Sve HP) และที่เกี่ยวกับอาข่าโดยเฉพาะได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อยในการพัฒนาชนบทพื้นที่ราบสูง: ศึกษากรณีการมีส่วนร่วม ของชาวเขาเผ่าอีเก้อในโครงการพัฒนา ดอยตุง ของ สมชาย ชัยลี (2538) รายงานการวิจัย เรื่อง การประเมินผลกระทบของโครงการพัฒนา ดอยตุงที่มีต่อชาวเขา: ศึกษาเฉพาะกรณีชาวเขา เผ่าอีเก้อและมูเซอ ของ จาตุรงค์ ภูมิรินทร์ (2535) ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ ประจำหมู่บ้าน กรณีศึกษาเผ่าอีเก้อและเผ่ากะเหรี่ยง ของอุไรวรรณ แสงศรี และสารณีย์ ไทยานันท์ (2539) บทความเรื่อง แนวทางพัฒนาชุมชนชาวเขาเผ่าอีเก้อ : ศึกษาเฉพาะกรณี ของพินิจ พิษยกุล (2526)

งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาของชาวอาข่า (ST Ak1 ED) มีอยู่บ้าง เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่ส่งผลต่อการใช้ยาเสพติดของชาวอาข่า ของ วันทนีย์ จันทรเอี่ยม (2536) รายงานการวิจัยเรื่อง Introduction of Formal Education towards the Hill Tribe in Thailand : The Case Study of the Akha ของ M.Shibuya (1995)

งานทางด้านสาธารณสุข (ST Ak1 HL) มีไม่มากนัก เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง ปัจจัยเชิง โครงสร้างสังคมสิ่งแวดล้อม และปัจจัยระดับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวีจากการมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนชายชาวเขาเผ่าอีเก้อ ของเฉลิมชัย ปัญญาดี(2538) งานวิจัยเรื่อง คำสนทนาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ภาษาไทย-อีเก้อ พร้อมทั้งปทานุกรม รวบรวมคำศัพท์ เกี่ยวกับ สุขภาพอนามัย ของสุริยา รัตนกุล และพิกุลทอง รุจิราภา(2520)

งานทางด้านภาษา(ST Sve LC) ส่วนใหญ่เป็นงานของ P. Lewis เช่น Akha-English Dictionary (1968)

งานที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่วิทยานิพนธ์เรื่อง เงื่อนไขทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเขาเผ่าอีเก้อ: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านแสนเจริญใหม่ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ของ เวชชวุฒิ บุญชูวิทย์ (2532)

งานทางด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม มีปรากฏในงานที่พรรณนาถึงวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของชาวเขาโดยทั่วไป(ST Sve ANGN) และที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่องมีบ้างดังนี้

-งานที่เกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อของชาวอาข่า (ST Ak1 ANBL) เช่น บทความเรื่อง Customs and Christian Conversion among Akha Highlanders of Burma and Thailand ของ Kammerer(1990)

ลาหู่หรือมุเซอ

งานวิจัย หนังสือ วิทยานิพนธ์ เอกสาร และบทความเกี่ยวกับกลุ่มชนที่พูดภาษาลาหู่หรือมุเซอนั้น มีพอประมาณ ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยร่วมกับชาวเขากลุ่มอื่นๆ รหัสที่ผู้วิจัยให้กับงานวิจัยในกลุ่มนี้ คือ ST Lh

งานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตของชาวลาหู่โดยทั่วไป (ST Lh1 ANGN) ได้แก่ หนังสือเรื่อง ชาวเขาเผ่ามุเซอ ของ โรงเรียนสงครามจิตวิทยา กรมยุทธการทหาร(2518) ชาวเขาเผ่ามุเซอ ของ สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด(2520) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวเขาเผ่ามุเซอ ของศุภชัย สถิรศิลป์ (2527) คนบนดอยมุเซอ ของ สมัย สุทธิธรรม (2530) บทความเรื่อง ชนเผ่าละหู่ หรือมุเซอในประเทศไทย ของ ศุภชัย สถิรศิลป์ (2526)

งานเกี่ยวกับข้อมูลและสถิติ(ST Lh1 MS) : ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรชาวลาหู่ที่ใหม่ที่สุด ได้แก่ ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย ปี 2538 ของกองส่งเสริมชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์

งานทางด้านนิเวศวิทยา สภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ (ST Lh EG) ได้แก่ รายงานการวิจัยเรื่อง การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก: ศึกษากรณีชาวเขาเผ่ามุเซอ ของ วันชัย พุกกะศรี และ สนิท วงศ์ประเสริฐ (2531)

งานที่เกี่ยวกับลักษณะและเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวลาหู่ (ST Lh ET) ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง มุเซอดำมุเซอเหลือง : การรักษาเอกลักษณ์ และพรมแดนชาติพันธุ์ในบริบทของการพัฒนา ที่บ้านนาหลา อำเภอแม่สรวย จ.เชียงราย ของ อธิธา สุนทรโทย (1995)

งานที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม การเมืองการปกครอง และปัญหาทางสังคมของลาหู่ (ST Lh SS) ได้แก่ รายงานการวิจัยเรื่อง ความรู้เบื้องต้นและการกำหนดพฤติกรรมทางสังคมของชาวเขาเผ่ามุเซอ ของ สนิท วงศ์ประเสริฐ (2519) วัฒนธรรมชุมชนกับการแก้ไขปัญหาการค้าประเวณีของหญิงชาวเขา เผ่ามุเซอ: กรณีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดการค้าประเวณีกับวัฒนธรรมชุมชนและการแก้ไขปัญหา ของสารภี คีลา (2538) ทักษะที่มีต่อเฮโรอีน โสเภณี และแนวทางการฟื้นฟูจริยธรรม ศึกษากรณีชาวมุเซอ ของ สนิท วงศ์ประเสริฐ (2537)

งานที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ การทำมาหากิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกษตรกรรม (ST Lh EC) ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง Lahu Agriculture and Society ของ Sanit Wongsprasert (1974)

งานที่เกี่ยวกับการพัฒนา ให้ความช่วยเหลือ หรือเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขา (ST Lh PP) ได้แก่ รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินผลกระทบของโครงการพัฒนาโดยต่งที่มีต่อชาวเขา: ศึกษาเฉพาะกรณีชาวเขาเผ่าอีเก้อและมุเซอ ของ จาตุรงค์ ภูมิรินทร์ (2535)

งานทางด้านภาษา (ST Lh LC) ที่สำคัญได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง The Phonological Description of Lahu Nyi Language Spoken in Chayi Village, Patung Sub-district, Mae Chan District, Chiangrai Province ของ Solot Sirisai (1986) คำลักษณะนามในภาษาล่าหู่(มุเซอดำ) : การวิเคราะห์ตามแนววรรคศาสตร์ของ ครุฑทิพย์ สถิรศิลป์(2529) รายงานการวิจัยเรื่อง ระบบสรรพนามบุรุษที่ 2 ในภาษามุเซอเดเล ของ ปิยะณัฐ ด่านวิวัฒน์ (2536)

งานทางด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม มีปรากฏในงานที่พรรณนาถึงวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของชาวลาหู่โดยทั่วไป(ST Lh ANGN) และที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่องมีบ้างดังนี้

-งานที่เกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อ ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง คริสตศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวมูเซอแดง : การศึกษา เปรียบเทียบเฉพาะกรณีระหว่างหมู่บ้านยาปาแทนกับหมู่บ้านแสนคำสือ ในกิ่งอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ของ พิมุข ชาญธนะวัฒน์ (2537) งานวิจัยเรื่อง ความเชื่อด้านศาสนาของมูเซอแดง ของ พรพิมล ตรีโชติ (2529)

Lisu

ลีสอ

ชาวลีสอเรียกตนเองว่า ลี-ซฟู [li-sfu] แต่ชนกลุ่มอื่นเรียกชาวลีสอต่างๆกันไป เช่นเรียกว่า ลีสอ(Lisaw), แซลีสอ (Khae Lisaw), เลอเซอ(Leurseur), เยยิน(Yawyin), Liso, Lishu, ฯลฯ (Lebar and others 1964:27, A.Y. Dessaint 1980:326)

ภาษาลีสออยู่ในกลุ่มเดียวกับภาษาลาหู่(มูเซอ)และอาข่า(อีเกอ) ซึ่งกลุ่มนี้รวมเรียกว่า โลโล (Loloish) ภาษากลุ่มโลโล มีความสัมพันธ์กับกลุ่มภาษาพม่า (Burmish) จึงรวมเป็นกลุ่มใหญ่ขึ้น เรียกว่า กลุ่มพม่า-โลโล (Burmese-Lolo) และกลุ่มภาษาพม่า-โลโลมีความสัมพันธ์กับกลุ่มภาษาทิเบต (Tibetan) จึงรวมกันเข้าเป็นตระกูลภาษาใหญ่ทิเบต-พม่า (Tibeto-Burman) อีกทีหนึ่ง นอกจากนี้ นักภาษาศาสตร์ส่วนหนึ่งมีความเห็นว่าตระกูลภาษาใหญ่ทิเบต-พม่ามีความสัมพันธ์กับตระกูลภาษาใหญ่จีน (Sinitic) จึงรวมกันเข้าเป็นตระกูลภาษาใหญ่มากที่เรียกว่า จีน-ทิเบต (Sino-Tibetan) ด้วย

จำนวนประชากร จากการสำรวจข้อมูลของกองสงเคราะห์ชาวเขาในปี พ.ศ.2538 (ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย ปี 2538 หน้า 28-29) ทราบว่ามีชาวลีสอในประเทศไทยรวม 31,463 คน กระจายกันอยู่ใน 10 จังหวัด เรียงลำดับตามความหนาแน่นคือ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร ลำปาง สุโขทัย พะเยา และแพร่ สำหรับประเทศจีน จากเอกสารของสถาบันศึกษาวิจัยชนกลุ่มน้อยของจีน ซึ่งตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2525 พบว่ามีชาวลีสออยู่ในมณฑลยูนนานประมาณ 466,000 คน

จากการสำรวจและศึกษางานเขียนและงานวิจัยชิ้นสำคัญเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ลีสอ พบว่ามีจำนวนไม่มากนัก ผู้เขียนส่วนใหญ่มักศึกษาเรื่องของชาวเขาโดยรวม อย่างไรก็ตาม มีบรรณานุกรมเกี่ยวกับกลุ่มชนนี้ เช่น A.Y.Dessaint (1971) เขียน Lisu Annotated Bibliography ซึ่งเป็นบรรณานุกรมที่มีบรรณนิทัศน์อยู่ด้วย ส่วนเนื้อหาอื่นๆ มีงานที่น่าสนใจหลายชิ้นดังนี้

เรื่องประวัติความเป็นมา ถิ่นกำเนิดเดิม การอพยพเคลื่อนย้าย และการกระจายตัวของชาวลีสอ มีงานของ A.Y.Dessaint(1971) Bacot(1913) Enriquez(1924) George(1915) Hertz(1912) Ward (1918,1923b) Lewis(1970) วันช(2505) เตือนใจ(2518) Rose and Coggin Brown(1911) Scott and Hardiman(1900) Metford(1935) Davies(1909) และ Young(1961)

เรื่องจำนวนประชากร มีรายงานสถิติประชากรลีสอเป็นระยะๆ แต่ผลงานล่าสุดคือ ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย ปี 2538 เป็นการสำรวจข้อมูลของกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์

เรื่องที่ทำให้ความรู้ด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรมของลื้ออ มีงานหลายชิ้นที่ทำให้ความรู้โดยทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์นี้ เช่น Enriquez(1921) Fraser(1922) เตือนใจ(2527) สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด (2520) ลักษณะ(2539); งานที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการนับถือผีของลื้ออ ได้แก่งานของ Durrenberger(1975, 1976, 1977, 1979, 1989) ประเสริฐ(2515, 2529) และลักษณะ (2532, 2537)

เรื่องที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของลื้ออ ได้แก่งานของ A.Y. Dessaint (1972) Durrenberger(1976, 1983) นอกจากนี้ยังพบได้ในงานวิจัยรวมเผ่าซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับเกษตรกรรม และการพัฒนาชุมชนในพื้นที่สูง

เรื่องเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน การใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งแวดล้อม ปรากฏในงานของ A.Y. Dessaint (1973) มนัส(2525, 2527)

เรื่องลักษณะเฉพาะทางชาติพันธุ์ของลื้ออ มีงานของ Prasert(1989) และ Conrad(1989)

เรื่องสุขภาพอนามัยและการรักษาโรค มีงานของ Durrenberger(1971, 1979) Charas(1978)

เรื่องภาษาลื้ออมีงานของ Roop(1970) Hope(1972) Lakana(1982, 1994) Bradley(1994)

เรื่องระบบเครือญาติ โครงสร้างทางสังคม ลักษณะการปกครอง มีงานของ Durrenberger(1976, 1983) Conrad(1987) ปิยนารถ(1989) ประเสริฐ(2537) และพบในงานที่ทำให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มชนนี้ เช่น Young (1961) Lebar(1964) เตือนใจ(2527) สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด(2520) ฯลฯ และพบได้ในหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และประเพณีพิธีกรรมของ ชาวลื้ออ เพราะบทบาทของผู้นำในสังคมลื้ออเกี่ยวข้องกับความเชื่อและพิธีกรรม เช่นเดียวกับชนในสังคมอื่น

Karen

กะเหรี่ยง

กะเหรี่ยงในประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 353,110 คน หรือร้อยละ 41.38 ของประชากรกลุ่มชาวเขาทั้งหมด (ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย ปี 2538 กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์) กะเหรี่ยงแบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม ที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดคือ กะเหรี่ยงสะกอ ที่น้อยลงมาได้แก่ กะเหรี่ยงโป บเว กะยาห์ ปาดอง และตองสุ

งานวิจัย หนังสือ วิทยานิพนธ์ เอกสาร และบทความเกี่ยวกับกลุ่มชนที่พูดภาษากะเหรี่ยงมีมากกว่าชาวเขากลุ่มใดๆ เนื่องจากกะเหรี่ยงมีประชากรมาก รหัสที่ผู้วิจัยให้กับงานวิจัยในกลุ่มนี้ คือ ST Kr

งานที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตของชาวกะเหรี่ยงโดยทั่วไป (ST Kr1 ANGN) ได้แก่ หนังสือเรื่อง ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ของสำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ (2519) ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงของโรงเรียนสงครามจิตวิทยา กรมยุทธการทหาร (2518) บทความเรื่อง "The Karen People : An Introduction", Farmers in the Hills : Upland Peoples of North Thailand โดย Rashid and Walker (1975) สำหรับเรื่องของกะเหรี่ยงสะกอ (ST Kr2 ANGN) มีหนังสือที่ให้ทั้งภาพและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มชนนี้ ได้แก่หนังสือ สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : กะเหรี่ยงสะกอ ของสุริยา รัตนกุล และสมทรง บุรุษพัฒน์ (2538) เรื่องของกะเหรี่ยงโป (ST Kr3 ANGN) มีรายงานการวิจัย The Pwo Karen of Northern Thailand ของ P.

Hinton(1969) มีหนังสือเรื่อง Pwo Karen at the Edge of Mountain and Plain ของ J.W. Hamilton เรื่องเกี่ยวกับกะยา(Kayah) (ST Kr5 ANG) มีบทความเรื่อง คะยา คะเรียนนี และยางแดง ซึ่งมงคล จันท์ บำรุงแปลจาก The Kayah, Karenni and Yang Daeng ของ J.M. Rastorfer เรื่องเกี่ยวกับปาดอง (ST Kr6 ANG) มีบทความของสมทรง บุรุษพัฒน์(2532) เรื่อง ปาดอง : กะเหรี่ยงคอยาว

งานเกี่ยวกับข้อมูลและสถิติ (ST Kr1 MS) : ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรกะเหรี่ยงที่ใหม่ที่สุด ได้แก่ ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย ปี 2538 ของกองส่งเสริมชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์

งานทางด้านนิเวศวิทยา สภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวกับกะเหรี่ยง (ST Kr1 EG) ได้แก่ บทความของ Bruneau(1967) Village Karen du Nord-Ouest de la Thaïlande : Etude Géographique (หมู่บ้านกะเหรี่ยงทางตะวันตกเฉียงเหนือของไทย : การศึกษาด้านภูมิศาสตร์) รายงานการวิจัยเรื่อง Environmental "Adaptation" among Upland Peoples of Northern Thailand : A Karen/Hmong (Meo) Case Study ของ Mischung(1986) พัฒนคติของเกษตรกรต่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ บนที่สูงในบริเวณโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ของ สันธิ์ สโรบล (2531) วิทยานิพนธ์เรื่อง พฤษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงในเชียงใหม่ ของปิยวรรณ วินิจชัยนันท์ (2538) บทความเรื่อง กะเหรี่ยง : ชีวิต จารีตประเพณี สิ่งแวดล้อม ของจันทบูรณ์ สุทธิ (2538)

งานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน และการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวกะเหรี่ยง (ST Kr1 MI) ได้แก่ บทความเรื่อง Population Dynamics and Dispersal Trends among the Karen of Northern Thailand ของ Hinton (1971) ตำนานการอพยพของกะเหรี่ยงในเขตจังหวัดอุทัยธานีและใกล้เคียง ของ สมเกียรติ จำลอง (2528)

งานทางด้านประชากรศึกษามีอยู่บ้าง เช่น บทความเรื่องPopulation Dynamics and Dispersal Trends among the Karen of Northern Thailand ของ Hinton (1971) วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษานโยบายต่อการมีบุตรของสตรีชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดเชียงใหม่ ของ สมภาพ มณีเวช (2533) หนังสือเรื่อง Hill Tribe Health and Family Planning : Result of a Survey of Hmong (Meo) and Karen Households in Northern Thailand ของPeerasit Kamnuansilpa, P.Kunstadter and N. Auamkul (1987)

งานที่เกี่ยวกับลักษณะและเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยง (ST Kr1 ET) มีมากพอสมควร เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของผู้คนในโลกประชาธิปไตย ที่นับวันจะให้ความสำคัญต่อเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนเล็กๆที่กำลังถูกดูดกลืนทางวัฒนธรรมโดยคนส่วนใหญ่ที่มีอำนาจมากกว่า งานเหล่านี้ได้แก่บทความต่างๆในหนังสือ Ethnic Adaptation and Identity : The Karen on the Thai Frontier with Burma (Keyes ed., 1979) เช่นบทความของ P. Hinton เรื่อง The Karen, Millennialism, and the Politics of Accommodation to Lowland States บทความของ Renard(1986) เรื่อง The Intergration of Karens in Northern Thai Political Life During the Nineteenth Century บทความของ P.Kunstadter (1979) เรื่องEthnic Group, Category, and Identity : Karen in Northern Thailand บทความของ F.K. Lehman เรื่อง Who Are the Karen, and If So, Why? Karen Ethnohistory and Formal Theory fo

Ethnicity นอกจากนี้มีวิทยานิพนธ์เรื่อง The Burmanization of the Karen People : A Study in Racial Adaptability ของ J.L. Lewis (1924) วิทยานิพนธ์เรื่อง The Intergration of the Karen peoples of Burma and Thailand into their Respective National Cultures : A Study in the Dynamics of Culture Contact ของ Truxton (1958) บทความเรื่อง Do the Karen really exist? ของ P. Hinton(1974) สำหรับกะเหรี่ยงสะกอมีบทความเรื่อง Ethnic identity and sociocultural change among Sgaw Karen in northern Thailand ของ Iijima shigeru(1980)

งานที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม และการเมืองการปกครองของชาวกะเหรี่ยง (ST Kr1 SS) ปรากฏอยู่ในงานที่พรรณนาถึงสังคมชาวเขาโดยรวมเป็นส่วนใหญ่ แต่ที่กล่าวถึงกะเหรี่ยงโดยเฉพาะ ได้แก่ บทความเรื่อง บทบาทและสถานภาพสตรีของสังคมกะเหรี่ยง ของ สมภพ ลาขโรจน์ (2532) ที่เกี่ยวกับกะเหรี่ยงโป (ST Kr3 SS) ได้แก่งานวิจัยเรื่อง Ban Hong : Social Structure and Economy of a Pwo Karen Village, Northern Thailand ของ J.W. Hamilton(1965) บทความเรื่อง ภาวะผู้นำของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนระดับหมู่บ้านของกะเหรี่ยงโป ของสมภพ ลาขโรจน์ (2533)

งานที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ และการทำมาหากิน (ST Kr EC) มีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกษตรกรรม เช่นวิทยานิพนธ์เรื่อง Karen Subsistence : The Limits of Swidden Economy in North Thailand ของ P. Hinton (1975) เรื่อง บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อการยอมรับนวัตกรรมในการทำนาคของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเชียงใหม่ ของชัยฤกษ์ ไตลังคะ (2526) บทความเรื่อง Subsistence Agricultural Economics of Lua and Karen Hill Farmers of Mae Sariang District, Northwestern Thailand ของ P.Kunstadter เรื่อง Karen Swiddening Techniques ของ Rashid(1975) เรื่อง Opium and the Karen : A Study of Indebtedness in Northern Thailand ของ P.T.Cohen(1984) เรื่อง The Significance of Wet Rice Cultivation for Swidden Cultivators : The Case of the Karens ของ Shigeru Iijima (1985)

งานที่เกี่ยวกับการพัฒนา ให้ความช่วยเหลือ หรือเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่อยู่รวมกับชาวเขากลุ่มอื่น ที่กล่าวถึงโดยเฉพาะ เช่น รายงานการวิจัยเรื่อง ศูนย์ส่งเสริมเศรษฐกิจประจำหมู่บ้าน กรณีศึกษาเผ่าอึ้อก้อและเผ่ากะเหรี่ยง ของ อุไรวรรณ แสงศรี และสารณีย์ ไทยนันทน์ (2539) บทความเรื่อง Caring for the Karen : Student Volunteers out in the Field ของ Sanit Chittsunanda (1971)

งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาของชาวกะเหรี่ยง (ST Kr ED) เช่น วิทยานิพนธ์เรื่องการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนคำที่มีพยัญชนะ น ง ด ม ก บ เป็นตัวสะกดสำหรับนักเรียนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของ ทิพวรรณ นามแก้ว (2535) หนังสือ Pwo Karen Language Lessons ของ J.A. Morris(1975) บทความเรื่องThree Pwo Karen scripts : a study of alphabet formations ของ Theodore Stern (1968)

งานทางด้านสาธารณสุข (ST Kr HL) มีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง Karen Medicine ของ Somphob Larchrojna (1975) รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมทางด้านสาธารณสุขมูลฐาน : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชาวไทยยางและชาวไทยพื้นเมือง จังหวัดลำพูน ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2529)

วิทยานิพนธ์เรื่อง พฤติกรรมการใช้ยาและยาเสพติดของชาวบ้าน ห้วยน้ำดัง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่: สาเหตุการเสพยาของผู้ติดฝิ่นและเฮโรอีน

ที่ได้รับการนำบัตรรักษาในปี 2533 ของรัตนา สุกุมลจันทร์ (2534) บทความเรื่อง ข้าว..มอลาเรีย วิกฤตกรรมของคนปากกะญอ ของโสฬส ศิริไสย์ (2536)

งานทางด้านมานุษยวิทยาโภชนาการ (ST Kr NT) ได้แก่ หนังสือเรื่องอาหารแสลงโรคและบริโภคนิสัยของชาวกะเหรี่ยงสะกอ ของสุริยา รัตนกุล และลักขณา ดาวรรตหงษ์ (2531)

งานทางด้านภาษาและการสื่อสาร (ST Kr LC) มีเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญได้แก่ บทความเรื่อง Restitution du karen commun ของ Haudricourt(1942) วิทยานิพนธ์เรื่อง The Karen Language : Descriptive and Comparative Studies ของ R.B. Jones, Jr.(1958) หนังสือเรื่อง Karen Linguistic Studies Deocription, Comparison, and Texts ของ R.B. Jones, Jr.(1961) บทความเรื่อง Les langues karen et les langues miao-yao ของ Haudricourt(1971) วิทยานิพนธ์เรื่อง The phonology of the Karen language in Suanphung District, Ambhur Chombung, Rajburi ของ Wirawat Samranchit (1972) วิทยานิพนธ์เรื่อง The phonology of Sgaw Karen with Comparisons to Thai ของ Puttachart Dhananjayanond(1983) วิทยานิพนธ์เรื่อง Language shift and maintenance in a Sgaw-Karen ของ Yawalak Yim-on(1984) และมีผลงานวิจัยจำนวนมากของสุริยา รัตนกุล เกี่ยวกับภาษากะเหรี่ยงสะกอทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช่น พจนานุกรมภาษาไทย-กะเหรี่ยงสะกอ (2529) บทความเรื่อง Numeral Classifiers in Sgaw Karen(1996) Sgaw Karen Color Categories (1978) สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษากะเหรี่ยงไป เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง A description of Pho Karen : a Tibeto-Burman language ของ Chutima Keawsilpa(1982) หนังสือ Pwo Karen dictionary (Dialects of Omkoi-Chiangmai and Mae Sarieng-Mae Hongson) ของ J.A. Morris and Lilgestranm(1981) บทความเรื่อง Phlong (Pwo Karen of Hot district, Chiang Mai) ของ Cooke and Morris(1976)

งานที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ได้แก่บทความเรื่อง Effects of the Thai Market on Karen Life ของ J. W. Hamilton(1963) Kinship, Bazaar, Market : The Karen Development of a Dual Economy as an Aspect of Modernization ของ J . W. Hamilton(1965) Cultural Change among the Hill Karens in Northern Thailand ของ Iijima (1965)

งานทางด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม มีปรากฏในงานที่พรรณนาถึงวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของชาวเขาโดยทั่วไป(ST Sve ANGN) และที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่องมีบ้างดังนี้

-งานที่เกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อของชาวกะเหรี่ยง (ST Kr ANBL) นับว่ามีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นพิธีกรรมต่างๆ เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง Demonology among the Karens ของ Tongkham Song Saeng (1964) บทความเรื่อง ความเชื่อเกี่ยวกับ ผี ขวัญ และวิญญาณของกะเหรี่ยง ของสมภพ ลาขโรจน์ (2523) พิธีเรียกขวัญของชาวกะเหรี่ยง ของไพโรจน์ เสริมนา (2523) รายงานการวิจัยเรื่อง Religion in a Cgau (Sgaw) Karen Village of Western Upland Chiang Mai Province, Northwest Thailand ของ Mischung(1980) The Karen World : The Cosmological and Ritual Belief System of the Sgaw

Karen in Northwestern Chiang Mai Province ของ Yoshimatsu (1989) สำหรับกะเหรี่ยงโป ได้แก่บทความ ความเรื่อง Elements of Pwo Karen Buddhism ของ Andersen(1978) Pwo Karen, Spirits and Souls ของ Somphob Larchrojna(1983)

-งานที่เกี่ยวกับเครื่องแต่งกายของชาวกะเหรี่ยง (ST Kr ANDR) ได้แก่ บทความเรื่อง The Dress of the Pwo Karen of North Thailand ของ Hinton(1974) เสื้อผ้าชาวกะเหรี่ยง ของ สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง(2537) รายงานการวิจัยเรื่อง Pwo Karen Costumes ของ Somphob Larchrojna (1981)

-งานที่เกี่ยวกับดนตรีของชาวกะเหรี่ยง (ST Kr ANAR) มีอยู่บ้าง ได้แก่ บทความเรื่องเพลงกะเหรี่ยง ของสุริยา รัตนกุล(2524 และ 2539) The Use of Karen Bronze Drums in the Royal Courts and Buddhist Temples of Burma and Thailand : A Continuing Mon Tradition? ของ R.M. Cooler (1986) "I pluck my harp" : musical acculturation among the Karen of western Thailand ของ Stern and Stern(1971)

-งานที่เกี่ยวกับตำนาน นิทานพื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยง(ST Kr1 ANFR) มีอยู่บ้าง ได้แก่ บทความเรื่อง A Prolegomena on Traditional Wisdom in Karen Folklore ของ Suriya Ratanakul (1984) Karen Folklore, I-The Legend of twa-Me-Pa ของ Gilmore David (Rev.) (1911) Karen Folklore, II-The Fall of Man ของ Gilmore David (Rev.) (1911) Myths and Legends of the Lawa and Karen in Northwestern Thailand ของ Obayashi (1964) The Karens First Out of the Gourd" the Bangkok World ของ Preecha Chaturaphand (1971) วิทยานิพนธ์เรื่อง An Analysis of Cohesion in Sgaw Karen Folk Narratives ของ Katsura(1993)

Hmong / Meo / Miao

ม้งหรือแม้ว

ภาษาม้ง ปัจจุบันได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกับภาษาเมี่ยนหรือเย้า แยกออกมาจากกลุ่มโลโล(อาข่า ลาหู่ ลีซู) และกะเหรี่ยง

ม้งในประเทศไทยมีประชากรทั้งหมด 111,677 คน (ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย ปี 2538 ของกองส่งเสริมชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์) นับเป็นชาวเขาที่มีจำนวนมากเป็นที่ 2 รองจากกะเหรี่ยง ชาวม้ง แบ่งออกเป็นหลายกลุ่มตามภาษาและลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมคือ ม้งขาว(Hmw) ม้งเขียว(Hmg) ม้งดำ (Hmb) ม้งลาย(Hml) ชาวม้งเหล่านี้อาศัยอยู่ใน 13 จังหวัดคือ กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง สุโขทัย พะเยา ตาก น่าน พิษณุโลก เพชรบูรณ์ และแพร่

งานวิจัย หนังสือ วิทยานิพนธ์ เอกสาร และบทความเกี่ยวกับกลุ่มชนที่พูดภาษาม้งหรือแม้วในประเทศไทยนั้นมีพอประมาณ ส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยร่วมกับชาวเขากลุ่มอื่นๆ รหัสที่ผู้วิจัยให้กับงานวิจัยในกลุ่มนี้ คือ ST Hm

งานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตของชาวม้งโดยทั่วไป (ST Hm1 ANG) ได้แก่ หนังสือเรื่อง แม้ว ของ สนิท เงินยวง(2512) ชาวเขาเผ่าม้ง ของโรงเรียนสงครามจิตวิทยา กรมยุทธการทหาร (2518) ชาวเขาเผ่าม้ง ของ

สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด (2520) คนบนดอย ม้งหรือเผ่า ของ สมัย สุทธิธรรม(2530) เอกสารเรื่อง ชาวเขาเผ่าม้ง ของ สุพินิจ เกษมณี(2522) ฯลฯ

งานเกี่ยวกับข้อมูลและสถิติ(ST Hm 1 MS) ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรชาวม้งที่ใหม่ที่สุด ได้แก่ ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย ปี 2538 ของกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์

งานทางด้านนิเวศวิทยา สภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ที่เกี่ยวกับชาวม้งโดยตรงมีน้อยมาก เช่น รายงานการวิจัยเรื่อง Environmental "Adaptation" among Upland Peoples of Northern Thailand : A Karen/Hmong (Meo) Case Study ของ Mischung(1986)

งานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน และการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวม้ง (ST Hm1 MI) เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง ปัญหาในการอพยพชาวเขาลงสู่พื้นที่ราบ: กรณีศึกษาเผ่าม้ง อำเภอปาง จังหวัดพะเยา ของ สมจิต สัจสัญญา วุฒิ (2537)

งานทางด้านประชากรศึกษามีอยู่บ้าง ไม่มากนัก เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนบุตรในอุดมคติของชาวเขาเผ่าม้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดน่าน ของ ประสิทธิ์ ฤทธิ์เนติกุล(2531) วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาค่านิยมต่อการมีบุตรของสตรีชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดเชียงใหม่ ของ สมภาพ มณีเวช (2533)

งานที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม และการเมืองการปกครองของชาวม้งมีมากพอสมควร แต่ส่วนใหญ่อยู่ร่วมกับชาวเขากลุ่มอื่นๆ ที่เฉพาะเจาะจงได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการยอมรับวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจสังคม ของชาวม้งที่ตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ราบกับบนภูเขา ในกิ่งอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ของ อติศร ภูสาระ(2536) เอกสารเรื่อง การทำสำมะโนปัญหาชุมชนกลุ่มบ้านมั่ว ชุนกลาง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ของ สุพินิจ เกษมณี (2525) รายงานการศึกษาสังคมชาวเขาเผ่ามั่วชาว หมู่บ้านขุนวาง ตำบลแม่วิน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ของ สุพินิจ เกษมณี(2522) วิทยานิพนธ์เรื่อง พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง: กรณีศึกษาเฉพาะอำเภอฮอด จ.เชียงใหม่ ของสมหมาย ประทุมวงศ์ (2537) รายงานการวิจัยเรื่อง The Cultural Change and the Structures of Social Organisation of the Hmong of Thailand ของ Culas(1994)

งานที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ การทำมาหากิน การประกอบอาชีพด้านต่างๆ มักอยู่ร่วมกับชาวเขากลุ่มอื่นๆ ที่มุ่งเฉพาะกลุ่มม้งมีไม่มากนัก เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบการเกษตรกรรมผสมผสานบนที่สูงของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านช่างเคียน-ดอยปู่ จังหวัดเชียงใหม่ ของ สิริก ฤทธิ์เนติกุล (2538)

งานที่เกี่ยวกับการพัฒนา ให้ความช่วยเหลือ หรือเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวม้ง (ST Hm HP) มีอยู่บ้าง เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง ความพึงพอใจของเกษตรกรชาวไทยภูเขาเผ่าม้งที่มีต่อการดำเนินงานของโครงการพัฒนาเฉพาะพื้นที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ของ เจษฎา มิ่งฉาย (2537)

งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาของชาวม้ง (ST Hm ED) เช่น วิทยานิพนธ์เรื่องการศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกซ่อมเสริม นักเรียนชาวเขาเผ่ามั่วชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีปัญหาด้านการอ่านออกเสียงตัวสะกดไม่ชัดเจน ของ อัญชัญ อินคำ (2536)

งานทางด้านสาธารณสุข (ST Hm HL) มีอยู่ค่อนข้างมาก เช่น วิทยานิพนธ์เรื่องพฤติกรรมการรักษาเยียวตาตนเองด้วยฝืน ของชาวม้งที่เจ็บป่วย: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนม้งแห่งหนึ่งในจังหวัดเพชรบูรณ์ ของ พัทธวินทร์ สิริสุนทร(2531) ประสิทธิภาพของการสอนเรื่องการคุมกำเนิด แก่ชาวเขาเผ่าม้งโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกับการสอนโดยผ่านผู้อาวุโสชายชาวเขาเผ่าม้ง ในอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ของ อาภาพร เมษะมาน(2535) รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาระดับความต้องการและสุขภาพจิตของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งกับชาวไทยชนบทในจังหวัดเชียงใหม่ ของ พิศมัย วิบูลย์สวัสดิ์ (2535) รายงานการวิจัยเรื่อง การสำรวจคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวเขาเผ่าม้งในประเทศไทย ของ กาญจนา ประชาพิพัฒน์. และคนอื่นๆ (2538) วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษามาตรการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนชาวเขา: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลชี้เหล็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ของ นพดล คักดีเจริญชัยกุล (2538) หนังสือเรื่อง Hill Tribe Health and Family Planning : Result of a Survey of Hmong (Meo) and Karen Households in Northern Thailand ของ P.Kamnuansilpa, P.Kunstadter and N.Auamkul (1987)

งานทางด้านภาษาและการสื่อสาร (ST Hm LC) มีอยู่ค่อนข้างมาก ที่สำคัญได้แก่ งานของสุริยา รัตนกุล ที่ทำงานวิจัยเกี่ยวกับม้งขาว คือ 2514 : การศึกษาภาษาหม้งและเ้าที่เกื้อกูลต่อการ ศึกษาเรื่องระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทย, 2515 : พจนานุกรมไทย-ม้ง(เผ่าขาว), 1986(2529) : A Study of Compound Nouns in Lawa, White Meo and Sgaw Karen นอกจากนี้มีหนังสือเรื่อง A Myth Become Reality. History and Development of the Miao Written Language. Vol.1 and 2 ของ J. Enwall(1995) และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร คือรายงานการวิจัยเรื่อง สภาพสังคมเศรษฐกิจและพฤติกรรมการสื่อสารของชาวเขาเผ่าเ้า ม้ง และถิ่นในจังหวัด น่าน: ข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม ของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปราม าสเสพติด (2526)

งานที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีอยู่บ้าง เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง การยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเขาเผ่าม้งในชุมชน พันธ์ราบ: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยมะนาว ถึงอำเภอแม่วง จังหวัดเชียงใหม่ ของภาวนา ก้อนกลีบ(2536)

งานทางด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม มีปรากฏในงานที่พรรณนาถึงวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของชาวเขาโดยทั่วไป(ST Sve ANGN) และที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่องมีบ้างดังนี้

-งานที่เกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อของชาวม้ง (ST Hm ANBL) เช่น บทความของซูพินิจ เกษมณี (2526) เรื่อง ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างบ้านเรือนของชาวเขาเผ่าเผ่าขาว

Yao หรือ Mien

เ้าหรือเมี่ยน

ภาษาเ้าหรือเมี่ยนจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับม้ง เรียกว่ากลุ่ม Hmong-Yao ประชากรเ้าในประเทศไทยมีทั้งหมด 41,697 คน อาศัยอยู่ใน 3 จังหวัดคือ เชียงราย พะเยา และน่าน (ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย ปี 2538 ของกองส่งเสริมชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์) รหัสที่ผู้วิจัยให้กับงานวิจัยในกลุ่มนี้ คือ ST Yao

จากการสำรวจและศึกษางานเขียนและงานวิจัยชิ้นสำคัญเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์เย้า พบว่ามีจำนวนไม่มากนัก ผู้เขียนส่วนใหญ่มักศึกษาเรื่องของชาวเขาโดยรวม อย่างไรก็ตาม มีงานที่น่าสนใจหลายชิ้นดังนี้

งานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตของชาวเย้าโดยทั่วไป (ST Yao ANGN) ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง Etude ethnographique du groupe ethnique yao en Thaïlande du nord ของ Chob Kacha-Ananda (1976) ชาวเขาเผ่าเย้า ของ โรงเรียนสงครามจิตวิทยา กรมยุทธการทหาร(2518) ชาวเขาเผ่าเย้า ของ สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด(2520) เอกสารเรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวเขาเผ่าเย้า ของ ชอบ คชอนันต์ (2513) Thailand Yao ในหนังสือของ Lebar, Hickey and Musgrave (eds.) (1964) หนังสือของสมัย สุทธิธรรม (2530) เรื่องคนบนดอยเย้า

งานเกี่ยวกับข้อมูลและสถิติ(ST Yao MS) ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรชาวเย้าที่ใหม่ที่สุด ได้แก่ ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย ปี 2538 ของกองส่งเสริมชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์

งานทางด้านนิเวศวิทยา สภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ที่เกี่ยวกับชาวเย้า ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาคำศัพท์เกี่ยวกับป่าชุมชนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวเย้า ของ กมลธรรม ชื่นพันธุ์ (2539)

งานทางด้านประชากรศึกษามีอยู่บ้าง ไม่มากนัก ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่องการศึกษาภาวะเจริญพันธุ์ของชาวเขาเผ่าเย้า ในจังหวัดลำปาง ของ ชลิตา เกษประดิษฐ์ (2536) งานวิจัยเรื่อง โครงสร้างประชากรชาวเขาเผ่าเย้า : การศึกษาเฉพาะกรณีของประชากรเย้า บ้านขุนแหง อำเภองาว จังหวัดลำปาง ของ ชอบ คชอนันต์ (2522)

งานที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม และการเมืองการปกครองที่เกี่ยวกับชาวเย้า ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง กว้างตั้ง : การศึกษาเชิงพิธีกรรมวิเคราะห์ ศึกษากรณีหมู่บ้านเย้าห้วยแม่ซ้าย อ.เมือง จ.เชียงราย ของ จงหยั อมรพัฒน์กุล เรื่อง สารทางการศึกษาในพิธีกรรมของชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า (เย้า) บ้านปากกลาง อำเภอบัว จังหวัดน่าน ของ สิริกา จรัสแสงเพชร (2535) เรื่อง วัฒนธรรมสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยภูเขา เผ่าเย้า-ไทย ของ สุทธิ จันทรวงษ์(2531) งานวิจัยเรื่อง ระบบครอบครัวของเย้า ของศูนย์วิจัยชาวเขา (2514)

งานทางด้านภาษาและการสื่อสาร (ST Yao LC) มีมากพอสมควร ด้านภาษาที่สำคัญได้แก่ Yao-English Dictionary ของ S.J.Lombard(1968) รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาภาษาแม่และเย้าที่เกื้อกูลต่อการศึกษารื่องระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทย ของสุริยา รัตนกุล (2514) วิทยานิพนธ์เรื่อง รูปภาษาที่ใช้อ้างอิงตัวแสดงบทบาทในปริเฉทเรื่องเล่าภาษาเย้า ของกษมาภรณ์ มณีขาว (2532) เรื่อง คำลักษณนามในภาษาเย้า ของ นันทา กลิ่นมณี (2532) เรื่อง การถ้อยคำในภาษาเย้า (ASPECT IN MIEN) ของ วิชัย กฤตประโยชน์ (2532) งานวิจัยเรื่อง วรรณยุกต์ในภาษาเย้า ของ ชีระพันธ์ ล.ทองคำ (2532) เรื่องของการสื่อสารได้แก่ รายงานการวิจัยเรื่อง สภาพสังคมเศรษฐกิจและพฤติกรรมการค้า สารของชาวเขาเผ่าเย้า ม้ง และถิ่นในจังหวัด น่าน: ข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนผลิตสื่อ เพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม ของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด (2526) วิทยานิพนธ์เรื่อง วัฒนธรรมสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยภูเขา เผ่าเย้า-ไทย ของสุทธิ จันทรวงษ์ (2531) รายงานการวิจัยเรื่อง การใช้สื่อประเพณีดั้งเดิมของชาวเขาเผ่าเย้า เผ่าลีซอ เผ่ากะเหรี่ยง ของ สถาบันวิจัยชาวเขา (2532)

งานทางด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม มีปรากฏในงานที่พรรณนาถึงวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของชาวเย้าโดยทั่วไป(ST Yao ANG) และที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่องมีบ้างดังนี้

-งานที่เกี่ยวกับเครื่องแต่งกายของชาวเย้า(ST Yao ANDR) ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชนเผ่าเย้า ในภาคเหนือของประเทศไทย ของ ดนุญา ตียายน (2537) งานวิจัยเรื่อง เย้าไทย-เย้ากวางสี เสื้อผ้าและเครื่องประดับของ มงคล จันทร์บำรุง (2534)

ข. องค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลจีน

Chinese

จีน

ชาวจีนในประเทศไทยมีเป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่ได้ปรับตัวเข้ากับสังคมไทยโดยการแต่งงานกับคนไทย หรือรับวัฒนธรรมไทย-ภาษาไทย เป็นวัฒนธรรมหลัก-ภาษาสำคัญในชีวิตของตน ดังนั้น เมื่อเราพูดถึงกลุ่มชาติพันธุ์จีนในประเทศไทย โดยทั่วไปจึงมักหมายถึงผู้ที่เป็จีน-ไทย หรือ Sino-Thai นั้นเอง

กลุ่มชาติพันธุ์จีนในประเทศไทยมีหลายกลุ่ม แบ่งตามภาษาที่พูดคือ แต้ว กวางตุ้ง ไหหล่า และฮกเกี้ยน จีนฮ่อ

งานวิจัย หนังสือ วิทยานิพนธ์ เอกสาร และบทความเกี่ยวกับกลุ่มชนที่พูดภาษาจีนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นทางด้านประวัติศาสตร์ นอกนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของชาวจีนโดยทั่วไป และเรื่องภาษาจีน รหัสที่ผู้วิจัยให้กับงานวิจัยในกลุ่มนี้ คือ ST Ch

งานทางด้านประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย(ST Ch HT) ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง Current Status of Chinese Minorities in Southeast Asia, Asian Survey ของ Chang (1973) วิทยานิพนธ์หลายเรื่อง เช่น การใช้แรงงานของชาวจีนในสังคมไทย พ.ศ. 2325-2453 ของ วิยะดา ทองมิตร(2527) Education as a Means for National Integration : Historical and Comparative Study of Chinese and Muslim Assimilation in Thailand ของ Kanniga Sachakul (1984) สมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ พ.ศ.2440-2488 ของปรารถนา โกเมน (2532) บทบาทของขุนนางไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย ในสมัยรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2367-2453) ของ กนิษฐา ไทเดชะวัฒน์ (2534) บทบาทชาวจีนในหัวเมืองชายฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ. 2411-2475 ของนิวัตร ตันไพศาล (2534) พัฒนาการบทบาทของสมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ ที่มีต่อคนไทยเชื้อสายจีน(2485-2535) ของ พรพรรณ เตียรักษ์กิจสกุล (2535) หนังสือเรื่อง สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์ ของพรณี ฉัตรพลรักษ์ (2529) ชาวจีนแต้จิ๋วในประเทศไทยและในภูมิภาคเดนมาร์ก : ทำเรือชานโถว ค.ศ.1860-1949(พ.ศ.2403-2492) ของสุภางค์ จันทวานิช, สวีเล่าหลิน และคณะ (2539)

งานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตของชาวจีนโดยทั่วไป (ST Ch1 ANG) ได้แก่ หนังสือ Thailand : its people, its society, its culture ของ Moore(1974) บทที่ว่าด้วย Chinese ในหนังสือของ Lebar, Hickey and Musgrave (eds.) (1964) บทที่ว่าด้วย Chinese ในหนังสือ Ethnographic Study Series : Minority

Groups in Thailand ของ CIAC and CRSS (1970) นอกจากนี้มีหนังสือ ติ่งหนั่งเกีย ของ จิตรา ก่อหนันทเกียรติ (2539)

งานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน และการอพยพเคลื่อนย้าย (ST Hm1 MI) ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง The Minority Groups of Yunnan and Chinese Political Expansion into Southeast Asia ของ Chang (1956)

งานที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม และการเมืองการปกครองที่เกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย ได้แก่ หนังสือ ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ของ ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ และคณะ (2515) ชาวจีนในประเทศไทย ของ ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ และคณะ (2517) ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ของ ลิขิต ธีรเวคิน และคณะ(2521) บทความเรื่อง Current Status of Chinese Minorities in Southeast Asia ของ Chang(1973) วิทยานิพนธ์ เรื่อง สถานภาพและบทบาทของสตรีในครอบครัวจีน ในสังคมไทยปัจจุบัน : กรณีศึกษากลุ่มอนุรักษ์นิยมใน กรุงเทพมหานคร ของเตือนพิศ ชัยพรหมประสิทธิ์ (2530) สมาคมจีนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษากรณี สมาคมจีนจังหวัดพิษณุโลกกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลปี พ.ศ. 2528 ของหรรณพ พุกจันทร์ (2532) แบบแผนการลงคะแนนเสียงชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตชุมชนหนาแน่น เขต 2 ของ รัชกรณ์ นภาพรพิพัฒน์ (2534) เชียงหวาย : การก่อตัวขององค์กรนำชาวจีนในสังคมไทย (พ.ศ. 2452-2460) ของ มนทิตรา เตชะมโนดม(2538) ที่เกี่ยวกับชาวจีนไหหลำ ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาทของสมาคมไหหลำกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมในสังคมไทย : กรณีศึกษา โรงเรียนไหหลำ ของ สมเกียรติ สิกขารักษ์สกุล (2537) หนังสือเรื่อง ลูกสาวเจ๊กบ้านนอก ของ กิมหลั่น (2538) ที่เกี่ยวกับจีนฮ่อได้แก่ สารนิพนธ์เรื่อง ชีวิตและความสัมพันธ์ของจีนฮ่อ หมู่บ้านหัวแม่คำ ต.ป่าซาง อ.แม่จัน จ.เชียงราย ของ ธนชัย ดีเทศน์ (2518) วิทยานิพนธ์เรื่อง ผู้อพยพจีนคณะชาติในภาคเหนือของประเทศไทย ของ สุรเสฏฐ์ งามสมภพ(2519)

งานที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ การทำมาหากิน การประกอบอาชีพด้านต่างๆ ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง พัฒนาการการดำเนินธุรกิจและการอ้างเอกลักษณ์ธุรกิจแบบจีน : กรณีศึกษาสองตระกูล ของ สุภาลักษณ์ พรกุลวัฒน์ (2538)

งานทางด้านภาษาและการสื่อสาร (ST Sve LC) ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ของ วนิดา เจริญสุข (2531) ที่เกี่ยวกับภาษาไหหลำ ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่องระบบเสียงภาษาจีนไหหลำที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของ อาทิตย์ โสติดิรัตน์พันธ์(2529) ที่เกี่ยวกับภาษาจีนฮกเกี้ยน ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง คำเรียกญาติภาษาจีนฮกเกี้ยนในภาคใต้ของประเทศไทยและเกาะปีนัง ของ ศุภมาส เอ่งฉ้วน (2536)

กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไทย

งานวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไทยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ไทยในประเทศไทย เฉพาะการศึกษาในครั้งนี้นับรวมได้ทั้งสิ้น 370 เรื่อง แบ่งตามจำนวนกลุ่มชาติพันธุ์ได้ 19 กลุ่ม ได้แก่ ไทยลาว (ATL) ไทยดำ (Dam) ไทยเขิน (Khñ) ลาวครั่ง (khr) กะเลิง (Klg) ไทยลื้อ (Lue) ลาวเงี้ยว (Ngw) ญ้อ (Nyw) พวน (Phñ) ผู้ไทย (Pth) แสก (Sak) โซ่ง (Sng) ไทยหย่า (TYa) ไทยยวน (TYñ) ไทยใหญ่ (Yai) ยอง (Yng) โย้ย (Yoy) ลาวเวียง (Wia) และงานที่ศึกษาหลายกลุ่มชาติพันธุ์ (Sve) แต่ละกลุ่มเหล่านี้ปรากฏเป็นจำนวนงานที่ศึกษามากน้อยต่างกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนงานการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไทย (เรียงตามลำดับอักษรย่อภาษาอังกฤษ)

ลำดับที่	อักษรย่อ	ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์	จำนวน	ร้อยละ
1.	ATL	ไทยลาว	49	13.2
2.	Dam	ไทยดำ	13	3.5
3.	Khñ	ไทยเขิน	4	1.1
4.	Khr	ลาวครั่ง	4	1.1
5.	Klg	กะเลิง	2	0.5
6.	Lue	ไทยลื้อ	50	13.5
7.	Ngw	ลาวเงี้ยว	3	0.8
8.	Nyw	ญ้อ (ย้อ)	7	2.0
9.	Phñ	พวน	30	8.1
10.	PTh	ผู้ไทย	18	4.9
11.	Sak	แสก	8	2.2
12.	Sng	โซ่ง	45	12.2
13.	TYa	ไทยหย่า	3	0.8
14.	TYñ	ไทยยวน	3	0.8
15.	Yai	ไทยใหญ่ (ชาน)	24	6.5

ลำดับที่	อักษรย่อ	ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์	จำนวน	ร้อยละ
16.	Yng	ยอง	9	2.4
17.	Yoy	ไย๋ย (ย้อย)	2	0.5
18.	Wia	ลาวเวียง	3	0.8
19.	Sve	หลายกลุ่ม	93	25.1
รวม			370	100.00

จากตารางที่ 1 ทำให้เห็นภาพรวมของงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไทยว่า มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มเป็นจำนวนมากที่สุด (25.1%) รองลงมาเป็นการศึกษากลุ่มไทยลื้อ (13.5%) และไทยลาว (13.2%) ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีผู้ศึกษาได้มากที่สุดเป็นกลุ่มที่รู้จักกันดีในประเทศไทย ได้แก่ ไชย พวน ไทยใหญ่(ชาน) ผู้ไทย และไทยดำ กลุ่มที่เหลือนอกจากนี้มีการศึกษาค้นคว้าจำนวนไม่มากนัก แต่ก็ยังมีปรากฏอยู่เรื่อยมา ได้แก่ ยอง แสก ญ้อ(ย้อ) ลาวครั่ง ไทยยวน ไทยเขิน กะเลิง ลาวเงี้ยว ไทยหย่า ไย๋ย(ย้อย) และลาวเวียง

งานการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไทยทั้ง 19 กลุ่มดังกล่าว ปรากฏองค์ความรู้ตามหมวดหมู่ทางวิชาการที่กำหนดไว้ 15 หมวดหมู่ บางหมวดหมู่มีมาก บางหมวดหมู่มีน้อย และบางหมวดหมู่ไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาได้เลย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงองค์ความรู้ที่ปรากฏในงานการศึกษาแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ (เรียงตามรหัสหมวดหมู่ทางวิชาการ)

ลำดับที่	รหัส	ATL	Dam	Kn	Khr	Kg	Lue	Ngw	Nyw	Pm	PTb	Sak	Sng	Tye	Tyn	Yai	Yng	Yoy	Wla	Sve	รวม	ร้อยละ
1	ET	2	1				4			2						2	1			7	19	5.2
2.	MS	1	1																	1	2	0.5
3.	HT	14		1			4				4		2	1	1	3				4	34	9.2
4.	SS	6	1		1		3			1	2		4			1				3	22	6.0
5.	EC				1		1									1					3	0.8
6.	MI						3					1			1					1	6	1.6
7.	PP																					
8.	EG																					
9.	HL	1																		1	2	0.5
10.	NT						1														1	0.3
11.	LC	17	8	3	2	2	18	3	6	15	3	8	8	2	1	12	8	2	3	64	185	50.0
12.	ED																			1	1	0.3
13.	HP	1																		2	3	0.8
14.	TR						1				2					1					4	1.1
15.	A N	2	1				6		1	2	1		5			2				4	24	6.5
	ANGN																					
	- ANBL		1				1									1				3	6	1.6
	- ANTR	3								8	3		19			1					34	9.2
	- ANDR		1				3						1								5	1.4
	- ANTN	1											1								2	0.5
	- ANFR	1					3			1	1		2								8	2.2
	- ANAR						2			1	1		3								7	1.9
	- ANOT																			2	2	0.5
รวม		49	13	4	4	2	50	3	7	30	18	8	45	3	3	24	9	2	3	93	370	100.00

จากตารางที่ 2 ปรากฏองค์ความรู้ในงานที่ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไทยจำนวน 13 หมวดย่อย มี 2 หมวดย่อยที่ไม่มีการศึกษาไว้ให้เห็นเด่นชัด คือ หมวดย่อยประชากรศึกษา (PP) และหมวดย่อยนิเวศวิทยา (EG) ซึ่งอาจมีการศึกษารวมอยู่ในหมวดย่อยอื่น ๆ เช่น หมวดย่อยประวัติ (HT) หมวดย่อยการท่องเที่ยว (TR) เป็นต้น ส่วนองค์ความรู้ในหมวดย่อยที่มีการศึกษาค้นคว้าได้มากที่สุดคือ หมวดย่อยภาษาและการสื่อสาร (LC) มีมากถึงครึ่งหนึ่ง (185 เรื่อง) ของงานที่ศึกษาทั้งหมด (370) ทั้งนี้คงเนื่องมาจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านภาษาและการสื่อสารหลายแห่งทั้งในและต่างประเทศ ประกอบกับภาษาเป็นปัจจัยเด่นชัดของการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ นักวิจัยที่เป็นทั้งนักวิชาการ ครูอาจารย์ และนักศึกษาจึงมุ่งศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านภาษาก่อนปัจจัยอื่น ๆ

องค์ความรู้ที่มีการศึกษาค้นคว้าเป็นจำนวนรองๆ ลงมาจากหมวดย่อยภาษา (LC) ได้แก่ หมวดย่อยมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) ซึ่งมีทั้งเรื่องวัฒนธรรมทั่วไป (ANGN) ความเชื่อ (ANBL) ประเพณีต่าง ๆ (ANTR) การแต่งกาย (ANDR) การประดิษฐ์ (ANTN) วรรณกรรมต่าง ๆ (ANFR) ศิลปะ (ANAR) และเรื่องอื่น ๆ (ANOT) รวมงานที่ศึกษาในหมวดย่อยนี้ 88 เรื่อง หรือร้อยละ 23.8 ของงานทั้งหมด

องค์ความรู้ที่มีการศึกษาในหมวดย่อยชาติพันธุ์ (ET) หมวดย่อยประวัติ (HT) และหมวดย่อยปกครองสังคม (SS) มีจำนวนน้อย หมวดย่อยละประมาณ 20 เรื่อง (5.4%) ส่วนหมวดย่อยอื่น ๆ ได้แก่ เศรษฐกิจ-อาชีพ (EC) การอพยพเคลื่อนย้าย (MI) สาธารณสุข (HL) โภชนาการ (NT) การศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) และการท่องเที่ยว (TR) มีการศึกษาค้นคว้าได้น้อยมาก โดยเฉลี่ยหมวดย่อยละ 3 เรื่องเท่านั้น (0.8%)

ประมวลองค์ความรู้ในงานวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยในช่วงระยะประมาณ พ.ศ. 2500-2540 จึงสามารถสรุปให้เห็นลักษณะขององค์ความรู้ ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงปริมาณของงานวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะขององค์ความรู้ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทย

ลำดับที่	ลักษณะขององค์ความรู้	ปริมาณ	ร้อยละ
1.	ภาษาและการสื่อสาร (LC)	มากที่สุด	50
2.	มานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN)	มาก	23.7
3.	ชาติพันธุ์ (ET) ประวัติความเป็นมา (HT) และการปกครองสังคม (SS)	ปานกลาง	20.4
4.	เศรษฐกิจ-อาชีพ (EC), การอพยพเคลื่อนย้าย (MI), สาธารณสุข (HL), โภชนาการ (NT), การศึกษา (ED), ความช่วยเหลือ (HP), การท่องเที่ยว (TR) และแผนที่-สถิติ (MS)	น้อย	5.9
5.	ประชากรศึกษา (PP) และนิเวศวิทยา	ไม่มี	-

สำหรับรายละเอียดของลักษณะองค์ความรู้ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในตระกูลภาษาไทย จะได้กล่าวเป็นลำดับไปทั้ง 19 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

4.1 ไทยลาว (ATL)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กำหนดให้หมายถึงกลุ่มชนเชื้อชาติไทยในประเทศไทยที่พูดภาษาลาว ซึ่งเป็นภาษาลาวที่พูดในประเทศลาวและในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และให้หมายรวมถึงกลุ่มชนเชื้อชาติไทยโบราณ (Ancient Thai) ในอดีต สมัยเมื่อเป็นอาณาจักรไทยไว้ด้วย แต่ไม่ได้หมายรวมถึงภาษาถิ่นไทยที่พูดในจังหวัดต่าง ๆ ของไทย และไม่ได้รวมถึงภาษาไทยมาตรฐาน (ภาษาไทยกลาง) ไว้ในการศึกษาเพื่อประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวครั้งนี้

การศึกษารวบรวมผลงานวิจัยและงานวิชาการเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวมีจำนวนทั้งหมด 49 เรื่อง ปรากฏเป็นผลงานด้านภาษา-การสื่อสาร (LC) จำนวน 19 เรื่อง ด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม จำนวน 9 เรื่อง ด้านประวัติความเป็นมา (HT) จำนวน 14 เรื่อง ด้านการปกครองสังคม (SS) จำนวน 6 เรื่อง และด้านชาติพันธุ์ (ET) สาธารณสุข (HL) ความช่วยเหลือ (HP) และการอพยพเคลื่อนย้าย (MS) ด้านละ 1 เรื่อง

4.1.1 ผลงานการศึกษาด้านภาษา-การสื่อสาร(LC) ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยซึ่งเสนอในรูปของวิทยานิพนธ์ บทความ และรายงานการวิจัย ประเภทของหนังสือมีเพียงเล่มเดียว ลักษณะของเนื้อหาหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับภาษาในงานกลุ่มนี้เป็นการศึกษาวิจัยอย่างลุ่มลึกของนักวิชาการด้านภาษาและภาษาศาสตร์ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศหลายท่าน สามารถแบ่งเป็นการศึกษาด้านภาษาและด้านภาษาศาสตร์

ผลงานด้านภาษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทยลาวที่สำคัญเป็นผลงานของพระยาอนุมานราชธน นำมาศึกษาในครั้งนี้ 2 เรื่อง ได้แก่ นิรุกติศาสตร์ (เจริญโรเทศ 2522) และ The Nature and Development of the Thai Language (Anuman Rajadhon, Phya 2511/1968) ผลงานชิ้นแรกเป็นหนังสือซึ่งเป็นตำราว่าด้วยทฤษฎีทางภาษา แบ่งเป็น 7 หมวดใหญ่ ได้แก่ 1) ตำนานของนิรุกติศาสตร์ 2) กำเนิดคำในภาษา 3) ภาษาและรูปคำในภาษา 4) การแปลภาษา 5) เสียงและการกลายเสียงของคำในภาษา 6) แนวเทียบภาษา 7) ความหมายและการกลายความหมายในภาษา ในหมวดการแบ่งภาษาผู้เขียนได้กล่าวถึงภาษาตระกูลต่าง ๆ รวมทั้งตระกูลไทยด้วย และทุกหมวดทุกหัวข้อได้อธิบายพร้อมยกตัวอย่างภาษาในกลุ่มไทยลาวนี้โดยตลอด ส่วนผลงานชิ้นหลังเป็นบทความในหนังสือเรื่อง Essay on Thai Folklore ซึ่งพระยาอนุมานราชธนเขียนและเรียบเรียงขึ้นเป็นภาษาอังกฤษ สำหรับบทความเรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติและพัฒนาการของภาษาไทย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคำและประโยค ด้านพัฒนาการของภาษาพูดและเขียนจากภาษาตระกูลต่าง ๆ และด้านอักษรไทยซึ่งวิวัฒนาการมาจากสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช จนถึงสมัยปัจจุบัน

ผลงานด้านภาษาในกลุ่มไทยลาวอีกเล่มหนึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับชนกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศไทย ซึ่ง Harvey H. Smith และคณะ (2511/1968) เป็นผู้ศึกษาและเรียบเรียงขึ้นเพื่อใช้เป็นคู่มือของชาวอเมริกันในประเทศไทย ในหนังสือนั้นมีบทความเรื่อง Language and Communication ซึ่งมีภาษาในกลุ่มไทยลาวเพื่อใช้สื่อสารกับกลุ่มคนในภาคอีสานด้วย

ผลงานด้านภาษาศาสตร์พบมากในการศึกษางานวิจัยภาษาตระกูลไทยทุกกลุ่ม ซึ่ง สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2539) ได้ศึกษาไว้ในงานวิจัยเรื่อง สถานภาพงานวิจัยภาษาศาสตร์ในประเทศไทย : ภาษาตระกูลไท” โดยแบ่งกลุ่มการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ออกเป็น 7 กลุ่มย่อย ได้แก่ 1) การศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (Historical Linguistics Diachronic Studies) 2) การศึกษาภาษาเชิงเปรียบเทียบร่วมสมัย (Synchronic Comparative Studies) 3) การศึกษาโครงสร้างของภาษา (Linguistics Structure) 4) ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ (Linguistic Theory) 5) ภาษาศาสตร์ประยุกต์เชิงสหวิทยาการ (Multidisciplinary) 6) ภาษาศาสตร์การศึกษา (Educational Linguistics) และ 7) ภาษาศาสตร์ประยุกต์ในแง่มุมอื่นๆ (Applied Linguistics in other aspects) ในการศึกษางานของกลุ่มไทยลาวนี้ ได้รวบรวมแยกผลงานด้านภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวในงาน

แต่ละกลุ่มย่อยดังกล่าวออกมา พบว่ามีปรากฏอยู่ในทุกกลุ่มย่อยทั้งเจ็ดดังกล่าว แต่มีจำนวนไม่มากนักเป็นงานวิจัยในรูปแบบของวิทยานิพนธ์และบทความมีลักษณะขององค์ความรู้ในแต่ละกลุ่มย่อยดังนี้

1) **การศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติที่พบในงานกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว** เป็นงานของ Nantana Ronnakiat (2535/1992) ซึ่งเป็นบทความเรื่อง Evidence of the Thai Noi Alphabet Found in Inscriptions ซึ่งเป็นการศึกษาวิวัฒนาการของภาษาด้านระบบการเขียนอักษรไทยน้อย ที่ใช้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า ในภาษาพูดปัจจุบันของภาษาไทยอีสานหรือภาษาไทยลาว มีสระสั้น /e, /ɛ/, /o/, /ɔ/, /ʌ/ แต่ในการเขียนอักษรไทยน้อยพบว่าการเขียนสระสั้นยาวใช้สลับกันได้ ดังนั้น ถึงแม้ว่าในปัจจุบันความสั้นยาวของสระจะมีลักษณะแตกต่างกันในภาษาพูดปัจจุบัน แต่ในภาษาไทยลาวดั้งเดิมการเปรียบเทียบนี้ไม่ปรากฏ

ผลงานที่ศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติในกลุ่มไทยลาวยังมีอีก 4 เรื่อง ซึ่งเกี่ยวกับการจัดกลุ่มภาษาตระกูลไทยที่พูดในประเทศไทย ส่วนใหญ่ใช้ระบบวรรณยุกต์ในการจัดแบ่งกลุ่มภาษา ได้แก่ บทความเรื่องวรรณยุกต์ดั้งเดิมกับวรรณยุกต์ในปัจจุบันของภาษาไทย ของ วรรณภา เทียนมี (2524) บทความเรื่อง “ไท” หรือ “ลาว” เรียกให้ถูก ของ วิภาวรรณ อยู่เย็น (2528) บทความเรื่อง Classification by Tone Shapes and by Patterns of Tonal Splits and Coalescences ของ Wanna Tienme (2535/1992) และหนังสือเรื่องภาษาถิ่นตระกูลไทย ของ เรืองเดช ปันเนียนชิตย์ (2531) ผลงาน 3 เรื่องแรกใช้ระบบวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการกำหนดจัดกลุ่มภาษากลุ่มไทยและภาษากลุ่มลาว ยกเว้นเรื่อง ของ Wanna (1992) ใช้ลักษณะทางสัทศาสตร์ของวรรณยุกต์ และการรวมตัวการแตกตัวของวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มภาษาไทยถิ่นเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ ใต้ และกลาง ส่วนผลงานของเรืองเดช (2531) เป็นการใช้อำนาจในการจัดกลุ่มภาษาไทยถิ่น ผลการศึกษาปรากฏว่าภาษาถิ่นไทยเหนือเป็นกลุ่มไท ส่วนภาษาไทยถิ่นอีสาน (ไทยลาว) เป็นกลุ่มลาว ภาษาถิ่นเหนือมีความสัมพันธ์กับภาษาถิ่นอีสานและได้มากกว่าภาษากลาง

2) **การศึกษาภาษาเชิงเปรียบเทียบร่วมสมัยในกลุ่มไทยลาว** มีผลงานการศึกษาภาษาศาสตร์ด้านนี้ 2 เรื่องคือบทความเรื่อง Location in Thai and Lao ของ Thomas W. Gething (2528/1975) ซึ่งเป็นบทความเกี่ยวกับการเปรียบเทียบไวยากรณ์บางแง่มุมของภาษาลาวและภาษาไทยคือ ในแง่โครงสร้างวลีประเภทบ่งสถานที่ (Location expressions) และวิทยานิพนธ์เรื่องการศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาถิ่นอีสานที่ไม่รวมเผ่าพันธุ์ภาษากลางกับภาษาตระกูลไท ของ พัชรภรณ์ เสวตสุวรรณ (2530/1976) ซึ่งเป็นผลงานการศึกษาภาษาไทยอีสานกับภาษาตระกูลไทด้านระบบคำ

3) **การศึกษาโครงสร้างของภาษาในกลุ่มไทยลาว** มีผลงานที่ศึกษาด้านนี้เพียงเรื่องเดียว คือ Iconicity of Vowel Qualities in Northeastern Thai Reduplicated Words ของ Theraphan L. Thongkum (2532/1979) ซึ่งเป็นบทความที่ศึกษาโครงสร้างของภาษาไทยลาวหรือไทยอีสาน ในระบบหน่วยคำเฉพาะรูปแบบของคำซ้ำที่มีความสัมพันธ์กับการสื่อความหมายทางทัศนคติ อารมณ์ และความรู้สึกของผู้พูด

4) **การศึกษาทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ในกลุ่มไทยลาว** ไม่มีปรากฏเป็นการเฉพาะเรื่องนี้ แต่มีปรากฏในผลงานของ วิไลวรรณ ขนิษฐานนท์ (2526) เรื่อง ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ : วิวัฒนาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นผลงานที่สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2539) ได้จัดไว้ในงานประเภททฤษฎีทางภาษาศาสตร์กลุ่มภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (Historical Linguistics) ในหนังสือเล่มนี้ บทที่สิบ เป็นการศึกษารื่องวิวัฒนาการภาษาไทย ผู้เขียนได้เสนอภูมิหลังของการศึกษาวิวัฒนาการของภาษาไทย ภาษาไทอาหม ภาษาไทยสมัยจารึกพ่อขุนรามคำแหง ภาษาไทพางเก ภาษาไทลื้อโจว และภาษาไทยมาตรฐาน

5) **การศึกษาเกี่ยวกับภาษาศาสตร์ประยุกต์เชิงสหสาขาวิชา** ในกลุ่มไทยลาว มีปรากฏในกลุ่มของภาษาศาสตร์เชิงสังคม หัวข้อภาษากับสังคม (สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ 2539 : 227, 244-245) ซึ่งมีวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องภาวะหลายภาษาในบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิม ต.ดินแดน อ.ไพรบึง จ.ศรีสะเกษ ของประพนธ์ จันทวิเทศ (2531) และเรื่อง Phonological Interference between Kuay and Northeastern Thai in Surin ของ Preecha Sukgasame (2531/1988) เรื่องแรกเป็นการศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาและการเลือกภาษาของประชากรที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ เพศ และอายุเท่ากัน ตลอดจนหน้าที่ของภาษาต่าง ๆ ในชุมชน ผลการศึกษาปรากฏว่า ภาษาไทยมีบทบาทมากที่สุด ภาษาลาว (ไทยลาว) มีบทบาทมากเป็นอันดับที่สอง รองลงมาคือภาษาเขมรและภาษาส่วย ซึ่งมีหน้าที่น้อยที่สุดคือเป็นภาษาเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ส่วนวิทยานิพนธ์ของ Preecha เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะร่วมและลักษณะที่แตกต่างระหว่างระบบเสียงภาษาไทยอีสาน ซึ่งใช้พูดที่บ้านหนองกับ และภาษาส่วยซึ่งใช้พูดที่บ้านสำโรง และนำผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบนี้มาอธิบายสาเหตุที่เกิดการเพี้ยนเสียง

6) **การศึกษาเกี่ยวกับภาษาศาสตร์การศึกษาในกลุ่มไทยลาว** มีผลงานของ Thomas W. Gething (2522/1979) เรื่อง Two Types of Semantic Contrast Between Thai and Lao ในภาษาลาว และภาษาไทย โดยศึกษาความหมายของคำว่า “แม่น” และ “เป็น” ในภาษาลาว กับ ความหมายของคำว่า “คือ” และ “เป็น” ในภาษาไทย ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้ในการสอนภาษาและภาษาศาสตร์ได้ ซึ่งสมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2539 : 288) จัดงานวิจัยนี้ไว้ในประเภทการวิจัยแบบเปรียบเทียบ เพื่อการสอน (Contrastive and Comparative Lessons)

7) การศึกษาภาษาศาสตร์ประยุกต์ในแง่มุมอื่นๆ ในผลงานกลุ่มไทยลาว ปรากฏในรูปแบบของการทำพจนานุกรม (Lexicography) ซึ่งได้แก่ พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง ฉบับปณิธาน ฉบับของสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (ติสุสมหาเถระ) (2515) พจนานุกรมอีสาน-กลาง ฉบับ มข-สวอ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยอีสาน (2532) พจนานุกรมภาษาถิ่น : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2536) และการทำพจนานุกรมไทย-ไทย : อดีต-ปัจจุบัน (พ.ศ. 2389-2533) ของ อีระพันธ์ ล. ทองคำ (2534) ผลงานการทำพจนานุกรมทั้ง 5 ชิ้นเหล่านี้ เป็นผลงานประเภทพจนานุกรมภาษาเดียว (Monolingual Dictionary) ซึ่งเป็นการแบ่งพจนานุกรมโดยใช้จำนวนภาษาเป็นเกณฑ์ (สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ 2539:301)

พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง ฉบับปณิธาน จัดทำขึ้นตามปณิธานของสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (ติสุสมหาเถระ) ซึ่งกล่าวถึงวิวัฒนาการของภาษาไทยและคำที่ออกเสียงในภาคอีสานต่างกับภาคกลาง ส่วนคำที่รวบรวมไว้มีทั้งคำที่เป็นภาษาอีสานล้วนๆ และคำจากภาษาอื่น ๆ ที่มีใช้อยู่โดยยึดพจนานุกรมของประเทศลาวเป็นหลักในการเก็บคำเก่า การเขียนคำต้องเขียนให้ได้สำเนียงใกล้เคียงกับสำเนียงอีสานโดยใช้อักษรไทยปัจจุบัน เช่นเดียวกับพจนานุกรมอีสาน-กลาง ฉบับ มข-สวอ และพจนานุกรมภาษาถิ่น : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งใช้หลักในการทำแนวเดียวกัน

ส่วนพจนานุกรมไทย-ไทย ของอีระพันธ์ ล. ทองคำ (2534) นั้น เป็นการนำเสนอการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพจนานุกรมที่มีใช้ในประเทศไทย ตั้งแต่ฉบับบุกเบิกจนถึงฉบับหลวง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือหายาก นับเป็นผลงานที่มีคุณประโยชน์และมีคุณค่าต่อวงการภาษาไทย วงการศึกษาพจนานุกรมของไทย วงการทำพจนานุกรม และวงการภาษาศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง

ผลงานกลุ่มไทยลาวที่เป็นการศึกษาด้านภาษา-การสื่อสาร (LC) ดังกล่าวทั้ง 19 เรื่อง ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงผลงานที่ศึกษาด้านภาษา-การสื่อสาร (LC) ของกลุ่มไทยลาว (เรียงตามลำดับหัวข้อการวิเคราะห์ในกลุ่มภาษา-การสื่อสาร)

ลำดับที่	รหัสวิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH ATL LC	2522/1979	เสฐียรโกเศศ (นามปากกา)	นิรุกติศาสตร์	หนังสือ
2.	TH ATL LC	2511/1968	Anuman Rajadhon, Phya	The Nature and development of the Thai Language	บทความ

ตารางที่ 4 แสดงผลงานที่ศึกษาด้านภาษา-การสื่อสาร (LC) ของกลุ่มไทยลาว (เรียงตามลำดับหัวข้อการวิเคราะห์ในกลุ่มภาษา-การสื่อสาร) (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
3.	TH ATL LC	2511/1968	Smith, Harvey H.	Language and Communication	บทความ
4.	TH ATL LC	2535/1992	Nantana Ronnakiat	Evedence of the Thai Noi lphabet Found in Inscriptions	บทความ
5.	TH ATL LC	2524/1981	วรรณา เทียนมี	วรรณยุกต์ดั้งเดิมกับ วรรณยุกต์ในปัจจุบันของ ภาษาไทย	บทความ
6.	TH ATL LC	2528/1985	วิภาวรรณ อยู่เย็น	“ไท” หรือ “ลาว” เรียกให้ ถูก	บทความ
7.	TH ATL LC	2535/1992	Wanna Tienme	Classification by Tone Shapes and by Patterns of Tonal Splits and Coalescences	บทความ
8.	TH ATL LC	2531/1988	เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย์	ภาษาถิ่นตระกูลไทย	หนังสือ
9.	TH ATL LC	2528/1975	Getling, Thomas W.	Location in Thai and Lao	บทความ
10.	TH ATL LC	2530/1989	พัชราภรณ์ เสวตสุวรรณ	การศึกษาเปรียบเทียบ คำศัพท์ภาษาถิ่นอีสานที่ ไม่รวมเผ่าพันธุ์ภาษากลาง กับภาษาตระกูลไท	วิทยานิพนธ์
11.	TH ATL LC	2522/1979	Theraphan L. Thongkum	Iconicity of Vowel Qualities in Northeastern Thai Reduplicated Words	บทความ

ตารางที่ 4 แสดงผลงานที่ศึกษาด้านภาษา-การสื่อสาร (LC) ของกลุ่มไทยลาว (เรียงตามลำดับหัวข้อการวิเคราะห์ในกลุ่มภาษา-การสื่อสาร) (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
12.	TH ATL LC	2526/1983	วิไลวรรณ ขนิษฐา นันท์	ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ : วิวัฒนาการภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ	หนังสือ
13.	TH ATL LC	2531/1988	ประพนธ์ จันทวิเทศ	ภาวะหลายภาษาในบ้าน หนองตริและบ้านลาวเดิม ต.ดินแดน อ.ไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ	วิทยานิพนธ์
14.	TH ATL LC	2531/1988	Preecha Sukgasame	Phonological Interference between Kuay and Northeastern Thai in Surin	วิทยานิพนธ์
15.	TH ATL LC	2522/1979	Gething, Thomas W.	Two Types of Semantic Contrast Between Thailand and Lao	บทความ
16.	TH ATL LC	2515/1972	สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (ติสฺสสมหาเถระ)	พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาค กลางฉบับปณิธาน	พจนานุกรม
17.	TH ATL LC	2532/1989	ม.ขอนแก่น และมหาวิทยาลัยอีสาน	พจนานุกรมอีสาน-กลาง ฉบับ มข-สวอ	พจนานุกรม
18.	TH ATL LC	2536/1993	สำนักงานคณะกรรมการ การวัฒนธรรมแห่ง ชาติ	พจนานุกรมภาษาถิ่น : ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	พจนานุกรม
19.	TH ATL LC	2534/1991	ธีระพันธ์ ล. ทองคำ	การทำพจนานุกรมไทย-ไทย : อดีต-ปัจจุบัน (พ.ศ. 2389- 2533)	รายงานการ วิจัย

4.1.2 ผลงานการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม(AN) ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว
มีไม่มากนักแต่จะมีในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่อยู่ในภาคอีสานมากกว่า เช่น ผู้ไทย พวน กะเลิง แสก ไย๋ ญ้อ เป็นต้น ในการศึกษาครั้งนี้รวบรวมมา 8 เรื่อง แบ่งเป็นมานุษยวิทยาวัฒนธรรมทั่วไป (ANGN) 3 เรื่อง มานุษยวิทยาด้านประเพณี พิธีกรรม (ANTR) 3 เรื่อง อีก 2 เรื่องเป็นมานุษยวิทยาด้านวรรณกรรม (ANFR) งานที่ศึกษาเหล่านี้เป็นหนังสือและบทความ มีเนื้อหาไม่ลุ่มลึกให้เห็นลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวที่ชัดเจนนัก ส่วนใหญ่เป็นการเขียนแนะนำและชี้แนะความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เช่น ในกลุ่มมานุษยวิทยาวัฒนธรรมทั่วไป (ANGN) เล่มแรก พระยาอนุมานราชธน (2499/1956) เขียนเรื่อง The Culture of Thailand เป็นภาษาอังกฤษเพียง 16 หน้า เป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ สำหรับแจกชาวต่างประเทศ แนะนำให้รู้จักวัฒนธรรมไทยนับแต่ไทยอพยพมาจากจีนจนเป็นวัฒนธรรมไทยในแต่ละภาค พร้อมทั้งเล่าถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญ รวมทั้งศาสนา ประวัติชนชาติไทย และกลุ่มชนต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยย่อ ๆ ทุกเรื่อง เช่นเดียวกับอีกสองเรื่องในกลุ่มนี้มีบทความของธวัช ปุณโณทก (ม.ป.ป.) เรื่องกลุ่มชนในภาคอีสาน และบทความของโสฬส ศิริไสย์ (2531) เรื่อง แถนฟ้า-แถนหลวง : ร่องรอยวัฒนธรรมดึกดำบรรพ์ของชนชาติไท-ไท ซึ่งกล่าวถึงวัฒนธรรมของกลุ่มชนไทยลาวในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีการ ความเชื่อต่าง ๆ รวมอยู่ด้วยกัน เป็นการแนะนำและเสนอความรู้ความคิดเห็นของผู้เขียนให้ผู้อ่านได้รับรู้และคิดต่อไป

ผลงานที่เกี่ยวกับมานุษยวิทยาวัฒนธรรมด้านประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ (ANTR) 3 เรื่องนั้น เรื่องแรกเป็นหนังสือชื่อการศึกษาเรื่องประเพณีไทย ของเสฐียรโกเศศหรือพระยาอนุมานราชธน (2524) ซึ่งเป็นการรวบรวมบรรยายเรื่องประเพณีไทยสมัยเมื่อพระยาอนุมานราชธนบรรยายแก่นิสิตคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นเวลาหลายปีจนถึงปี พ.ศ. 2505 มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีไทย ศาสนา และชนชาติไทย อีกสองเรื่องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชนชาติไทย โดยการเขียนเกี่ยวกับชนชาติจ้วง ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทนอกประเทศ ผู้เขียนได้กล่าวถึงความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ ของชนชาติไท ซึ่งโยงไปถึงกลุ่มชนชาติไทยในประเทศ หนังสือสองเล่มนี้เขียนเล่าเชิงศึกษาเปรียบเทียบประเพณีจ้วงและไทยอย่างเข้าใจง่ายและเพลิดเพลิน พร้อมตัวอย่างและมีภาพประกอบ เรื่องแรกชื่อ จ้วง : พี่น้องเผ่าไทยเก่าแก่ที่สุด ของ ศรีสักร วัลลิโภดม และปราณี วงษ์เทศ (2536) ส่วนอีกเรื่องชื่อ จ้วง-ไทย สายใยแห่งวัฒนธรรม ของ รัตนาพร เศรษฐกุล และเบญญา อ่อนท้วม (2536)

ผลงานเกี่ยวกับมานุษยวิทยาวัฒนธรรมด้านวรรณกรรม (ANFR) ในกลุ่มไทยลาวนี้ คือบทความเรื่อง Thoa Hung or Cheuang : A Tai Epic Poem ของ Chamberlain, James R. (2533/1990) เป็นการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านของชาวไทยลาว 2 เรื่อง คือ ท้าวฮุ่งและท้าวเจือง ซึ่งผู้เขียนมองในแง่ของมหากาพย์ของชนชาติไท ส่วนผลงานด้านการประติษฐ์และการสร้างสิ่งต่าง ๆ คือ เรื่อง The Lao House among the Thai Houses : A Comparative survey and a preliminary classification ของ

Climent, Piere (2525/1982) ซึ่งเป็นบทความที่กล่าวถึงลักษณะภายในบ้านของชาวลาวและชาวไทย เป็นการศึกษเปรียบเทียบระหว่างบ้านของกลุ่มลาวและบ้านของกลุ่มไท

ผลงานการศึกษาเกี่ยวกับมานุษยวิทยาวัฒนธรรมในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว จึงสรุปได้เป็น ตารางดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) ของกลุ่มไทยลาว

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1	TH ATL ANGN	2499/1956	Anuman Rajadhon, Phya	The Culture of Thailand	หนังสือ
2.	TH ATL ANGN	2531/1988	โสฬส ศิริไสย์	แกนฟ้า-แกนหลวง : ร่องรอยวัฒนธรรมดึกดำ บรรพ์ของชนชาติไท-ไต	บทความ
3.	TH ATL ANGN	ม.ป.ป.	ธวัช ปุณโณทก	กลุ่มชนในภาคอีสาน	บทความ
4.	TH ATL ANGN	2524/1981	เสฐียรโกเศศ(นามแฝง)	การศึกษาเรื่องประเพณี ไทย	หนังสือ
5.	TH ATL ANGN	2536/1993	ศรีศักร วัลลิโภดม และ ปราณี วงษ์เทศ	จ้วง : พี่น้องเผ่าไทยเก่า แก่ที่สุด	หนังสือ
6.	TH ATL ANGN	2536/1993	รัตนพร เศรษฐกุล และ เบญญา อ่อนท้วม	จ้วง-ไท สายใยแห่ง วัฒนธรรม	บทความ
7.	TH ATL ANGN	2525/1982	Climent, Piere	The Lao House among the Thai Houses : A Comparative survey and a preliminary classification	บทความ
8.	TH ATL ANGN	2533/1990	Chanuberlain, James R.	Thao Hung or Cheuang : A Tai Epic Poem	บทความ

4.1.3 ผลงานการศึกษาด้านประวัติความเป็นมาของกลุ่มชน(HT) ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว มีงานที่ศึกษาด้านนี้ 15 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่ผู้เขียนศึกษาอย่างลุ่มลึก ถือเป็นตำราสำหรับการศึกษาค้นคว้าได้เป็นอย่างดี โดยในแง่ของประวัติศาสตร์ชนชาติไทย หนังสือเล่มแรกเป็นประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 1 ขององค์การคำครุสภา (2506) กล่าวถึงความเป็นมาของชนชาติไทยในอดีตตั้งแต่อพยพลงมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเช่นเดียวกับหนังสือประวัติชนเชื้อชาติไท ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ของสำนักนายกรัฐมนตรี (2531 และ 2534) ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมาของชนชาติต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มจ้วง-ไท และบรรพบุรุษของชนชาติไทยในปัจจุบัน บทความของ Carle C. Zimmerman (2480/1937) เรื่อง Some Phrases of Land Utilization in Siam กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานประชากรในประเทศไทยว่าเป็นการอพยพมาจากทางเหนือซ้อนทับเป็นชั้น ๆ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และซ้อนทับด้วยคนไทยในปัจจุบัน นอกจากนี้เป็นผลงานของพระยาอนุমানราชธนะ (2505) เขียนเป็นบทความภาษาอังกฤษเรื่อง Thailand and the Thai People เป็นคำปราศรัยภาษาอังกฤษกล่าวแก่อาสาสมัครสันติภาพ ให้ความรู้เกี่ยวกับความหมายของคนไทย กลุ่มชนต่าง ๆ ในประเทศไทย และวัฒนธรรมไทยหลายด้าน ผลงานของนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดียังมีอีกหลายเล่มที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาของกลุ่มไทยลาว ได้แก่ งานของชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2524) เขียน “เรื่องของสองเมือง” กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา ศรีศักร วัลลิโภดม (2525) เขียนเรื่องโบราณคดีไทยในทศวรรษที่ผ่านมา กล่าวถึงชุมชนชาวไทยโบราณตามแหล่งต่าง ๆ เช่น ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา นครปฐม ทวารวดี สุวรรณภูมิ เป็นต้น

วิทยานิพนธ์ของอุรลักษ์ณ์ สิทธิบุตร (2526) เรื่อง มณฑลอีสานและความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ ศึกษาเรื่องต่าง ๆ ของพื้นเมืองอีสาน เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ กลุ่มชนเชื้อชาติและภาษาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับชาวไทยอีสาน งานในลักษณะนี้มีของดาวน์ ลิเซิง (2529) ชาวจีนผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีด้านภาษาไทยจากมหาวิทยาลัยปักกิ่งและปริญญาโทด้านประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ จากมหาวิทยาลัยจางชาน (ซุนยัดเจิน) ได้เขียนหนังสือเรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยในทัศนะของชาวจีน : พลิกต้นตระกูลไท กล่าวถึงความเป็นมาของคนไทยในสิบสองปันนา และประวัติศาสตร์ไทยก่อนสมัยอยุธยา

ผลงานที่แสดงทัศนะเกี่ยวกับความเป็นมาของไทยยังมีอีก 6 เรื่อง ได้แก่ งานของ จิตร ภูมิศักดิ์ (2514) เรื่องความเป็นมาของคำว่าสยาม ไทย ลาว ขอม และลักษณะสังคมเชื้อชนชาติงานของหวง ชู่ย คุณ (2531) เรื่องการค้นคว้าเกี่ยวกับอาณาจักร ‘สยาม-ไต’โบราณ งานของสุจิตต์ วงษ์เทศ 3 เล่ม คือ คนไทยไม่ได้มาจากไหน? (2527) คนไทยอยู่ที่นี้ (2529) และคนไทยอยู่ที่ไหนบ้าง? (2530) ทั้งสามเล่มนี้สุจิตต์แสดงทัศนะพร้อมหลักฐานแสดงให้เห็นว่าคนไทยปัจจุบันอยู่ในแถบของบริเวณประเทศไทยนี้เอง แต่ก็ยังมีงานวิจัยของ บี.เจ.เทอร์วิล, แอนโทนี คิลเลอร์ และ

ชลธิรา สัตยาวัฒนา (2533/1990) ได้แสดงความเห็นว่า คนไทยดั้งเดิมไม่ได้อยู่ที่นี้ คือบริเวณประเทศ
ไทยในปัจจุบันดังชื่อหนังสือว่าคนไทย(เดิม)ไม่ได้อยู่ที่นี้”

ผลงานด้านประวัติความเป็นมา (HT) ในกลุ่มไทยลาวจึงสรุปได้เป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงผลงานที่ศึกษาด้านประวัติความเป็นมา (HT) ของกลุ่มไทยลาว

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH ATL HT	2480/1937	Zimmerman, Carle C.	Some Phrases of Land Utilization in Siam	บทความ
2.	TH ATL HT	2505/1962	Anuman Rojadhon, Phya	Thailand and the Thai People	บทความ
3.	TH ATL HT	2506/1963	ครูสภา, องค์การคำ	ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 1	หนังสือ
4.	TH ATL HT	2524/1981	ชาญวิทย์ เกษตรศิริ	เรื่องของสองเมือง	หนังสือ
5.	TH ATL HT	2525/1982	ศรีศักร วัลลิโภดม	โบราณคดีไทยในทศวรรษที่ ผ่านมา	หนังสือ
6.	TH ATL HT	2526/1983	อุราลักษณ์ สติรบุตร	มณฑลอีสานและความ สำคัญในทางประวัติ ศาสตร์	วิทยานิพนธ์
7.	TH ATL HT	2514/1971	จิตร ภูมิศักดิ์	ความเป็นมาของคำว่า สยาม ไทย ลาว ขอม และ ลักษณะสังคมชื่อชนชาติ	หนังสือ
8.	TH ATL HT	2527/1984	สุจิตต์ วงษ์เทศ	คนไทยไม่ได้มาจากไหน?	หนังสือ
9.	TH ATL HT	2529/1986	ด้วน ลี เริง	ประวัติศาสตร์ไทยในทัศนะ ของชาวจีน: พลิกค้น ตระกูลไทย	หนังสือ
10.	TH ATL HT	2529/1986	สุจิตต์ วงษ์เทศ	คนไทยอยู่ที่นี้	หนังสือ

ตารางที่ 6 แสดงผลงานที่ศึกษาด้านประวัติความเป็นมา (HT) ของกลุ่มไทยลาว (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
11.	TH ATL HT	2529/1986	สุจิตต์ วงษ์เทศ	คนไทยอยู่ที่ไหนบ้าง?	หนังสือ
12.	TH ATL HT	2531/1988	คณะกรรมการสืบค้น ประวัติศาสตร์ไทยฯ สำนักเลขาธิการนายก รัฐมนตรี (แปล)	ประวัติชนเชื้อชาติไท ตอนที่ 1	หนังสือ
13.	TH ATL HT	2531/1988	หวง ฮุย คุณ	การค้นคว้าเกี่ยวกับอาณา จักร 'สยาม-ไต' โบราณ	บทความ
14.	TH ATL HT	2533/1990	ปิ.เจ.เทอริวิล, แอนโทนี คิลเลอร์, ชลธิรา สัตยาวัฒนา	คนไทย(เดิม)ไม่ได้อยู่ที่นี้	หนังสือ
15.	TH ATL HT	2534/1991	คณะกรรมการสืบค้น ประวัติศาสตร์ไทยฯ สำนักเลขาธิการนายก รัฐมนตรี (แปล)	ประวัติชนเชื้อชาติไท ตอนที่ 2	หนังสือ

4.1.4 ผลงานการศึกษาด้านการปกครองสังคม (SS) ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวนี้มีเพียงสองเรื่อง เป็นหนังสือและรายงานการวิจัย เนื้อหามีความลุ่มลึกพอสมควร มีลักษณะวิเคราะห์สภาพของสังคมไทยในอดีตทั้งโดยภาพรวมและในชุมชนภาคอีสานโดยวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ในสังคม เช่น การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ เป็นต้น ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนนั้น ๆ และในเมืองไทยสมัยต่อ ๆ มา ผลงานเล่มแรกเป็นหนังสือของ Virginia Thompson (2510/1967) เรื่อง Thailand : The New Siam กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยในช่วงตั้งแต่ ค.ศ.1941 (พ.ศ. 2484) เป็นต้นมา มีความแตกต่างกับประเทศสยามในอดีตเป็นอย่างมาก ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การเมืองการปกครอง อาชีพ องค์กรในสังคม ปัญหาสังคม และการสื่อสารมวลชน ผู้เขียนได้วิเคราะห์สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคนั้นเช่นเดียวกับรายงานการวิจัยอีกเล่มหนึ่งในการศึกษาด้านนี้ คือ รายงานการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในชุมชน

บ้านเยอ บ้านไทยดำ และบ้านไทยลาว : การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณี คณะผู้วิจัยเรื่องนี้คือ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข สุวิทย์ ธีรศาสตร์ ดารา เมตตาทิกานนท์ และดุษฎี กาฟ่อนศรี (2530) งานวิจัยเรื่องนี้เน้นการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการเปลี่ยนแปลงในสังคมของทั้งสามชุมชน ผลการวิจัยปรากฏลักษณะการเมืองการปกครองของชุมชนบ้านไทยลาว มีความเปลี่ยนแปลงด้านการขัดแย้งกันมากกว่าอีกสองชุมชน และอัตราการลงทุนในระบบเศรษฐกิจของชุมชนไทยลาวก็มีมากกว่าสองชุมชนเช่นกัน ส่วนความเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ ในสังคม เช่น ระบบเครือญาติ การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น มีความเปลี่ยนแปลงใกล้เคียงกันทั้งสามชุมชน ผลงานทั้งสองเรื่องนี้จึงพอจะทำให้เห็นลักษณะของสังคมในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวนี้ได้เป็นอย่างดี ทั้งแบบภาพรวมและแบบเฉพาะชุมชน

4.1.5 ผลงานที่ศึกษาด้านชาติพันธุ์ (ET) ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว มีผลงานเดียวคือ บทความเรื่องลักษณะทางชาติพันธุ์และความภาคภูมิใจของชาวบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของชาร์ล เอฟ ไคส์ (ม.ป.ป.) ผู้เขียนได้วิเคราะห์และสรุปลักษณะทางชาติพันธุ์ของชาวบ้านในภาคอีสานว่า มีลักษณะผูกพันกับถิ่นกำเนิดของตนมาก และอย่างมั่นคง แม้จะไปใช้ชีวิตอยู่ในถิ่นอื่น นอกจะไม่ลืมชาติพันธุ์ของตนแล้ว ชาวอีสานยังมีลักษณะเกาะกลุ่มกันเหนียวแน่น และรู้สึกว่าเป็นคนไทยลาวอย่างแท้จริง คือรู้สึกว่าเป็นคนไทยมากกว่าเป็นคนลาว แม้จะพูดภาษาลาว แต่ก็รู้สึกว่าเป็นภาษาลาวของคนไทย หรือภาษาลาวในไทย หรือเป็นคนไทยลาวนั่นเอง

4.1.6 ผลงานที่ศึกษาด้านสาธารณสุข (HL) ในกลุ่มชาติพันธุ์ลาว มีเรื่องเดียวเช่นกันคือ บทความเรื่อง Evolutionary Trends in Body Build Data from Thailand (Siam) ของ James M. Andrews และคณะ (2486/1943) ซึ่งเป็นการวิจัยทางมานุษยวิทยากายภาพ โดยใช้วิธีวัดทางกายภาพของคน 4,000 คนทั่วประเทศไทย ระหว่าง ค.ศ.1934-1935 (พ.ศ.2477-2478) ผลปรากฏว่าคนไทยแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยามีลักษณะทางกายภาพใหญ่โตกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ลาว ซึ่งอาจเป็นเพราะพฤติกรรมการเงินต่างกัน

4.1.7 ผลงานที่ศึกษาด้านความช่วยเหลือ (HP) ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว เป็นบทความที่วิเคราะห์ชาวลาวในอดีตและปัจจุบันด้านความเป็นมา สภาพความขาดแคลน และสภาพความด้อยพัฒนา แล้วนำผลการศึกษานี้มาหาวิธีช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่างๆร่วมกับรัฐบาลลาว ผู้ศึกษาเรื่องนี้คือ G.Myles T. Osborn (2510/1967) เขียนบทความเรื่อง “Government and the Hill Tribes of Laos”

4.1.8 ผลงานที่ศึกษาด้านการอพยพเคลื่อนย้าย (MI) ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว
มีรายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบผู้อพยพทางบกในค่ายอพยพคนลาว คนเขมร และ
คนเวียดนาม ของอมรา พงศาพิชญ์ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ และธเนศ วงศ์ยานนาวา (2522) เป็นการ
ศึกษาวิเคราะห์ผู้ลี้ภัยชาวลาวในศูนย์ผู้อพยพจังหวัดหนองคาย ผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามในศูนย์ผู้อพยพ
สีคิ้ว และผู้ลี้ภัยชาวเขมรในศูนย์ผู้อพยพเขาอีต้างหรือสระแก้ว โดยการศึกษาเชิงมานุษยวิทยาเกี่ยว
กับปัญหาของผู้ลี้ภัยในศูนย์อพยพทั้ง 3 ศูนย์ดังกล่าว

ผลงานการศึกษาด้านการปกครอง-สังคม (SS) ด้านชาติพันธุ์ (ET) ด้านสาธารณสุข (HL)
และด้านความช่วยเหลือ (HP) ดังกล่าว สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงผลงานที่ศึกษาด้าน SS, ET, HL และของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH ATL SS	2510/1967	Thompson, Virginia	Thailand : The New Siam	หนังสือ
2.	TH ATL SS	2530/1987	สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ	การเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในชุมชน บ้านเยอ บ้านไทยดำ และ บ้านไทยลาว	รายงาน การวิจัย
3.	TH ATL SS	ม.ป.ป.	ชาร์ล เอฟโคส	ลักษณะทางชาติพันธุ์และ ความภักดีของชาวบ้านใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	บทความ
4.	TH ATL HL	2486/1943	Andrews, James M. และคณะ	Trends in Body Build Data from Thailand (Siam)	บทความ
5.	TH ATL HP	2510/1967	Osborn, G. Myles T.	Government and the Hill Tribes of Laos	บทความ
6.	TH ATL MI	2522/1979	อมรา พงศาพิชญ์ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ และธเนศ วงศ์ยานนาวา	การศึกษาเปรียบเทียบ ผู้อพยพทางบกในค่าย อพยพคนลาว คนเขมร และคนเวียดนาม	รายงาน การวิจัย

4.2 ไทยดำ (Dam)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำมีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศเวียดนามและลาว ต่อมาอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวไทยดำกระจ่ายกันตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ในหลายจังหวัด ได้แก่ เพชรบุรี นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสาคร พระนครศรีอยุธยา นนทบุรี ราชบุรี พิจิตร และสุโขทัย

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำครั้งนี้มี 13 เรื่อง เป็นหนังสือ 4 เรื่อง บทความ 7 เรื่อง รายงานการวิจัย 1 เรื่อง และวิทยานิพนธ์ 1 เรื่อง ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษา จำนวน 8 เรื่อง รองลงมาเป็นมานุษยวิทยาวัฒนธรรมด้านความเชื่อ (ANBL) การแต่งงาน (ANDR) และทั่วไป (ANGN) รวม 3 เรื่อง อีก 2 เรื่องเป็นด้านชาติพันธุ์ (ET) และการปกครอง/สังคม (SS)

4.2.1 ผลงานที่ศึกษาด้านภาษา (LC) ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำ ได้แก่ บทความเรื่อง Black Tai Phonemes, with Reference to White Tai ของ Jay W. and Dorothy C. Fippinger (2513/1970), Kinship Terms of the Black Tai People ของ Dorothy C. Fippinger (2514/1971) และ Black Tai Sentence Type A Generative Semantic Approach ของ Jay W. Fippinger (2518/1975) ซึ่งเป็นการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ทั้ง 3 เรื่อง เช่นเดียวกับวิทยานิพนธ์ของชาคริต อนันทรวัน (2521) เรื่อง ระบบหน่วยเสียงในภาษาไทยดำ หมู่บ้านป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และบทความของ John F. and Henry G.M. Hartmann (2524/1981) เรื่อง Tai Dam Scripts and Computed Interpreted Syllables ซึ่งล้วนเป็นการศึกษาเกี่ยวกับภาษาศาสตร์ เรื่องโครงสร้างของภาษาไทยดำ ส่วนอีก 3 เรื่องเป็นหนังสือประเภทพจนานุกรมเรื่อง พจนานุกรมภาษาไทยเปรียบเทียบ : ไทยกรุงเทพ ไทยเชียงใหม่ ไทยลื้อ และไทยดำ ของมีวรรณ สิริวัฒน์ (2525) บทความเรื่อง ภาษาไทยเปรียบเทียบกรุงเทพฯ : เชียงใหม่ : ไทยลื้อ : ไทยดำ ของ มีวรรณ สิริวัฒน์ (2526) เช่นเดียวกัน และเรื่องสุดท้ายคือบทความเรื่องอักขระและวรรณกรรมของไทยดำและไทขาว ของ ทวี สว่างปัญญางกูร (2537)

4.2.2 ผลงานที่ศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำ ครั้งนี้ ได้แก่ ด้านความเชื่อ (ANBL) คือบทความเรื่องศาสนาและความเชื่อของไทยดำ ของสมิตรี นิติพัฒน์ (2537) ซึ่งเน้นความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี ขวัญ และพิธีกรรมต่างๆ ด้านเครื่องแต่งกาย (ANDR) คือหนังสือเรื่องไท-กะได : เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับสตรี ไทยดำ-ต้ง-หลี่ ซึ่งเป็นผลงานวิจัยของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2535) และด้านวิวัฒนาการทั่วไป (ANGN)

คือเรื่องไทยดำรำพัน ซึ่งเป็นหนังสือของ ม.ศรีบูรพา (2522) ศึกษาเกี่ยวกับพงศาวดาร ประวัติศาสตร์ ชีวประวัติ และเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทยดำที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทย

4.2.3 ผลงานที่ศึกษาด้านชาติพันธุ์ (ET) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำ มีเพียงหนังสือเรื่องโครงสร้างทางพันธุกรรมของประชากรย่อยในประเทศไทย ภาค 1 : ไทยดำ ของนเรศร์ มุลาลี และคณะ (2525)

4.2.4 ผลงานที่ศึกษาด้านการปกครอง/สังคม (SS) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำ เป็นรายงานการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในชุมชนบ้านเยอ บ้านไทยดำ และบ้านไทยลาว ของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ (2530)

ผลงานการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำด้านต่าง ๆ จึงสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงผลงานที่ศึกษาด้าน LC, AN, ET และ SS ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำ

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Dam ANBL	2537/1994	สุมิตร ปิติพัฒน์	ศาสนาและความเชื่อของ ไทดำ	บทความ
2.	TH Dam ANDR	2535/1992	คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ไท-กะไต : เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับสตรี ไทดำ-ดั่ง-หลี่	หนังสือ
3.	TH Dam ANGN	2522/1979	ม.ศรีบูรพา	ไทยดำรำพัน	หนังสือ
4.	TH Dam ET	2525/1982	นเรศร์ มุลาลี และคณะ	โครงสร้างทางพันธุกรรม ของประชากรย่อยใน ประเทศไทย ภาค 1 : ไทยดำ	หนังสือ
5.	TH Dam LC	2513/1970	Fippinger, Jay W. and Dorothy C.	Black Tai Phonemes, with Reference to white Tai	บทความ

ตารางที่ 8 แสดงผลงานที่ศึกษาด้าน LC, AN, ET และ SS ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำ (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
6.	TH Dam LC	2514/1971	Fippinger, Dorothy C.	Kinship Terms of the Black Tai People	บทความ
7.	TH Dam LC	2518/1975	Filfinger, Jay W.	Black Tai Sentence Types A Generative Semantic Approach	บทความ
8.	TH Dam LC	2521/1978	ชาคริต อนันทรวัน	ระบบหน่วยเสียงในภาษา ไทดำ หมู่บ้านป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัด เลย	วิทยานิพนธ์
9.	TH Dam LC	2524/1981	Hartmann, John F. and Henry G.M.	Tai Dam Scripts and Computed Interpreted Syllables	บทความ
10.	TH Dam LC	2525/1982	มีวรรณ ลีรัตน์	พจนานุกรมภาษาไทย เปรียบเทียบ : ไทย- กรุงเทพ ไทยเชียงใหม่ ไทยลื้อ ไทยดำ	หนังสือ
11.	TH Dam LC	2526/1983	มีวรรณ ลีรัตน์	ภาษาไทยเปรียบเทียบ กรุงเทพฯ : เชียงใหม่ : ไทยลื้อ : ไทยดำ	บทความ
12.	TH Dam LC	2537/1994	ทวี สว่างปัญญางกูร	อักขระและวรรณกรรม ของไทดำและไทขาว	บทความ
13.	TH Dam LC	2530/1987	สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ	การเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ใน ชุมชนบ้านเยอ บ้านไทย ดำ และบ้านไทยลาว	รายงานการ วิจัย

4.3 ไทยชิน (Khñ)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยชิน หรือไทยเขิน มีถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ในเมืองเชียงตุง ประเทศพม่าหรือเมียนมาร์ อพยพและขยายถิ่นเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่ได้มีการตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จนปัจจุบันนี้ภาษาที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทยชินพูดนี้มีผู้เรียกว่า “ภาษาไตชิน” หรือบางครั้งเรียกว่าภาษาชานตะวันออก (Eastern Shan) (เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์ 2531:146) เนื่องจากมีพูดอยู่ในรัฐชานของประเทศพม่า มีลักษณะของภาษาใกล้เคียงกับภาษาไทยใหญ่ (ชาน) และภาษาไทยลื้อมาก ในประเทศไทยปัจจุบันมีผู้พูดภาษาไทยชินไม่มากนักประมาณไม่ต่ำกว่าหนึ่งพันคนเท่านั้น

ภาษาไทยชินมีตัวอักษรใช้เอง เรียกว่า “ตัวชิน” ซึ่งมีพูดอยู่ใน 3 ถิ่นย่อย คือ ไทยชินในเวียง ไทยชินเมืองลุง และไทยชินกลางเมือง สำเนียงของภาษาชินจึงมี 3 ถิ่นเหล่านี้ ดังที่ Rasi Petsuk (2521/1978) ได้ศึกษาไว้ในวิทยานิพนธ์ เรื่อง General Characteristics of the Khun Language ซึ่งได้วิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของภาษาชินว่า ภาษาชินมีหน่วยเสียงพยัญชนะ 20 เสียง มีหน่วยเสียงสระเดี่ยว 20 เสียง ไม่มีสระประสมในภาษานี้ และมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 เสียง

นอกจากผลงานของราศรี เพชรสุข (Rasi Petsuk) แล้ว ยังมีผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาชินอีก 3 เรื่อง คือ หนังสือเรื่อง Essentials of Khun Phonology and Script ของ Soren Egerod (2500/1957) รายงานการวิจัยเรื่อง อักษรและอักขรวิธีภาษาไทเขิน ของจิราภรณ์ สุนทรธรรม (2529/1986) และบทความเรื่อง กบฏไทเขินเมืองเชียงใหม่ ของวัลลภ รุ่งศิริแสงรัตน์ (2527/1984)

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยชินครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) 3 เรื่อง และด้านประวัติศาสตร์ 1 เรื่อง ดังปรากฏในตาราง

ตารางที่ 9 แสดงผลงานที่ศึกษาด้าน LC และ HT ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยชิน

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Khn LC	2500/1957	Egerod, Soren	Essentials of Khun Phonology	หนังสือ
2.	TH Khn LC	2521/1978	Rasi Petsuk	General Characteristics of the Khun Language	วิทยานิพนธ์
3.	TH Khn LC	2529/1986	จิราภรณ์ สุนทรธรรม	อักษรและอักขรวิธีภาษา ไทเขิน	รายงานการ วิจัย
4.	TH Khn HT	2527/1984	วัลลภ รุ่งศิริแสงรัตน์	กบฏไทเขินเมืองเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2432	บทความ

4.4 ลาวครั่ง (Khr)

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งเป็นกลุ่มลาวที่อพยพมาจากเมืองหลวงพระบางในประเทศลาว เชื่อกันว่าอพยพมาสู่ประเทศไทยในรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2321 และในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อปี พ.ศ. 2334 เมื่อไทยยกทัพไปตีเมืองหลวงพระบางแตก แล้วกวาดต้อนครอบครัวลาวจากหลวงพระบางและหัวเมืองลาวต่าง ๆ มาเมืองไทยใน 2 ครั้งนี้ ลาวครั่งอพยพมาอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทยเช่นเดียวกับลาวเวียงจันทน์และลาวอื่นๆ จังหวัดที่มีลาวครั่งอาศัยอยู่ ได้แก่ สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งอยู่ 8 เรื่อง เป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) 6 เรื่อง ด้านเศรษฐกิจ (EC) 1 เรื่อง และด้านสังคม (SS) อีก 1 เรื่อง

4.4.4.1 ผลงานที่ศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท จำนวน 5 เรื่อง และเป็นผลงานการวิจัย 1 เรื่อง เนื้อหาของผลงานเหล่านี้ล้วนเป็นการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ การศึกษาภาษาเชิงเปรียบเทียบร่วมสมัย จำนวน 4 เรื่อง และการศึกษาโครงสร้างของภาษาจำนวน 2 เรื่อง

การศึกษาภาษาเชิงเปรียบเทียบร่วมสมัย เรื่องแรกได้แก่ วิทยานิพนธ์ของกาญจนา พันธุ์คำ (2523) เรื่อง “ลักษณะเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาลาวครั่ง ลาวโซ่ง ลาวใต้ และลาวเวียง ที่พูดอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และมีการเปรียบเทียบกับภาษาไทยกลางอีกด้วย วิทยานิพนธ์เรื่องที่สองเป็นของ Tanakorn Sungkop (1983/2526) เรื่อง A Phonological Study of Lao Nyaao with Comparison to Five Tai Dialects เป็นการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาลาวเงี้ยว ที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเองจากบ้านปรงหนองโดน จังหวัดสระบุรี โดยเปรียบเทียบกับภาษาลาวเงี้ยวที่อำเภอ นครไทย ภาษาลาวเงี้ยวที่อำเภอหล่มสัก ภาษาลาวครั่ง ลาวใต้ และภาษาลาวเวียง ซึ่งรวบรวมจากผลงานวิจัยของคนอื่น ๆ ที่ทำได้แล้ว

วิทยานิพนธ์เรื่องที่สามและที่สี่เป็นการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาทั้งสองเรื่อง ได้แก่ วิทยานิพนธ์ของ วิไลลักษณ์ เดชะ (2530) เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทย 6 ภาษา ที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์” ภาษาไทย 6 ภาษาที่ศึกษานี้ คือ ภาษาลาวครั่ง ลาวใต้ ลาวเวียง ลาวเงี้ยว ลาวพวน และลาวโซ่ง ส่วนอีกเรื่องเป็นรายงานการวิจัยของ กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2531) เรื่อง “ระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มแม่น้ำท่าจีน” เป็นการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาลาวครั่ง ลาวโซ่ง ลาวเวียง ลาวใต้ และลาวพวน ที่พูดอยู่ในจังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร

การศึกษาโครงสร้างของภาษา เรื่องแรกได้แก่วิทยานิพนธ์ของ จินดา ชาติวงษ์ (2539) เรื่อง “การศึกษาลักษณะของภาษาลาวครั้ง ที่ตำบลหน่วยดวน อำเภอดอนตูม จังหวัด นครปฐม” ซึ่งเป็นการศึกษาโครงสร้างของภาษาลาวครั้งเรื่องระบบเสียง ระบบคำ วลี และประโยค ส่วนวิทยานิพนธ์อีกเรื่องเป็นของ วลิตยา วัชรภรณ์ (2534) เรื่อง “การศึกษาคำลงท้ายในภาษาลาวครั้ง” ซึ่งเป็นการศึกษาโครงสร้างของภาษาลาวครั้งเฉพาะระบบหน่วยคำที่เป็นคำลงท้าย โดยวิเคราะห์โครงสร้างของพยางค์ที่เป็นคำลงท้ายในประโยค รวมทั้งวิเคราะห์ตามหน้าที่ของคำลงท้ายที่ใช้ในประโยค

4.4.2 การศึกษาด้านเศรษฐกิจ (EC) ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง มีเพียงเรื่องเดียวคือ วิทยานิพนธ์ของ วรณัย พงศาชลากร (2538) เรื่อง “พืชเศรษฐกิจกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ในชุมชนลาวครั้ง : ศึกษากรณีบ้านโคก ตำบลอุ้มทอง อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี” ซึ่งเป็นการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่พืชเศรษฐกิจและแก่วัฒนธรรมในชุมชนลาวครั้ง

4.4.2 การศึกษาด้านสังคม (SS) ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง มีเพียงเรื่องเดียวคือ วิทยานิพนธ์ของ คณินุช มียะบุญ (2537) เรื่อง การปรับตัวต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงของลาวครั้ง ที่บ้านโคก จังหวัดสุพรรณบุรี” ซึ่งเป็นการศึกษาภาพรวมของสังคมลาวครั้ง ที่เปลี่ยนแปลง เพราะอิทธิพลของสิ่งใหม่ ๆ นอกชุมชนที่มีผลต่อสังคมและเศรษฐกิจของชาวลาวครั้งในหมู่บ้าน

ผลการศึกษาด้านภาษาและเศรษฐกิจสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งทั้ง 8 เรื่อง สรุปเป็น ตารางดังนี้

ตารางที่ 10 แสดงผลงานที่ศึกษาด้าน EC, LC และ SS ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Khr Ec	2538/1995	วรณัย พงศาชลากร	พืชเศรษฐกิจกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนลาวครั้ง : ศึกษากรณีบ้านโคก ตำบลอุ้มทอง อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	วิทยานิพนธ์

ตารางที่ 10 แสดงผลงานที่ศึกษาด้าน EC, LC และ SS ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชา การ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
2.	TH Khr LC	2523/1980	กาญจนา พันธุ์คำ	ลักษณะเฉพาะด้านเสียง ของภาษาลาวในอำเภอ เมือง จังหวัดนครปฐม	วิทยานิพนธ์
3.	TH Khr LC	2526/1983	A Phonological Study of Lao Ngaeo with Comparisan to Five Tai Dialects	Tanakorn Sungkep	วิทยานิพนธ์
4.	TH Khr LC	2529/1986	จินดา ชาทิวงศ์	การศึกษาลักษณะของ ภาษาลาวครั้งที่ตำบลห้วย ด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัด นครปฐม	วิทยานิพนธ์
5.	TH Khr LC	2530/1987	วิไลลักษณ์ เดชะ	การศึกษาเปรียบเทียบ ระบบเสียง ภาษาไท 6 ภาษาที่พูดในอำเภอท่า ตะโก จังหวัด นครสวรรค์	วิทยานิพนธ์
6.	TH Khr LC	2531/1988	กันทิมา วัฒนะ- ประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ	ระบบเสียงภาษาลาวของ ลุ่มแม่น้ำจีน	รายงาน การวิจัย
7.	TH Khr LC	2534/1991	วัลลียา วัชรภรณ์	การศึกษาคำลงท้ายใน ภาษาลาวครั้ง	วิทยานิพนธ์
8.	TH Khr SS	2537/1994	คณินุช พงศาชลกร	การปรับตัวต่อสภาพ เศรษฐกิจและสังคมที่ เปลี่ยนแปลงของลาวครั้ง ที่ บ้านโคก จังหวัดสุพรรณบุรี	วิทยานิพนธ์

4.5 กะเลิง (Klg)

กลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง หรือไทยกะเลิง มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองกะตาก ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานว่าเมืองกะตากนี้อยู่ที่ไหน (เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์, 2531: 50) ปัจจุบันพบว่ามีชาวกะเลิงอาศัยอยู่มากที่อำเภอภูพาน และอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร รวมทั้งในอำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์กะเลิงในครั้งนี้ มีเพียง 2 เรื่อง ซึ่งเป็นการศึกษาด้านภาษาทั้งสองเรื่อง ผลงานเรื่องแรกเป็นวิทยานิพนธ์ของ Areeluck Tisapong (1985/2528) เรื่อง "A Phonological Description of the Kaloeng Language at Ban Dong Ma Fai, Sakon-Nakorn" ซึ่งเป็นการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยกะเลิงที่บ้านลงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เฉพาะเรื่องทำนองเสียง คำ พยางค์ และหน่วยเสียงของภาษา ในภาคผนวกมีการรวบรวมคำในภาษากะเลิง 2,400 คำ และแปลเป็นภาษาอังกฤษ

ผลงานเรื่องสุดท้ายเป็นงานวิจัยของ สุรัตน์ วรางรัตน์ (2530) เรื่อง "การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (กะเลิง)" ซึ่งเป็นการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กะเลิงที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคอีสาน ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสกลนครเป็นผู้มอบหมายให้ผู้วิจัยทำการศึกษา ลักษณะต่าง ๆ ของภาษากะเลิง โดยมีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ไว้ด้วย

ผลงานที่ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กะเลิงจึงมีเพียงสองเรื่อง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 แสดงผลงานที่ศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Klg LC	2528/1985	Areeluck Tisapong	A Phonological Description of the Kaloeng Language at ban Kong Ma Fai, Sakon-Nakorn	วิทยานิพนธ์
2.	TH Klg LC	2530/1985	สุรัตน์ วรางรัตน์	การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (กะเลิง)	งานวิจัย

4.6 ไทยลื้อ (Lue)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ มีถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองปันนาหรือสิบสองพันนา มณฑลยูนนาน ทางตอนใต้ของประเทศจีน ต่อมาเกิดการอพยพขยายกลุ่มลงมาอยู่ในเมืองยองทางทิศตะวันออกของรัฐบาล(ชาน) ในประเทศพม่าหรือเมียนมาร์ บางส่วนอพยพไปตั้งภูมิลำเนาในประเทศลาว ทางตอนเหนือและทางทิศตะวันตก และบางส่วนอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน แพร่ เชียงใหม่ ลำปาง และลำพูน

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อครั้งนี้มีจำนวน 51 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งมีจำนวน 18 เรื่อง และ 16 เรื่องตามลำดับ ส่วนที่เหลือเป็นการศึกษาด้านอื่น ๆ เช่น ประวัติความเป็นมา ชาติพันธุ์ การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว เป็นต้น ลักษณะของผลงานการศึกษาด้านต่าง ๆ มีดังนี้

4.6.1 ผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ จำนวน 18 เรื่อง แบ่งเป็นบทความ 9 เรื่อง วิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง และหนังสือ 2 เรื่อง ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงผลงานที่ศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Lue LC	2507/1964	Li, Fang Kuei	The Phonetic System of the Tai Lu Language	บทความ
2.	TH Lue LC	2511/1968	Moerman, Michael	Analysis of Lue Conversation : providing Accounts Finding Breaches and Taking Sides	รายงานการ วิจัย
3.	TH Lue LC	2518/1975	Gandour, Jackson T.	Evidence from Lue for Contour Tone Feature	บทความ
4.	TH Lue LC	2518/1975	Hartmann, John F.	Syllabic m in Tai-Lue and Neighboring Tai Dialects	บทความ
5	TH Lue LC	2519/1976	Huebner, T.G.	Another Look at Sandhi in Tai Lue	บทความ
6.	TH Lue LC	2519/1976	Hartmann, John F.	The Linguistic and Memory Structure of Tai-Lue Oral Narrative	วิทยานิพนธ์

ตารางที่ 12 แสดงผลงานที่ศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
7.	TH Lue LC	2522/1979	Hartmann, John F.	Comparative Aspects of Lue Syntax	บทความ
8.	TH Lue LC	2522/1979	Hartmann, John F.	Time, Space and Society : Linguistic Variation in Tai-Lue of Sipsongpanna and Surrounding Tai Areas	บทความ
9.	TH Lue LC	2525/1982	มีวรรณ ลีรัตน์	พจนานุกรมภาษาไทย เปรียบเทียบไทยกรุงเทพ ไทยเชียงใหม่ ไทยลื้อ และ ไทยดำ	หนังสือ
10.	TH Lue LC	2526/1983	มีวรรณ ลีรัตน์	ภาษาไทยเปรียบเทียบ กรุงเทพฯ : เชียงใหม่ : ไทย ลื้อ : ไทยดำ	
11.	TH Lue LC	2527/1984	Nanthariya Lamchiagclase	The Phonology of Lue in Lampang Province	วิทยานิพนธ์
12.	TH Lue LC	2528/1985	Pornsawan Ploykaew	The Phonological Description of Lue in Chiangrai Province	วิทยานิพนธ์
13.	TH Lue LC	2528/1985	รพีพร ภาษมนุษย์	การใช้ภาษาของชาวไทยลื้อ ในหมู่บ้านเชียงบาน ตำบล เชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา : การศึกษา ทางมานุษยคดี ด้านการพูด	วิทยานิพนธ์
14.	TH Lue LC	2529/1986	นิภา อัมพรพรวดี	ลักษณะของภาษาไทยลื้อที่ ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน	วิทยานิพนธ์
15.	TH Lue LC	2529/1986	นันทริยา ลำเจียกเทศ	ลื้อ ๆ ยอง ๆ : พี่น้องชาวไทย	บทความ

ตารางที่ 12 แสดงผลงานที่ศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
16.	TH Lue LC	2532/1989	Williams, GWYN	Tonal Variation in Lue and Yong of Northern Thailand	บทความ
17.	TH Lue LC	2534/1991	Hanna, William	A Linguistic Analysis of Classifiers in the Tai Lue language of Ching Kham District, Prayao Province	รายงานการ วิจัย
18.	TH Lue LC	ม.ป.ป.	Hanna William	Negated Adverbials in Tai Lue of Northern Thailand	บทความ

4.6.2 ผลงานการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ มีจำนวน 16 เรื่อง แบ่งเป็นบทความ 11 เรื่อง หนังสือ 3 เรื่อง วิทยานิพนธ์ 1 เรื่อง และรายงานการวิจัย 1 เรื่อง ในบรรดา 16 เรื่องนี้ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวรรณกรรมด้านทั่ว ๆ ไป (ANGN) ที่เหลือเป็นการศึกษาวรรณกรรมเกี่ยวกับศิลปะ (ANAR) ความเชื่อ (ANBL) การแต่งกาย (ANDR) และวรรณกรรมไทยลื้อ (ANFR) ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงผลงานการศึกษาด้านมานุษยวิทยา (AN) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Lue ANAR	2529/1986	ดิเรก มหัทธนะสิน	ระบำรำฟ้อน : ไทยลื้อ ปี 2529	บทความ
2.	TH Lue ANAR	2529/1986	ลมูล จันทน์หอม	เปรียบเทียบการละเล่นขับลื้อ ที่เชียงคำและการขอที่ เชียงใหม่	บทความ
3.	TH Lue ANAR	2537/1994	รัตนาพร เศรษฐกุล	การปรับตัวของวัฒนธรรม ไทยลื้อในนาน	บทความ

ตารางที่ 13 แสดงผลงานการศึกษาด้านมานุษยวิทยา (AN) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
4.	TH Lue ANDR	2529/1986	ทรงศักดิ์ ปรางค์ วัฒนากุล	ชาวไทลื้อในล้านนา : ข้อสังเกต เบื้องต้น	บทความ
5.	TH Lue ANDR	2529/1986	สงบ จิมพลี	ลักษณะการแต่งกาย ชีวิต และ ความเป็นอยู่ของชาวไทลื้อ ที่ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา	บทความ
6.	TH Lue ANDR	2537/1994	ทรงศักดิ์ ปรางค์ วัฒนากุล และ แพทรีเซีย ซีสเมน แน้นหนา	ผ้าไทลื้อ : การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม	บทความ
7.	TH Lue ANFR	2529/1986	ทวี สว่างปัญญ าญางกูร	ตำนานพื้นเมืองสิบสองพื่นนา	บทความ
8.	TH Lue ANFR	2529/1986	ฮันส์ เพนธ์, อุดม รุ่งเรืองศรี และ อรุรรัตน์ วิเชียรเขียว	เวียงลอ : ศึกษาจากการสำรวจ ตำนานและจารึก	บทความ
9.	TH Lue ANFR	2529/1986	เจริญ มาลาโรจน์	วิเคราะห์วรรณกรรมไทยลื้อ เรื่องคำขบถลังกาสิบหัว	วิทยานิพนธ์
10.	TH Lue ANGN	2530/1987	ชนัญ วงษ์วิภาค	ชาวน่าน : คนหนุ่มมากและคน กลุ่มน้อยในเมืองน่าน	หนังสือ
11.	TH Lue ANGN	2529/1986	เรณู วิชาศิลป์	หนังสือไทลื้อ	บทความ
12.	TH Lue ANGN	2537/1994	จากรุวรรณ พรหมวัง	การปรับตัวของวัฒนธรรมไท ลื้อในเชียงใหม่	บทความ
13.	TH Lue ANGN	2535/1992	ประชัน รักพงษ์	การศึกษานมูบ้านไทลื้อ ใน จังหวัดลำปาง	รายงาน การวิจัย
14.	TH Lue ANGN	2537/1994	สมพร วาร์นาโด (แปล)	ชาวลื้อคือใคร : ย้อนอดีตชาว ลื้อในประเทศลาว ไทย และจีน	บทความ

ตารางที่ 13 แสดงผลงานการศึกษาด้านมานุษยวิทยา (AN) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
15.	TH Lue ANGN	ม.ป.ป.	ลดาวัลลี วงศ์ศรีวงศ์	ไทยลื้อ	หนังสือ
16.	TH Lue ANGN	ม.ป.ป.	สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่ง ชาติ	ล้านนาสู่ล้านช้าง	หนังสือ

4.6.3 ผลงานการศึกษาด้านเศรษฐกิจ อาชีพ (EC) ชาติพันธุ์ (ET) และประวัติ
ความเป็นมา (HT) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ มีจำนวน 9 เรื่อง ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงผลงานการศึกษาด้านเศรษฐกิจ อาชีพ (EC) ชาติพันธุ์ (ET) และ
ประวัติความเป็นมา (HT) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Lue EC	2511/1968	Moerman, Michael	Agricultural Change and Peasant Choice in a Thai Village	หนังสือ
2.	TH Lue ET	2510/1967	Moerman, Michael	Being Lue : Uses and Abuses of Ethnic Identification	บทความ
3.	TH Lue ET	2507/1964	Lebar, Frank M., Hickey Gerald C., and Musgrave, John K.	Lu from Ethnic groups of Main land Southeast Asia	บทความ
4.	TH Lue ET	2527/1974	รัตนพร เศรษฐกุล	การสำรวจทางชาติพันธุ์ของ ชนเผ่า	รายงานการ วิจัย
5.	TH Lue ET	2537/1994	Renard, Ronald D. Changing	Perspectives on the Lu : Preliminary Thoughts	บทความ

ตารางที่ 14 แสดงผลงานการศึกษาด้านเศรษฐกิจ อาชีพ (EC) ชชาติพันธุ์ (ET) และ ประวัติความเป็นมา (HT) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
6.	TH Lue HT	2529/1986	สมศักดิ์ สุวภาพ	ชนเผ่าไตลื้อ : ทัศนะเปรียบเทียบ	บทความ
7.	TH Lue HT	2529/1986	ไกรศรี นิมมานเหมินท์	ปณิธานกะไตลื้อในอดีต	บทความ
8.	TH Lue HT	2529/1986	จิตราภรณ์ สุทธาวาส	ประวัติความเป็นมาของสิบสองปันนา	บทความ
9.	TH Lue HT	2529/1986	มังกร ทองสุชาติ	สัมภาษณ์คนไทลื้อและไทหย่าที่แม่สาย	บทความ

4.6.4 ผลงานการศึกษาด้านการอพยพเคลื่อนย้าย (MI) โภชนาการ (NT) การปกครอง-สังคม (SS) และการท่องเที่ยว (TR) มีจำนวน 8 เรื่อง ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงผลงานการศึกษาด้านการอพยพเคลื่อนย้าย (MI) โภชนาการ (NT) การปกครอง-สังคม (SS) และการท่องเที่ยว (TR)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Lue MI	2536/1993	สำนักงานประชา สัมพันธ์จังหวัดน่าน	ชาวไทลื้อในจังหวัดน่าน	หนังสือ
2.	TH Lue MI	2537/1994	ประชัน รักพงษ์	ลื้อในลาว	บทความ
3.	TH Lue MI	2537/1994	รัตนาพร เศรษฐกุล	การอพยพและการตั้งถิ่นฐาน ของลื้อเมืองน่าน	บทความ
4.	TH Lue NT	2529/1986	บุปผา จิระพงษ์ และ นันทนา อัครนิธิ	เยี่ยมครัวไทลื้อ	บทความ
5.	TH Lue SS	2497/1954	บุญช่วย ศรีสวัสดิ์	ไทยสิบสองปันนา	หนังสือ

ตารางที่ 15 แสดงผลงานการศึกษาด้านกรอพพเคลื่อนย้าย (MI) โภชนาการ (NT)
การปกครอง-สังคม (SS) และการท่องเที่ยว (TR) (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
6.	TH Lue SS	ม.ป.ป.	Moerman, Michael	A Minority and Its Government : the Thai-Lue of Northern Thailand, Southeast Asia Series	บทความ
7.	TH Lue SS	ม.ป.ป.	Myers, Raymond W.	“Lu” Ethnographic Studies Series	บทความ
8.	TH Lue TR	2529/1986	ทวี วิชัยทัตตะ และ คุณหญิงสวาท รัตนา วรานะ	ล้านนาคดีสัญจรสู่ชาวลื้อ หรือไตลื้อที่แม่สาย และ เชียงคำ	สารคดี

4.7 ลาวเงี้ยว (Ngw)

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเงี้ยวจัดอยู่ในกลุ่มภาษาลาวหากจัดแบ่งตามลักษณะของระบบ
วรรณยุกต์ของภาษาตระกูลไทย กลุ่มคนที่พูดภาษาลาวเงี้ยวนี้อพยพมาพร้อม ๆ กับชาวลาวกลุ่มอื่น ๆ
จากประเทศลาวเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในแถบจังหวัดสระบุรี สิงห์บุรี เพชรบูรณ์ และพิษณุโลก

ผลงานการศึกษารังนี้มีเพียง 3 เรื่อง ล้วนศึกษาด้านภาษา และเป็นวิทยานิพนธ์ทั้ง 3
เล่ม ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 16 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเงี้ยว

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Ngw LC	2526/1983	Tanakom Sungkep	A Phonological Study of Lao Ngao with Comparisons to Five Tai Dialects	วิทยานิพนธ์
2.	TH Ngw LC	2528/1985	นงนุช บึงเผ่าพันธุ์	ลักษณะของภาษาลาวเงี้ยวที่ ตำบลทองเอน อำเภออินทร์ บุรี จังหวัดสิงห์บุรี	วิทยานิพนธ์
3.	TH Ngw LC	2533/1990	พรศิริ ชินเชษฐ	วรรณยุกต์ภาษาลาวเงี้ยวในคำ เดียว กับในคำพูดต่อเนื่อง	วิทยานิพนธ์

4.8 ญ้อ (Nyw)

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อหรือย้อ มีถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ที่เมืองคำเกิด ประเทศลาว อพยพเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในสมัยรัชกาลที่ 3 ปัจจุบันพบว่ามีชาวญ้ออาศัยอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดนครพนม สกลนคร หนองคาย มหาสารคาม สระบุรี และปราจีนบุรี

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อในครั้งนี้มีจำนวน 7 เรื่อง เป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) 6 เรื่อง และเป็นการศึกษาด้านวัฒนธรรมทั่ว ๆ ไป (ANGN) เพียง 1 เรื่อง ทั้ง 7 เรื่องนี้ล้วนเป็นวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโททั้งสิ้น ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) และ วัฒนธรรม (ANGN) ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวแง้ว

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Nyw ANGN	2531/1988	สมิทธิ์ สระอุบล	วัฒนธรรมชาวไทยย้อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษากรณีบ้านโพนสิบ อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์	วิทยานิพนธ์
2.	TH Nyw LC	2523/1980	กาญจนา คูวัฒนะศิริ	วรรณยุกต์ในภาษาย้อ	วิทยานิพนธ์
3.	TH Nyw LC	2523/1980	Wutichai Jodking	Some Characteristic of the Yo Language at Sakon Nakhon	วิทยานิพนธ์
4.	TH Nyw LC	2524/1981	Karajana Koowatthanasiri	The Tones of Nyo	วิทยานิพนธ์
5.	TH Nyw LC	2526/1983	กาญจนา คูวัฒนะศิริ	วรรณยุกต์ในภาษาย้อ	บทความ
6.	TH Nyw LC	2529/1986	ศรีพิน ศิริวิศิษฐ์กุล	ลักษณะภาษาย้อ(ญ้อ) ที่ตะคลองน้ำใส อ.อรัญประเทศ จ.ปราจีนบุรี	วิทยานิพนธ์
7.	TH Nyw LC	2532/1989	นันทพร นิลจินดา	การศึกษาเรื่องศัพท์ภาษาย้อในจังหวัดสกลนคร นครพนม และปราจีนบุรี	วิทยานิพนธ์

4.9 พวน (Phn)

กลุ่มชาติพันธุ์พวน มีถิ่นเดิมอยู่ที่เมืองพวน แขวงเชียงขวาง ประเทศลาว อพยพเข้าสู่ประเทศไทยเริ่มแต่สมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2322 เมื่อคราวครอบครัวลาวถูกกวาดต้อนเนื่องจากภาวะสงคราม และอพยพเข้ามาอยู่ในเมืองต่าง ๆ ของไทย อีกหลายครั้งในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ปัจจุบันมีการสำรวจประชากรพวนในประเทศไทย ปรากฏมีอยู่หนาแน่นในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สุพรรณบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี สระแก้ว นครสวรรค์ พิษณุโลก พิจิตร สุโขทัย เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ และกำแพงเพชร ส่วนจังหวัดที่มีชาวพวนอยู่พอประมาณจนถึงค่อนข้างน้อย ได้แก่ เพชรบุรี กาญจนบุรี ชัยนาท อุทัยธานี เพชรบูรณ์ เลย แพร่ น่าน ยโสธร อุตรธานี หนองคาย และอุบลราชธานี

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์พวนในครั้งนี้มีจำนวน 30 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) จำนวน 15 เรื่อง และเป็นการศึกษาด้านวัฒนธรรม (AN) จำนวน 12 เรื่อง อีก 3 เรื่อง เป็นการศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ 2 เรื่อง และเกี่ยวกับการปกครองสังคม (SS) เพียง 1 เรื่อง ดังตารางที่ 17, 18 และ 19

ตารางที่ 19 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์พวน

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Phn LC	2515/1972	รัชณี ศรีสุวรรณ	ลักษณะภาษาไทยพวนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี	วิทยานิพนธ์
2.	TH Phn LC	2520/1977	หัตถ์ไทย อารมย์สุข	การศึกษาเปรียบเทียบเสียง ของคำในภาษาพวนกับภาษา ไทยมาตรฐาน	ปริญญา นิพนธ์
3.	TH Phn LC	2520/1977	อุทัยวรรณ ดันหยง	ระบบเสียงภาษาพวนใน จังหวัดลพบุรี	หนังสือ
4.	TH Phn LC	2522/1979	อุทัยวรรณ ดันหยง	ลักษณะการออกเสียงภาษา พวนในจังหวัดลพบุรี และ สิงห์บุรี	บทความ
5.	TH Phn LC	2525/1982	รัชณี เสนีย์ศรีสันต์	การศึกษาเปรียบเทียบเสียง และระบบเสียงในภาษาลาว พวนมาบปลาเค้าของผู้พูด ภาษาที่มีอายุต่างกัน	วิทยานิพนธ์

ตารางที่ 17 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์พวน (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
6.	TH Phn LC	2525/1982	Chaluay Boonprasent	Discourse Structure in Phuan	วิทยานิพนธ์
7.	TH Phn LC	2526/1983	อุทัยวรรณ ตันหยง	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง การใช้คำของคนสามระดับ อายุในภาษาพวน	วิทยานิพนธ์
8.	TH Phn LC	2529/1986	Chalong Eam-Eium	The Phonological Description of Phuan at Tambon Hat Siaw, Si Sat Chanalai District, Sukhothai Province	วิทยานิพนธ์
9.	TH Phn LC	2531/1988	Phutphong, Thongrat	A Comparative Phonological Study of Thai Phuan at Suphanburi and Sukhothai Province	วิทยานิพนธ์
10.	TH Phn LC	2532/1989	จันทิราพร สุฟรีดี	การศึกษาลักษณะของภาษา ลาวพวน ตำบลหัวหว้า อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัด ปราจีนบุรี	วิทยานิพนธ์
11.	TH Phn LC	2532/1989	จารุวรรณ สุขปิติ	การศึกษาลักษณะของภาษา ลาวพวนที่ตำบลหัวหว้า อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัด ปราจีนบุรี	วิทยานิพนธ์
12.	TH Phn LC	2534/1991	ชลลดา สังวาลทรัพย์	การศึกษาลักษณะของภาษา ลาวพวน ที่ ต.หนองแสง อ. ปากพลี จ.นครนายก	วิทยานิพนธ์
13.	TH Phn LC	2534/1991	สุนทร ชุตินธรานนท์	ถิ่นกำเนิดของชนชาติไท : ความแตกต่างของระนาบทาง ความคิด	บทความ

ตารางที่ 17 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์พวน (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
14.	TH Phn LC	2534/1991	สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ	การจัดกลุ่มภาษาลาวพวน โดยใช้เสียงวรรณยุกต์	บทความ
15.	TH Phn LC	2536/1993	สุพัตรา จิรนนทนา ภรณ์	วงจรศัพท์ในวัฒนธรรมการ ทอผ้าของไทยพวน	รายงานการ วิจัย

ตารางที่ 18 แสดงผลงานการศึกษาด้านวัฒนธรรม (AN) ของกลุ่มชาติพันธุ์พวน

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Phn ANAR	2537/1994	อุบลทิพย์ จันทระเนตร	ความสัมพันธ์ระหว่างเพลง กล่อมเด็กกับโลกทัศน์ของ ลาวพวน : กรณีศึกษาหมู่บ้าน วัดกุฎีทอง จังหวัดสิงห์ บุรี	วิทยานิพนธ์
2.	TH Phn ANFR	2537/1994	โพธิ์ แซ่มลำเจียก	ตำนานไทยพวน	หนังสือ
3.	TH Phn ANGN	2517/1974	วิเชียร วงศ์วิเศษ	ไทยพวน	หนังสือ
4.	TH Phn ANGN	ม.ป.ป.	กาญจนา ปัทมดิลก และบรรพต สุวรรณ ประเสริฐ	ภาษาและวัฒนธรรมของ หาดเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	รายงานการ วิจัย
5.	TH Phn ANTR	2529/1986	สำเภา วงษ์เทศ	ประเพณีทำศพของไทย	หนังสือ
6.	TH Phn ANTR	2530/1987	ธีรภาพ โลหิตกุล	ชมสาวงามบ้านหมี่ รอยอดีต ไทยพวนเมืองละโว้	สารคดี
7.	TH Phn ANTR	2533/1990	ราตรี มฤคทัต และ เสาวภา พรสิริพงษ์	พิธีลาสิกขาของลาวพวน : วิเคราะห์ในเชิงมานุษยวิทยา	บทความ

ตารางที่ 18 แสดงผลงานการศึกษาด้านวัฒนธรรม (AN) ของกลุ่มชาติพันธุ์พวน (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
8.	TH Phn ANTR	2534/1991	นักศึกษาปริญญา โทวัฒนธรรมสา ธารณสุข	การศึกษาชุมชนชาวพวน	รายงานการ วิจัย
9.	TH Phn ANTR	2538/1995	ยุรี ไบตระกูล	พิธีบุญกำฟ้าของลาวพวน : กรณีศึกษาหมู่บ้านพวน ตำบลบางน้ำเขียว อำเภอ พรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	รายงานการ วิจัย
10.	TH Phn ANTR	2538/1995	ศิริพร ศรีแสง	บวชช้าง : ภาพสะท้อนมิติ ทางสังคมและวัฒนธรรมของ ชาวพวน : กรณีศึกษาชุมชน บ้านหาดเลี้ยว อำเภอศรีสัชน าลัย จังหวัดสุโขทัย	วิทยานิพนธ์
11.	TH Phn ANTR	2539/1996	วีระพงศ์ มีสถาน	สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์พวน	หนังสือ
12.	TH Phn ANTR	ม.ป.ป.	สำนักคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ	ชีวิตไทยชุดอีตฮอยเฮา	หนังสือ

ตารางที่ 19 แสดงผลงานการศึกษาด้านชาติพันธุ์ (ET) และการปกครองสังคม (SS)
ของกลุ่มชาติพันธุ์พวน

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Phn ET	2532/1989	กนกพรรณ แสงเรือง	ความสำนึกในเอกลักษณ์ชาติ พันธุ์ของลาวพวน	วิทยานิพนธ์
2.	TH Phn ET	2538/1995	ปิยะพร วามะสิงห์	ความสำนึกในเอกลักษณ์ชาติ พันธุ์ของลาวพวน	วิทยานิพนธ์
3.	TH Phn SS	2515/1972	Smackarn, Snit	Peasantry and Modernization : A Study of the Phuan in Central Thailand.	วิทยานิพนธ์

4.10 ผู้ไทย (Pth)

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย มีถิ่นกำเนิดอยู่ในแคว้นสิบสองจุไทย เขตประเทศลาวและเวียดนาม ปัจจุบันพบอาศัยอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดนครพนม สกลนคร อุดรธานี หนองคาย อุบลราชธานี และกาฬสินธุ์

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยครั้งมีจำนวน 18 เรื่อง เป็นการศึกษาด้านวัฒนธรรม (AN) จำนวน 6 เรื่อง เป็นการศึกษาด้านประวัติความเป็นมา (HT) จำนวน 4 เรื่อง เป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) จำนวน 3 เรื่อง เป็นการศึกษาด้านการอพยพ (MI) 1 เรื่อง เป็นการศึกษาด้านการปกครอง-สังคม (SS) 2 เรื่อง และเป็นการศึกษาด้านการท่องเที่ยว (TR) 2 เรื่อง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 20 แสดงผลงานการศึกษาด้านวัฒนธรรม (AN) ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH PTH ANAR	2530/1987	เจริญชัย ชนไฟโรจน์	ดนตรีผู้ไทย	รายงานการ วิจัย
2.	TH PTH ANFR	ม.ป.ป.	ศรีสุดา เอื้อนครินทร์	วรรณกรรมพื้นบ้านผู้ไทย ตำบลเรณูนคร จังหวัดนคร พนม	หนังสือ

ตารางที่ 20 แสดงผลงานการศึกษาด้านวัฒนธรรม (AN) ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
3.	TH PTH ANGN	2507/1964	หอสมุดแห่งชาติ	ลัทธิธรรมนิยมต่าง ๆ ข้อ 15	หนังสือ
4.	TH PTH ANTR	2518/1975	นันทวัฒน์ ปัญญา จริวัฒน์	การศึกษาประเพณีและความ เชื่อของชาวภูไทชะงาย	สารนิพนธ์
5.	TH PTH ANTR	2524/1981	สุรางค์รัตน์ วรางค์รัตน์	การศึกษาเชิงเปรียบเทียบประเพณี วัฒนธรรมของชาวผู้ไท-ชาว ไท่ ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอ พรรณานิคม และอำเภอ กุสุมาลย์วิสัย จ.สกลนคร	งานวิจัย
6.	TH PTH ANTR	2529/1986	ชนิษฐา สุวรรณชาติ	จากสิบสองจุไท...มาสู่ถิ่นไทย เดียวกัน	สารคดี

ตารางที่ 21 แสดงผลงานการศึกษาด้านประวัติความเป็นมา (HT) ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย

ลำดับ ที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH PTH HT	2485/1942	เจียน จิตตสีโล, พระมहा	บันทึกประวัติฟูไท	หนังสือ
2.	TH PTH HT	2507/1964	หอสมุดแห่งชาติ	ประชุมพงศาวดาร เล่ม 4 ภาค 1	หนังสือ
3.	TH PTH HT	2512/1969	ถวิล เกษราช	ประวัติผู้ไทย	หนังสือ
4.	TH PTH HT	ม.ป.ป.	Samran Taechakumput (แปล)	History of the Phu Thai	หนังสือ

ตารางที่ 22 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH PTH LC	2486/1943	Seidenfaden, E.	The So and the Phuthai	บทความ
2.	TH PTH LC	2520/1977	วิไลลักษณ์ เดชะ	ภาษาผู้ไทย	หนังสือ
3.	TH PTH LC	2526/1983	พจณี ศิริธรรมาภรณ์	การศึกษาเปรียบเทียบ วรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไทยใน 3 จังหวัด	วิทยานิพนธ์

ตารางที่ 23 แสดงผลงานการศึกษาด้านการอพยพเคลื่อนย้าย (MI) การปกครอง-สังคม (SS) และการท่องเที่ยว (TR) ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH PTH MI	2521/1978	เสนอ นาระดล	ชาวภูไท	บทความ
2.	TH PTH SS	2506/1963	Kirsch, Thomas A.	Development and Mobility among the Phu Thai of Northeast Thailand	หนังสือ
3.	TH PTH SS	2509/1966	วารินทร์ วงศ์-หาญ เชาวน์ (แปล)	อีสานกับการประชุมวิชาการ ในต่างประเทศ	บทความ
4.	TH PTH TR	2505/1962	ดำเนิน เลชะกุล	ผู้ไทย	สารคดี
5.	TH PTH TR	2506/1963	สุธรรม ชมชื่น และ คณิดา (นามแฝง)	บนเส้นทางสู่ถิ่นภูไท	สารคดี

4.11 แสก (Sak)

กลุ่มชาติพันธุ์แสก มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศเวียดนาม ต่อมาอพยพเข้าสู่ประเทศไทย ในสมัยพระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยา ประมาณ 300 ปีมาแล้ว ส่วนใหญ่มาอาศัยอยู่ใน จังหวัดนครพนม ได้แก่ บริเวณบ้านอาจสามารถ บ้านไผ่ล้อม อำเภอเมือง และบ้านดอนส้มผ้อ อำเภอ ศรีสงคราม

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์แสกในครั้งนี้มีจำนวน 8 เรื่อง ล้วนเป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) แบ่งเป็นบทความ 6 เรื่อง เป็นหนังสือ 1 เรื่อง และเป็นวิทยานิพนธ์ 1 เรื่อง ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์แสก

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Sak LC	2508/1965	Gedney, William J.	Saek, a Displaced Northern Tai Language	บทความ
2.	TH Sak LC	2513/1970	Gedney, William J.	The Saek Language of Nakhon Phanom province	บทความ
3.	TH Sak LC	2518/1975	Wilaiwan Khanittanan	Saek Revisited	บทความ
4.	TH Sak LC	2519/1976	วิไลวรรณ ขนิษฐา นันท์	ภาษาแสก	หนังสือ
5.	TH Sak LC	2519/1976	Gedney, William J.	Saek Final-1 : Archaism or Innovation ?	บทความ
6.	TH Sak LC	2519/1976	Sudaporn Luksaneeyanawin	The Saek Language of Ban Ba Wa : Some Phonetic Notes	บทความ
7.	TH Sak LC	2525/1982	Gedney, William J.	The Twelve Year Names in Saek	บทความ
8.	TH Sak LC	2534/1991	นฤมล อินทร์ประสิทธิ์	การศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษาแสก บ้าน อาจสามารถ จังหวัดนคร พนม	วิทยานิพนธ์

4.12 ไทยโซ่ง (Sng)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง หรือลาวโซ่ง หรือเหยทรงดำ มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ในประเทศจีน ตอนกลาง มีการอพยพมาตั้งหลักแหล่งอยู่ทั่วไปในมณฑลกว่างสี ยูนนาน และบริเวณลุ่มแม่น้ำดำ แม่น้ำแดง ในแคว้นตังเกี๋ย รวมทั้งในแคว้นสิบสองจุไทย บริเวณชายแดนจีนและญวน และหัวเมืองฝ่ายเหนือของลาวภายใต้การปกครองของเมืองหลวงพระบาง ต่อมาได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะ ๆ ระยะแรกเป็นการอพยพใน พ.ศ. 2322 ซึ่งเป็นการอพยพเพราะถูกกองทัพไทยนำโดยสมเด็จพระเจ้าพระยาพระมหาโกษาธิบดีศรีศกกวาดต้อนชาวลาวเวียงจันทน์และชาวลาวโซ่งจากเมืองต่าง ๆ ได้การปกครองของเมืองหลวงพระบาง ลงมาอยู่ในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย ลาวเวียงจันทน์ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองสระบุรี ราชบุรี และจันทบุรี ส่วนลาวโซ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองเพชรบุรี ระยะต่อมา ได้แก่ พ.ศ. 2335, 2379, 2481, 2407, 2421, 2428 และ 2430 ได้มีการอพยพครอบครัวลาวโซ่งหรือไทยโซ่งมาอยู่มาอาศัยในเมืองต่าง ๆ ของไทยมากขึ้น ด้วยภาวะสงครามที่เกิดขึ้นหลายครั้ง ภายหลังจากใน พ.ศ. 2518 ชาวไทยโซ่งส่วนหนึ่งได้ขอลี้ภัยมาอยู่ในประเทศไทย

การอพยพของชาวไทยโซ่งเข้าสู่ประเทศไทยครั้งแรกที่เมืองเพชรบุรี จึงนับว่ามีความสำคัญยิ่ง ด้วยปรากฏมีการอพยพของชาวไทยโซ่งรุ่นแรก ๆ จากเพชรบุรีเพื่อกลับถิ่นกำเนิดเดิมในประเทศลาว แต่ด้วยระยะทางที่ยาวไกลและความแก่ชรา จึงทำให้คนแก่ ๆ ตายไปในระหว่างการเดินทาง ลูกหลานจึงตั้งหลักแหล่งในเมืองต่าง ๆ ในเส้นทางจากเพชรบุรีขึ้นไปทางเหนือเพื่อให้ถึงเมืองลาว จึงปรากฏว่ามีชาวไทยโซ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ เช่น ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม พิจิตร พิษณุโลก เป็นต้น ในปัจจุบันจังหวัดที่มีไทยโซ่งอยู่มาก ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสาคร นครปฐม เลย พิจิตร พิษณุโลก และกำแพงเพชร ส่วนจังหวัดที่มีไทยโซ่งน้อย ได้แก่ สุโขทัย กาญจนบุรี ลพบุรี สระบุรี และชุมพร

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 45 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม ซึ่งมีจำนวน 31 เรื่อง แบ่งเป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับศิลปะต่าง ๆ (ANAR) จำนวน 3 เรื่อง วัฒนธรรมการแต่งกาย (ANDR) 1 เรื่อง วัฒนธรรมด้านวรรณกรรม (ANFR) 1 เรื่อง วัฒนธรรมทั่วไป (ANGN) 5 เรื่อง วัฒนธรรมด้านประเพณีพิธีกรรม (ANTR) 19 เรื่อง และวัฒนธรรมด้านเครื่องใช้สิ่งประดิษฐ์ (ANTN) 1 เรื่อง ดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 แสดงผลงานการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม(AN) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	Th Sng ANAR	2524/1981	สมทรง บุระพัฒน์	การเล่นคอนของลาวโซ่งที่ บ้านกุ่ม	บทความ
2.	Th Sng ANAR	2524/1981	สมทรง บุระพัฒน์	อินทกอน	บทความ
3.	Th Sng ANAR	2526/1983	ตันหยง ม่วงไหมทอง และสำลี มามีสุข	จำแคน	วิทยานิพนธ์
4.	Th Sng ANDR	2538/1995	รัชพล ปัญญพิบูลย์	กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการทอผ้าของชาวไทย ทรงดำ	วิทยานิพนธ์
5.	Th Sng ANFR	2528/1985	สุนันท์ อุดมเวช	วรรณกรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชร บุรี	รายงานการ วิจัย
6.	Th Sng ANFR	2523/1980	เรไร สืบสุข, สุขสมาน ยอดแก้ว และรักษาพรรณ เศรษฐวัฒน์	วรรณกรรมพื้นบ้านไทยทรง ดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัด เพชรบุรี	รายงานการ วิจัย
7.	Th Sng ANGN	2521/1978	สมิตร ปิติพัฒน์, บัณฑิต อ่อนคำ และ พูนสุข ธรรมาภิมุข	ลาวโซ่ง	หนังสือ
8.	Th Sng ANGN	2522/1979	นิพนธ์ เสนาพิทักษ์	ชมรมไทยโซ่ง	หนังสือ
9.	Th Sng ANGN	2525/1982	สมบุญ แก่น ตะเคียน	สมุดเพชรบุรี 2525	หนังสือ
10.	Th Sng ANGN	2529/1986	Nookul Chompoonich and Wanida Pisespongsa	A Cultural Study of the Thai Song in Mu-Ban Koh Raet, Amphoe Bong Kan, Changwat Nakorn Pathom	รายงานการ วิจัย

ตารางที่ 25 แสดงผลงานการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
11.	Th Sng ANGN	2540/1997	สมทรง บุรุษพัฒน์	สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทย โซ่ง	หนังสือ
12.	Th Sng ANTR	2506/1963	สมพันธ์ สุขวงศ์	ไทยทรงดำ	บทความ
13.	Th Sng ANTR	2507/1964	ปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ	ลงขวง ลาวโซ่งบ้านหนองกระ พ้อ	สารคดี
14.	Th Sng ANTR	2512/1969	พ.สินธุเสก	ชีวิต-วัฒนธรรมประเพณี ไทยทรงดำ	บทความ
15.	Th Sng ANTR	2513/1970	มณีรัตน์ ท่วมเจริญ	พิธีเสนเรือนของโซ่ง	บทความ
16.	Th Sng ANTR	2517/1974	จิรพร เจริญสุข	พิธีศพของลาวโซ่ง	ปริญญา นิพนธ์
17.	Th Sng ANTR	2517/1974	อวยพร ชื่นกลิ่นรูป	ประเพณีการทำศพของลาว โซ่ง	รายงานการ วิจัย
18.	Th Sng ANTR	2517/1974	Lise Rishoj Peterson	Religious Activities during Dry Season among the Lao Song Dam, Thailand	บทความ
19.	Th Sng ANTR	2518/1975	ฐิธิพ อุดม, จิราพร แสงศิลป์ และ เรืองยุทธ ตีระวนิช	ลาวโซ่ง	บทความ
20.	Th Sng ANTR	2518/1975	สมพันธ์ สุขวงศ์	ไทยทรงดำ	หนังสือ
21.	Th Sng ANTR	2519/1976	ฤทัย ใจจงรัก	เครื่องใช้ไม้สอยของลาวโซ่ง	บทความ
22.	Th Sng ANTR	2522/1979	มยุรี วัดแก้ว	พิธีศพของโซ่งแนวคิดเกี่ยว กับศาสนาและพิธีกรรม	บทความ

ตารางที่ 25 แสดงผลงานการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม(AN)ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
23.	Th Sng ANTR	2523/1980	บังอร โกวิท	กำฟ้าที่บ้านวังรอก	บทความ
24.	Th Sng ANTR	2522/1979	มยุรี วัดแก้ว	สังคมโซ่ง วิเคราะห์จากพิธี เสนเรื่อน	บทความ
25.	Th Sng ANTR	2523/1980	นิพนธ์ เสนาพิทักษ์	ผู้ไทยโซ่ง	บทความ
26.	Th Sng ANTR	2529/1986	คณะวิชามนุษย ศาสตร์ และสังคม ศาสตร์ วิทยาลัยครู เพชรบุรี	การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ จังหวัดเพชรบุรี	รายงานการ วิจัย
27.	Th Sng ANTR	2530/1987	ทวีป คล้าประเสริฐ	กินดอง-เสนเรื่อนของไทยโซ่ง	บทความ
28.	Th Sng ANTR	2538/1995	นฤมล ชมภูนิช	ประเพณีชาวไทยโซ่งหมู่บ้าน เกาะแรด	หนังสือ
29.	Th Sng ANTR	2538/1995	สุกัญญา จันทะสุน	ภูมิปัญญาชาวบ้านและ กระบวนการถ่ายทอด : การ ศึกษา “พิธีเสนเรื่อน” ของ ลาวโซ่ง จังหวัดพิษณุโลก	
30.	Th Sng ANTR	2540/1997	วิมล กิจวานิชขจร	บุญปีใหม่ไทยทรงดำ งานสืบ สานรากเหง้าของเผ่าพันธุ์	บทความ
31.	Th Sng ANTR	25.../....	สมคิด ศรีสิงห์	วัฒนธรรมของไทยโซ่งดำ (ลาวโซ่ง) ในจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดพิจิตร	รายงานการ วิจัย

นอกจากผลงานการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) ในตารางที่ 25 จำนวน 31 เรื่องแล้ว ยังมีผลงานการศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทยโซ่งอีก 14 เรื่อง แบ่งเป็นการศึกษาด้านประวัติ

ความเป็นมา (HT) 2 เรื่อง ด้านภาษา (LC) 8 เรื่อง และด้านการปกครอง-สังคม (SS) 4 เรื่อง ดังตารางที่ 26, 27 และ 28

ตารางที่ 26 แสดงผลงานการศึกษาด้านประวัติความเป็นมา (HT) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง

ลำดับ ที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	Th Sng HT	2519/1976	สิริ พิงเดช	ประวัติลัทธิของผู้โตซงดำ	หนังสือ
2.	Th Sng HT	2521/1978	นิพนธ์ เสนาพิทักษ์	ประวัติผู้ไทยโซ่งดำ	หนังสือ

ตารางที่ 27 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	Th Sng LC	2521/1978	นิพนธ์ เสนาพิทักษ์	ชมรมไทยโซ่ง	หนังสือ
2.	Th Sng LC	2523/1980	กาญจนา พันธุ์คำ	ลักษณะเฉพาะทางด้านเสียง ของภาษาลาวในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม	วิทยานิพนธ์
3.	Th Sng LC	2524/1981	พนิดา เย็นสมุทร	คำและความหมายในภาษา ลาวโซ่ง	วิทยานิพนธ์
4.	Th Sng LC	2524/1981	วิศรุต สุวรรณวิเวก	ระบบการเขียนของโซ่ง	วิทยานิพนธ์
5.	Th Sng LC	2530/1987	ม.ศรีบุษรา	ไทยดำรำพัน	หนังสือ
6.	Th Sng LC	2530/1987	Orapin Maneewong	A Comparative Phonological Study of Lao Song in Petchburi and Nakorn Pathom Procince	วิทยานิพนธ์

ตารางที่ 27 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
7.	TH Sng LC	2531/1988	อัญชลี บุรณะสิงห์	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยโซ่ง	วิทยานิพนธ์
8.	TH Sng LC	2537/1994	อัญชลี พานิช	คำลงท้ายในภาษาลาวโซ่ง	วิทยานิพนธ์

ตารางที่ 28 แสดงผลงานการศึกษาด้านการปกครอง-สังคม (SS) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง

ลำดับ ที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Sng SS	2521/1978	มยุรี วัดแก้ว	การศึกษาโครงสร้างสังคมของลาวโซ่ง	วิทยานิพนธ์
2.	TH Sng SS	2523/1980	มยุรี วัดแก้ว	โครงสร้างสังคมของลาวโซ่ง	บทความ
3.	TH Sng SS	2531/1988	Sams, Bert F.	Black Tai and Lao Song Dam : The Divergence of Ethnolinguistic Identities	บทความ
4.	TH Sng SS	2532/1989	นำพลย์ กิจรักษกุล	การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ประชากร เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของลาวโซ่ง ในจังหวัดนครปฐม	รายงานการวิจัย

4.13 ไทยหย่า (Tya)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยหย่าหรือไตหย่า มีถิ่นกำเนิดอยู่ที่เมืองหย่า ในมณฑลยูนนานหรือคุนหมิง ไทยหย่าอพยพสู่ประเทศไทยผ่านมาทางรัฐชานของพม่า แล้วมาอาศัยอยู่ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ พ.ศ. 2470-2479 ปัจจุบันมีชาวไทยหย่าน้อยมากเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ มีเพียงประมาณ 100 ครอบครัว อาศัยอยู่ใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านน้ำบ่อขาว และบ้านป่าสักขวาง ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทยหย่านี้ มีจำนวน 3 เรื่อง แบ่งเป็นการศึกษาด้านประวัติความเป็นมา (HT) 1 เรื่อง และภาษา (LC) 2 เรื่อง ดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 แสดงผลงานการศึกษาด้านประวัติความเป็นมา (HT) และด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยไซ่ง

ลำดับที่	รหัสวิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH TYa HT	2529/1986	มังกร ทองสุตดี	สัมภาษณ์คนไทลื้อและไทหย่าที่แม่สาย	บทความ
2.	TH TYa LC	2523/1980	Karnchana Ngawrangsi	The Outline of Tai-Ya Dialect	วิทยานิพนธ์
3.	TH TYa LC	2534/1991	เรืองเดช ปันเขื่อน ขัตติย์	ภาษาไตหย่า	หนังสือ

4.14 ไทยยวน (Tyn)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยยวนหรือ “คนยวน” เป็นกลุ่มคนไทยที่พูดภาษาไทยยวน (Tai Yuan) หรือภาษาลานนา (Lanna) หรือภาษาเหนือในพื้นที่ 8 จังหวัดในภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน ปัจจุบันเจ้าของภาษานิยมเรียกภาษาของตนว่า “คำเมือง” และนิยมเรียกตนเองว่า “คนเมือง” ส่วนคนที่นิยมเรียกตนเองว่า “คนยวน” มักเป็นกลุ่มคนไทย อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอพยพมาจากเมืองโยนหรือโยนก (เชียงแสน) นั่นเอง

ผลงานการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจำนวน 3 เรื่อง เป็นการศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา (HT), ด้านภาษา (LC), และการอพยพ (MI) อย่างละ 1 เรื่อง ดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 แสดงผลงานการศึกษาด้านประวัติความเป็นมา (HT) และด้านภาษา (LC) และการอพยพ (MI) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยยวน

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH TYn HT	2510/1967	สงวน โชติสุขรัตน์	ไทยยวน-คนเมือง	หนังสือ
2.	TH TYn LC	2530/1987	อรรถัย เจือจันอัด	ระบบเสียงภาษาถิ่นยวน ที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา	วิทยานิพนธ์
3.	TH TYn MI	2507/1964	Lebar, Frank M., Hickey, Gerald C., Musgrave, John K.	Yuan	บทความ

4.15 ไทยใหญ่ (Yai)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่หรือชาน มีถิ่นกำเนิดอยู่ในรัฐชานของพม่า อพยพเข้าอยู่ในจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ตาก พิจิตร และ พิษณุโลก ชาวลาหู่และชาวลาวมักเรียกชาวไทยใหญ่ว่า “เงี้ยว” แต่ชาวไทยใหญ่เองไม่ชอบคำนี้จึงมักเรียกตนเองว่า “ชาวไต” หรือ “ไตหลวง” (ไตใหญ่) ชาวไทยใหญ่มีอยู่ 4 กลุ่ม คือ 1.ชานตะวันออกเฉียงใต้ (The Southeastern Shans) ได้แก่ ชาวไทยใหญ่ที่อยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวินในพม่า 2.ชานตะวันตกเฉียงใต้ (The Southeastern Shans) ได้แก่ ไทยใหญ่ที่อยู่ทางใต้ของรัฐชานปัจจุบัน 3.ชานตะวันออกเฉียงเหนือ (The Northeastern Shans) ได้แก่ ชาวไทยใหญ่ที่อยู่ทางภาคเหนือของรัฐชานเป็นพวกไตมาง (Tai Mau) ซึ่งอยู่ระหว่างแคว้นยูนนานกับพื้นที่ทางตะวันตกของแม่น้ำอิระวดี 4.ชานเหนือ (Northern Shans) ได้แก่ ชาวไทยใหญ่ที่อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือรวมกัน หรือเรียกว่าเงี้ยวนั่นเอง

ผลงานการศึกษเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่ในครั้งนี้มีจำนวน 21 เรื่อง แบ่งเป็นการศึกษาด้านวัฒนธรรม (AN) 4 เรื่อง เศรษฐกิจ-อาชีพ (EC) 1 เรื่อง ชาติพันธุ์ (ET) 2 เรื่อง ประวัติความเป็นมา (HT) 3 เรื่อง ภาษา (LC) 12 เรื่อง การปกครอง-สังคม (SS) 1 เรื่อง และการท่องเที่ยว (TR) 1 เรื่อง ดังตารางที่ 31

ตารางที่ 31 แสดงผลงานการศึกษาด้านวัฒนธรรม (AN) เศรษฐกิจ-อาชีพ (EC) ชชาติพันธุ์ (ET) ประวัติความเป็นมา (HT) ภาษา (LC) การปกครอง-สังคม (SS) และการท่องเที่ยว (TR) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่

ลำดับ ที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Yai ANBL	2499/1956	Kuhu Isobel	Ascent to the Tribes Pioneering in North Thailand	หนังสือ
2.	TH Yai ANGN	2507/1964	Hanks, Lucien M., Lauriston Sharp, Jane R. Hanks	A Report on Tribal Peoples in Chiengrai Province North of the Mae Kok River	รายงานการ สำรวจ
3.	TH Yai ANGN	ม.ป.ป.	Colquhoun, Archibald Ross	Amongs the Shans	หนังสือ
4.	TH Yai ANTR	2539/1996	ธีรภาพ โลหิตกุล	คนไตเมืองป๋น	สารคดี
5.	TH Yai EC	2530/1987	Prasert Bhandhachat, Robert G. Lamar Sinth Sarobol and Ronld D. Renard	1986 Crp Uear Rice Production Survey in the Project Area of the Thai- German Highland Development Programme	งานวิจัย
6.	TH Yai ET	2493/1950	Embree, John F.	Shan (Burmese Tai)	บทความ
7.	TH Yai ET	2506/1963	พิชัย พุทธวัฒน์, ร.ต.อ.	เงี้ยวหรือไทยใหญ่	บทความ
8.	TH Yai HT	2508/1965	Sao Saimong, Mangrai	The Shan States and the British Annexation	หนังสือ
9.	TH Yai HT	2536/1993	เดชา เตียงเกตุ (บรรณาธิการ)	ตำนานคนไต	หนังสือ
10.	TH Yai HT	2537/1994	ริดา สาระยา	กว่าจะเป็นคนไทย	หนังสือ

ตารางที่ 31 แสดงผลงานการศึกษาด้านวัฒนธรรม (AN) เศรษฐกิจ-อาชีพ (EC) ชชาติพันธุ์ (ET) ประวัติความเป็นมา (HT) ภาษา (LC) การปกครอง-สังคม (SS) และการท่องเที่ยว (TR) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่ (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
11.	TH Yai LC	2463/1920	Mix, H.W. ed.	An English-Shan Dictionary	หนังสือ
12.	TH Yai LC	2507/1964	บรรจบ พันธุเมธา	ลักษณะภาษาไทยใหญ่	บทความ
13.	TH Yai LC	2512/1969	Jesson, M.	The Comparative Construction in Shan	วิทยานิพนธ์
14.	TH Yai LC	2414/1871	Cushing, J.N.	Grammar of the Shan Language	หนังสือ
15.	TH Yai LC	2515/1972	บรรจบ พันธุเมธา	ลักษณะภาษาไทยใหญ่ เทียบกับภาษาไทยกรุงเทพฯ	หนังสือ
16.	TH Yai LC	2521/1978	บริสุทธิ์ ประสพทรัพย์	จากปงตรงไปเชียงม่วน	บทความ
17.	TH Yai LC	2424/1881	Cushing, J.N.	A Shan and English Dictionary	หนังสือ
18.	TH Yai LC	2526/1983	วรรณ จันทนาคม	ลักษณะของภาษาไทยใหญ่ (ไต้อ) ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย	วิทยานิพนธ์
19.	TH Yai LC	2528/1985	ศุภลักษณ์ วิริยะสุน	การศึกษาแบบแผนในการ สื่อสารของชาวไทยใหญ่ใน หมู่บ้านแม่ลาน้อย ตำบลแม่ ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	วิทยานิพนธ์
20.	TH Yai LC	2528/1985	Young, Linda Wailing	Shan Chrestomathy	หนังสือ

ตารางที่ 31 แสดงผลงานการศึกษาด้านวัฒนธรรม (AN) เศรษฐกิจ-อาชีพ (EC) ชชาติพันธุ์ (ET) ประวัติความเป็นมา (HT) ภาษา (LC) การปกครอง-สังคม (SS) และการท่องเที่ยว (TR) ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่ (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
21.	TH Yai LC	2528/1985	Orawan Poo-Israkij	The Phonology of Tai Yai at Amphoe Mae La Noi, Mae Hong Son Province	วิทยานิพนธ์
22.	TH Yai LC	2533/1990	โกศล ศรีมณี	ลักษณะภาษาไต	หนังสือ
23.	TH Yai SS	ม.ป.ป.	Kunstadter Peter	Hill and Valley Populations in Northwestern Thailand	เอกสาร ไวเนียว
24.	TH Yai TR	2533/1990	กองบรรณาธิการ อ.ส.ท.	คนไตในเมืองหมอก	สารคดี

4.16 ยอง (Yng)

กลุ่มชาติพันธุ์ยอง เป็นชาติพันธุ์ย่อยของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ เดิมอาศัยอยู่ที่เมืองยอง ในรัฐชานของพม่า ต่อมาอพยพเข้ามาในประเทศไทย อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดทางภาคเหนือของไทย ได้แก่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แพร่ และน่าน มีมากที่สุดที่จังหวัดลำพูน

ผลงานที่ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ยองนี้มี 9 เรื่อง แบ่งเป็นด้านชาติพันธุ์ (ET) 1 เรื่อง และด้านภาษา (LC) 8 เรื่อง ดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 แสดงผลงานการศึกษาด้านชาติพันธุ์ (ET) และด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์ยอง

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Yng ET	2527/1984	ทวี สว่างปัญญากร	ตำนานเมืองยอง	หนังสือ
2.	TH Yng LC	2521/1978	Ruengdet Pankhuenkhat	Yong Phonology	หนังสือ

ตารางที่ 32 แสดงผลงานการศึกษาด้านชาติพันธุ์ (ET) และด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์
ยอง (ต่อ)

ลำดับ ที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
3.	TH Yng LC	2521/1978	เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์	ระบบเสียงภาษายอง	หนังสือ
4.	TH Yng LC	2522/1979	Davies, Somchit	A Comparative Study of Yong and Standard Thai	บทความ
5.	TH Yng LC	2522/1979	Sarawit, E. Mary	Syllabic m in Two Yong Dialects	บทความ
6.	TH Yng LC	2528/1985	วิสุทธีระ เนียมนาค	ระบบเสียงภาษายอง ช้างพูด ในจังหวัดลำพูน : การศึกษา เปรียบเทียบร่วมสมัย	วิทยานิพนธ์
7.	TH Yng LC	2529/1986	นันทริยา ลำเจียกเทศ	ลื้อ ๆ ยอง ๆ : พี่น้องชาวไทย	บทความ
8.	TH Yng LC	2530/1987	Panida Rosset	Kham Yong : Etude Synchronique et diachronique d'un parler de la famille Tai	วิทยานิพนธ์
9.	TH Yng LC	2532/1989	Williams, GWYN	Tonal Variation in Lue and Yong of Northern Thailand	บทความ

4.17 โย้ย (Yoy)

กลุ่มชาติพันธุ์โย้ย มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศเวียดนาม อพยพมาอยู่ในประเทศลาว และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์โย้ยนี้มีเพียง 2 เรื่อง เป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) ทั้งสองเรื่อง และเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ดังตารางที่ 33

ตารางที่ 33 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์โย้ย

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Yoy LC	2527/1984	Thepbangon Boonsuer	The Phonological Description of Yoy	วิทยานิพนธ์
2.	TH Yoy LC	2529/1986	สุธิดา โกบประยูร	วรรณยุกต์ภาษาไทยโย้ย	วิทยานิพนธ์

4.18 ลาวเวียง (Wia)

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในประเทศไทย กระจายและแพร่หลายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ รวมกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอื่น ๆ มีจำนวนไม่มากนัก ในการศึกษาครั้งนี้มีเพียง 3 เรื่องเท่านั้น เป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) ทั้งหมด และล้วนเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโททั้งสิ้น ดังตารางที่ 34

ตารางที่ 34 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Wia LC	2523/1980	กาญจนา พันธุ์คำ	ลักษณะเฉพาะด้านเสียงของ ภาษาลาวในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม	วิทยานิพนธ์
2.	TH Wia LC	2528/1985	วรรณภา รัตนประเสริฐ	คำและลักษณะคำในภาษา ลาวเวียง ในจังหวัด ฉะเชิงเทรา	วิทยานิพนธ์
3.	TH Wia LC	2538/1995	ชนิดา ตั้งถาวรศิริกุล	ลวดลายผ้า : สื่อสัญลักษณ์ ของลาวเวียง(จันท)	วิทยานิพนธ์

4.19 ชาติพันธุ์หลายกลุ่ม (Sve)

ในการศึกษางานเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยและลาว ครั้งนี้ ปรากฏว่าผลงานที่มีผู้ศึกษาไว้มักจะรวมอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ด้วย ซึ่งมีจำนวนมากกว่บรรดาชาติพันธุ์อื่นๆ ที่กล่าวมาทั้งหมด คือ 94 เรื่อง เนื้อหาของผลงานเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) มีจำนวนถึง 64 เรื่อง รองลงไปเป็นเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรม (AN) 9 เรื่อง เกี่ยวกับชาติพันธุ์ (ET) 7 เรื่อง และเกี่ยวกับเรื่องอื่นๆ เช่น การศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) การปกครอง-สังคม (SS) เป็นต้น รวม 14 เรื่อง ดังตารางที่ 35

ตารางที่ 35 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) วัฒนธรรม (AN) ชาติพันธุ์ (ET) และการศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) การปกครอง-สังคม (SS) ของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
1.	TH Sve ANBL	2523/1980	Terwiel, B.J.	The Tai of Assam and Ancient Tai Ritual	บทความ
2.	TH Sve ANBL	2527/1984	Thai Studies Program	Religion and Beliefs from International Conference on Thai Studies	บทความ
3.	TH Sve ANBL	2531/1988	วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์	คำเรียกขวัญ : บันทึกประวัติ ศาสตร์โบราณ และ สัญลักษณ์และความหมาย	บทความ
4.	TH Sve ANGN	2520/1997	Keyes, Charles F.	The Golden Peninsula Culture and Adaptation in Mainland Southeast Asia	หนังสือ
5.	TH Sve ANGN	2526/1983	เสรี ชมภูมิง	โต ชุมชนเผ่าใหญ่ในอาณา จักรแหลมทอง	บทความ
6.	TH Sve ANGN	2533/1990	จำไพพรรณ แก้วสุริยะ	รวมเผ่าไทยอีสาน-มุกดาหาร	บทความ

ตารางที่ 35 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) วัฒนธรรม (AN) ชชาติพันธุ์ (ET)
และการศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) การปกครอง-สังคม (SS)
ของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
7.	TH Sve ANGN	2537/1994	ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูเชียงราย และหน่วยศึกษานิเทศ ก์ กรมฝึกหัดครู	การสัมมนาทางวิชาการ ศิลปวัฒนธรรม 5 เชียง	เอกสาร อัดสำเนา
8.	TH Sve ANOT	2526/1983	Sukhumbhand Paribatra and Chaianan Smudavanija	Factors Behind Armed Separatism : A Framework for Analysis	บทความ
9.	TH Sve ANOT	2530/1987	อมรา พงศาพิชญ์	ปัญหานุรณการในสังคม ไทย	บทความ
10.	TH Sve ED	2508/1965	Smalley William A.	Teaching Thai in Hill Tribes Schools	บทความ
11.	TH Sve E"	2467/1924	Graham, M.R.A.S., W.A.	The Races of Siam	บทความ
12.	TH Sve E"	2493/1950	Embree, John F. and Thomas William L., Jr.	Thai People and the Vietnamese	บทความ
13.	TH Sve E"	2501/1958	Fitzsimmons Thomas (ed.)	Thailand, Its People, Its Society, Its Culture	หนังสือ
14.	TH Sve E"	2509/1966	พวงทอง สิริสาร (แปล)	ชาติวงศ์วิทยา	หนังสือ
15.	TH Sve E"	2509/1966	Harris, George L., Giddens, Jackson A., and Lux, Thomas E.	Ethnic Groups	บทความ
16.	TH Sve ET	2510/1967	Cunningham, Clark E.	Urgent Research in Northern Thailand	รายงาน การวิจัย

ตารางที่ 35 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) วัฒนธรรม (AN) ชชาติพันธุ์ (ET) และการศึกษา ED) ความช่วยเหลือ (HP) การปกครอง-สังคม (SS) ของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
17.	TH Sve ET	2510/1967	Seidenfaden, Major Erik	The Thai People Book I : The Origins and Habitats of the Thai Peoples with A sketch of their material and spiritual Culture	หนังสือ
18.	TH Sve HL	2506/1963	Barnes, Thomas J.	Mobile Information Term Field Trip II : Revisit to Chiengrai Province	บทความ
19.	TH Sve HP	2508/1965	กรมประชาสงเคราะห์ (แปล)	ชนชาวเขาในประเทศไทย	เอกสารคำ ปราชัย (บทความ)
20.	TH Sve HP	2508/1965	ชิดพงษ์ สยามเนตร	การบริหารงานพัฒนาและ สงเคราะห์ชาวเขา	วิทยานิพนธ์
21.	TH Sve HT	2506/1963	ดำรงราชานุภาพ, กรม พระยา	สาส์นสมเด็จพระเจ้า 6	หนังสือ
22.	TH Sve HT	2511/1968	นิเทศนิเทศสรรค์ (ฮวด หลี หุตะ-โกวิท), หลวง (แปลและเรียบเรียง)	ไทย	หนังสือ
23.	TH Sve HT	2514/1971	จิตร ภูมิศักดิ์	ความเป็นมาของคำว่าสยาม ไทย ลาว ขอม และลักษณะ สังคมชื่อชนชาติ	หนังสือ
24.	TH Sve HT	2525/1982	ปัญญา บริสุทธิ์	ชนชาติต่าง ๆ ในแหลมอิน โดจีน	หนังสือ
25.	TH Sve LC	2497/1954	Li, Fang Kuei	Consonant Cluster in Tai	บทความ

ตารางที่ 35 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) วัฒนธรรม (AN) ชชาติพันธุ์ (ET) และการศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) การปกครอง-สังคม (SS) ของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
26.	TH Sve LC	2501/1958	Haas, Mary Rosamond	The Tone of Four Tai Dialects	หนังสือ
27.	TH Sve LC	2502/1959	Li, Fang Kuei	Classification by Vocabulary : Tai Dialects	บทความ
28.	TH Sve LC	2503/1960	Li, Fang Kuei	A Tentative Classifications of Tai Dialects	บทความ
29.	TH Sve LC	2506/1963	Downer, G.B.	Chinese, Thai, and Miao-Yao	บทความ
30.	TH Sve LC	2507/1964	Gedney, William J.	A Comparative Sketch of White, Black and Red Tai	บทความ
31.	TH Sve LC	2508/1965	Brown, J.Marvin	From Ancient Thai to Modern Dialects	หนังสือ
32.	TH Sve LC	2508/1965	Simmonds E.H.S.	Notes on Some Tai Dialects of Laos and Neighbouring Regions	บทความ
33.	TH Sve LC	2509/1966	Gedney, William J.	Linguistic Analysis of Tai Language and Dialects	รายงาน การวิจัย
34.	TH Sve LC	2515/1972	Chamberlain, James R.	The Origin of the Southeastern Tai	บทความ
35.	TH Sve LC	2515/1972	Gedney, William J.	A Checklist for Determining Tones in Tai Dialects	บทความ
36.	TH Sve LC	2515/1972	Gedney, William J.	A Puzzle in Comparative Tai Phonology	บทความ
37.	TH Sve LC	2515/1972	Harris, Jimmy G.	Phonetic Notes on Simese Consonants	หนังสือ

ตารางที่ 35 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) วัฒนธรรม (AN) ชชาติพันธุ์ (ET) และการศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) การปกครอง-สังคม (SS) ของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
38.	TH Sve LC	2517/1974	Li, Fang Kuei	Tai Language (The New Encyclopaedia Britannica)	หนังสือ
39.	TH Sve LC	2518/1975	Chamberlain, James R.	A New look at the History and Classification of the Tai Languages	บทความ
40.	TH Sve LC	2518/1975	Chamberlain, James R.	Tone in Tai : A New Perspective	บทความ
41.	TH Sve LC	2518/1975	Thanyarat Panakul	Tai Phonetics and Phonology : Kammuang of Pranemgdin Chiengkham	บทความ
42.	TH Sve LC	2518/1975	Harris, Jimmy G.	A Comparative Word List of Three Tai Nua Dialects	บทความ
43.	TH Sve LC	2518/1975	Harris, Jimmy G. and Chamberlain, James R.	Studies in Tai Linguistics	บทความ
44.	TH Sve LC	2518/1975	Prapin Manomaivibool	A Study of Sino-Tai Correspondences	หนังสือ
45.	TH Sve LC	2519/1976	ทองคุณ หงส์พันธุ์	ภาษาถิ่นแถบภูพาน	หนังสือ
46.	TH Sve LC	2519/1976	Duangduen Suwattee and Pranee Kulluvanijaya	"A Study of อย, ย, หญ and ญ" in Tai Linguistics in Honour of Fang-Kuei Li	บทความ
47.	TH Sve LC	2519/1976	Jones, Robert B.	Tones Strift in Tai Dialects	บทความ

ตารางที่ 35 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) วัฒนธรรม (AN) ชชาติพันธุ์ (ET) และการศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) การปกครอง-สังคม (SS) ของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
48.	TH Sve LC	2519/1976	Gedney, William J.	"Note on Tai Nuea" in Tai Linguistics in honour of Fang Kuei Li	บทความ
49.	TH Sve LC	2519/1976	Hartmann, John F.	The Waxing and Waning of Vowel Length in Tai Dialects	บทความ
50.	TH Sve LC	2520/1977	โครงการวิจัยภาษาไทย และภาษาพื้นเมืองถิ่น ต่าง ๆ ทบวง มหาวิทยาลัย	บรรณานุกรมการศึกษา ภาษาตระกูลไต	หนังสือ
51.	TH Sve LC	2520/1977	Atton, Weidert	Tai-Khamti Phonology and Vocabulary	หนังสือ
52.	TH Sve LC	2520/1977	Chamberlain, James R.	An Introduction to Proto-Tai Zoology	วิทยานิพนธ์
53.	TH Sve LC	2522/1979	Pairat Ware	Sociolinguistic Aspects of 40Language Contact in Thailand	วิทยานิพนธ์ ป. เอก
54.	TH Sve LC	2523/1980	สามัญศึกษา, กรม	ภาษาชาวเขา : การศึกษา เปรียบเทียบเฉพาะกรณีของ ภาษาไทยกับภาษากะเหรี่ยง และภาษาแม้ว	หนังสือ
55.	TH Sve LC	2523/1980	Hartmann, John F.	A Model for the Alignment of Dialects in South- Western Tai	บทความ

ตารางที่ 35 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) วัฒนธรรม (AN) ชชาติพันธุ์ (ET) และการศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) การปกครอง-สังคม (SS) ของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
56.	TH Sve LC	2523/1980	Placzek, James Anthong	An Ethnology of Standard Thai Lem : the Used of Semantics Catogorization in Comparative Tai	บทความ
57.	TH Sve LC	2524/1981	สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์ (แปล)	คู่มือการศึกษาภาษาไต เปรียบเทียบ	หนังสือ
58.	TH Sve LC	2524/1981	Gedney, William J.	Tai Names for the OX	บทความ
59.	TH Sve LC	2524/1981	Wipawan Plungsuwan	A Tonal Comparison of Tai Dialects in Ratchaburi	วิทยานิพนธ์
60.	TH Sve LC	2525/1982	ม.ร.ว.กัลยา ดิงศภิทัย	ภาษาและภาษาย่อยใน ประเทศไทย	บทความ (เอกสารคำ สอน มสธ.)
61.	TH Sve LC	2525/1982	คณะมนุษยศาสตร์ ม.เชียงใหม่	พจนานุกรมภาษาไทย เปรียบเทียบกรุงเทพฯ- เชียงใหม่- ไทยลื้อ-ไทยดำ	หนังสือ
62.	TH Sve LC	2525/1982	มีวรรณ สิริวัฒน์	พจนานุกรมภาษาไทย เปรียบเทียบ : ไทยกรุงเทพ ไทยเชียงใหม่ ไทยลื้อ และ ไทยดำ	หนังสือ
63.	TH Sve LC	2526/1983	มีวรรณ สิริวัฒน์	ภาษาไทยเปรียบเทียบ กรุงเทพฯ: เชียงใหม่: ไทยลื้อ : ไทยดำ	บทความ

ตารางที่ 35 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) วัฒนธรรม (AN)ชาติพันธุ์ (ET) และการศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) การปกครอง-สังคม (SS) ของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
64.	TH Sve LC	2526/1983	ลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ	บรรณานิทัศน์หนังสือภาษา ศาสตร์ภาษาไทยที่เขียนด้วย ภาษาไทย	รายงานการ วิจัย
65.	TH Sve LC	2527/1984	La Polla, Randy J. and John B. Lowe	Bibliography of the International Conferences on Sino-Tibetan Languages and Linguistics I-XXV	
66.	TH Sve LC	2528/1985	สุวัฒนา เลี่ยม ประวัติ	เสียงปฏิภาครระหว่างภาษาไต เมา ไตคำตี้ และลานนา	บทความ
67.	TH Sve LC	2528/1985	วิภาวรรณ อยู่เย็น	“ไท” หรือ “ลาว” เรียกให้ถูก	บทความ
68.	TH Sve LC	2528/1985	สุริยา รัตนกุล	ภาษาไทยกลุ่มเหนือและ ภาษาไทยกลุ่มกลาง	บทความ
69.	TH Sve LC	2528/1985	Kalaya Tingsbadh	Tai Dialectology up to the Year 1984	บทความ
70.	TH Sve LC	2528/1985	Placzek, James Anthony	Tone from Tai: Distributional Peculiarities of Tonal Systems in Southeast Asia Language	บทความ
71.	TH Sve LC	2529/1986	Delancey, Scott	Toward A History of Tai Classifier Systems	หนังสือ
72.	TH Sve LC	2529/1986	Huffman, Franklin E.	Bibliography and Indx of Mainland Southeast Asian Languages and Linguistics	หนังสือ

ตารางที่ 35 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) วัฒนธรรม (AN) ชชาติพันธุ์ (ET) และการศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) การปกครอง-สังคม (SS) ของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
73.	TH Sve LC	2530/1987	วิไลลักษณ์ เดชะ	ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียง ภาษาไทย 6 ภาษา ที่พูดใน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนคร สวรรค์	วิทยานิพนธ์
74.	TH Sve LC	2530/1987	Jiraphon Taenhko	A Tonal Comparison of Tai Dialects in Loei Province	วิทยานิพนธ์
75.	TH Sve LC	2531/1988	กันทิมา วัฒนะ ประเสริฐ และ สุ วัฒนา เลี่ยมประวัติ	ระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่ม น้ำท่าจีน	รายงานการ วิจัย
76.	TH Sve LC	2531/1988	ประพนธ์ จันทวิเทศ	ภาวะหลายภาษาในบ้าน หนองอารี และบ้านลาวเดิม ตำบลดินแดง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ	หนังสือ
77.	TH Sve LC	2531/1988	เรืองเดช ปันเขื่อน ขัตติย์	ภาษาถิ่นตระกูลไทย	หนังสือ
78.	TH Sve LC	2531/1988	สุวิไล เปรมศรีรัตน์	ชุมชนหลายภาษาที่บ้านเมือง ลิง	บทความ
79.	TH Sve LC	2531/1988	Edmonson, Jerold A. and David B. Sanit	Comparative Kadai : Linguistic Studies	หนังสือ
80.	TH Sve LC	2532/1989	สุวัฒนา เลี่ยม ประวัติ	สถานภาพการศึกษาภาษาใน ภูมิภาคตะวันตก	รายงานการ วิจัย
81.	TH Sve LC	2533/1989	สมทรง บุรุษพัฒน์	บรรณานุกรมวจนะวิเคราะห์	รายงานการ วิจัย

ตารางที่ 35 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) วัฒนธรรม (AN) ชชาติพันธุ์ (ET) และการศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) การปกครอง-สังคม (SS) ของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
82.	TH Sve LC	2533/1990	Williams, Gueyn	An Application of Phonostatistics : Segmental Divergence in Tai	บทความ
83.	TH Sve LC	2535/1992	Dhongde R.V. and Phramaha Wilaisak Kingkom	Sandard Thai & Tai pake : A Compaarison of Phonology and Comparisan of Morphology	บทความ
84.	TH Sve LC	2537/1994	จิราภรณ์ มุสมัง	การสังเคราะห์งานวิจัยทาง ภาษาศาสตร์เชิงสังคม	รายงานการ วิจัย
85.	TH Sve LC	2537/1994	ธีระพันธ์ ล.ทองคำ	บรรณานุกรมภาษาชนกลุ่ม น้อย	หนังสือ
86.	TH Sve LC	2537/1994	La Polla, Randy J. and John B. Lowe	Bibliography of the International Conference on Sino-Tibetan Language and Linguistics I-XXV	รายงานการ วิจัย
87.	TH Sve LC	2539/1996	สมทรง บุรุษพัฒน์ สุจิตต์ลักษณ์ ตีเมตุง และ โสภณา ศรีจำปา	สถานภาพงานวิจัยภาษา ศาสตร์ในประเทศไทย	รายงานการ วิจัย
88.	TH Sve LC	2539/1996	Dodd, William Clifton	The Tai Race : Elder Brother of the Chinese	หนังสือ
89.	TH Sve MI	2534/1991	สุนทร ชุตินธรานนท์	ถิ่นกำเนิดของชนชาติไท : ความต่างของระนาบทาง ความคิด	บทความ
90.	TH Sve MS	ม.ป.ป.	Marlowe, D.H.	Chieng Mai Hill Tribe Area Maps	แผนที่

ตารางที่ 35 แสดงผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) วัฒนธรรม (AN) ชชาติพันธุ์ (ET)
และการศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) การปกครอง-สังคม (SS)
ของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม (ต่อ)

ลำดับที่	รหัส วิชาการ	ปี พ.ศ. /ค.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อผลงาน	ประเภท
91.	TH Sve SS	2510/1967	Kunstadter, Peter	Thailand : Introduction (Thailand, from Southeast Asian Tribes, Minorities and Nations)	บทความ
92.	TH Sve SS	2515/1972	กวี เพ็งศรี	ลักษณะโครงสร้างทางกาย ภาพและเศรษฐกิจเขต สุขาภิบาล อำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย	สารนิพนธ์ (วิทยานิพนธ์)
93.	TH Sve SS	2526/1983	McKinnon, John and Wanat Bhru-ksasri	Highlanders of Thailand	หนังสือ
94.	TH Sve SS	ม.ป.ป.	Foreign Area Studies	U.S.Army Area Handbook for Thailand	หนังสือ